

NUT EN NOODZAAK VAN EEN KREDIETREGISTER IN NEDERLAND

ONDERZOEK DOOR OPEN SOURCE INVESTOR SERVICES IN OPDRACHT VAN HET
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT IN SAMENWERKING MET HET
MINISTERIE VAN FINANCIËN EN DE NEDERLANDSCHE BANK

7 SEPTEMBER 2020

Mr. R.J. Batema
Dr. V.A.E.M. Meijers

INHOUDSOPGAVE

1	MANAGEMENT SUMMARY	4
2	INLEIDING	7
2.1	OPDRACHT EN ONDERZOEKSVRAGEN	8
2.2	ONDERZOEK EN ONDERZOEKERS	8
3	MKB KREDIETVERLENING IN NEDERLAND	9
3.1	ONTWIKKELINGEN IN DE MKB-KREDIETVERLENING	9
3.2	KNELPUNTEN BIJ MKB-KREDIETVERLENING IN NEDERLAND	12
3.2.1	<i>Relatief hoge beoordelingskosten voor mkb-kredieten.....</i>	<i>12</i>
3.2.2	<i>Hoge toetredingsdrempels voor kleine banken en alternatieve financiers</i>	<i>13</i>
3.2.3	<i>Financiële geletterdheid van mkb-ondernemers en hoge kosten kredietaanvragen</i>	<i>14</i>
3.2.4	<i>Wat kunnen we leren van woonhypotheken?.....</i>	<i>15</i>
4	KREDIETINFORMATIEBEHOEFTE BIJ KREDIETVERLENING	16
4.1	KREDIETINFORMATIE.....	17
4.1.1	<i>Informatie op debiteurniveau</i>	<i>18</i>
4.1.2	<i>Informatie op leningniveau</i>	<i>19</i>
4.1.3	<i>Informatie op zekerhedenniveau</i>	<i>20</i>
4.2	VERSCHILLENDE VORMEN VAN KREDIETVERLENING	20
4.3	INFORMATIEBEHOEFTE VAN (ALTERNATIEVE) FINANCIERS	22
4.4	DE WAARDE VAN RATING- EN KREDIETRISICOMODELLEN	24
4.5	WAAR EN DOOR WIE WORDT KREDIETINFORMATIE GEPRODUCEERD.....	26
4.6	KREDIETINFORMATIE-OPLOSSINGEN	27
5	KREDIETRAPPORAGESYSTEMEN	29
5.1	KREDIETRAPPORAGESYSTEMEN	29
5.2	KREDIETREGISTERS, KREDIETBUREAUS EN DATA-REPOSITORIES.....	31
5.3	KREDIETREGISTERS IN EUROPA	31
5.4	ANACREDIT	33
5.5	ANDERE KREDIETRAPPORAGESYSTEMEN	34
5.6	DATA-ATTRIBUTEN	35
5.7	DATA-TAXONOMIE	36
5.8	DE EFFECTEN VAN KREDIETRAPPORAGESYSTEMEN	36
6	KREDIETREGISTER IN NEDERLAND	37
6.1	SUCCESFACTOREN VAN EEN KREDIETRAPPORAGESYSTEEM	37
6.2	HET TOEGANKELIJK MAKEN VAN EEN BREDE DATASET GEBRUIK MAKEND VAN BESTAANDE TAXONOMIEËN	38
6.3	BREDE PARTICIPATIE, HOGE KWALITEIT EN BETROUWBAARHEID VAN DE DATA	40
6.4	BESTAANDE JURIDISCHE KADERS EN HET WAARBORGEN VAN PRIVACY EN VEILIGHEID	42
6.5	VOORDELEN VAN EEN KREDIETREGISTER GEKWANTIFICEERD	42
6.6	GESCHATTE OPRICHTINGSKOSTEN	44
6.7	GESCHATTE OPERATIONELE KOSTEN	45
6.8	INKOMSTEN VAN HET KREDIETREGISTER	45
7	REGELGEVING EN WETTELIJK KADER	46
7.1	VERZAMELEN, BEHEREN EN TERUGLEVEREN VAN DATA	46
7.1.1	<i>Data in, verzamelen van data</i>	<i>46</i>
7.1.2	<i>Data uit, terugleveren van data</i>	<i>47</i>
7.2	BESTAANDE REGELGEVING	47
7.2.1	<i>Stelsel van basisregistraties publiek.....</i>	<i>47</i>
7.2.2	<i>AVG</i>	<i>48</i>
7.2.3	<i>Jaarrekeningenrecht</i>	<i>48</i>
7.3	NIEUWE REGELGEVING, RICHTINGGEVENDE ASPECTEN	48

8	CONCLUSIE.....	50
9	BIJLAGEN.....	52
9.1	LITERATUURLIJST.....	52
9.2	DATA TAXONOMIE VOOR EEN NEDERLANDS KREDIETRAPPORAGESYSTEEM.....	54
9.3	AANBEVELINGEN OVER KREDIETINFORMATIE IN NEDERLAND	58
9.4	LIJST VAN ANACREDIT RAPPORTERENDE BANKEN IN NEDERLAND	60
9.5	EISEN REGISTERS BINNEN STELSEL VAN BASISREGISTRATIES.....	60
9.6	GESPREKSPARTNERS	62
9.7	DE SCHRIJVERS VAN HET RAPPORT	63

1 Management summary

In haar Kamerbrief van 5 november 2019 heeft de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat (EZK) een onderzoek naar een kredietregister aangekondigd. Het onderzoek is uitgevoerd door Open Source Investor Services (OSIS) in opdracht van EZK en in samenwerking met het ministerie van Financiën en De Nederlandsche Bank (DNB). Het onderzoek richt zich op het nut en de noodzaak van een kredietregister om de financieringsmogelijkheden van het mkb in Nederland te verbeteren. Een kredietregister verzamelt per onderneming gegevens over uitstaande kredieten, verstrekte zekerheden en garanties en mogelijke betalingsachterstanden. Iedere bestaande en potentiële kredietverlener kan in beginsel toegang tot deze gegevens krijgen, wat de kans op succes van individuele leenaanvragen door mkb-bedrijven vergroot.

Het kredietvolume aan het mkb is de afgelopen jaren constant gedaald en daarnaast is het aantal mkb-bedrijven met bankkrediet sterk afgenomen. Tegelijkertijd groeide de economie, hetgeen zou duiden op een toename van de kredietbehoefte ook bij het mkb. Verder laat onderzoek van het Centraal Planbureau (CPB) zien dat de kredietwaardigheid van het Nederlandse mkb niet onder doet voor het mkb in andere Europese landen waar toegang tot krediet als veel minder problematisch wordt ervaren. Er zijn in de kredietverlening aan het mkb in Nederland een aantal knelpunten aan te wijzen: **(1)** relatief hoge beoordelingskosten voor mkb-kredieten; **(2)** slecht inzicht in de zekerhedenpositie van bestaande financiers, wat stapelfinanciering moeilijk maakt; **(3)** hoge toetredingsdrempels voor kleine banken en alternatieve financiers; en **(4)** beperkte financiële geletterdheid van (kleine) mkb ondernemers en kosten voor het mkb in het kredietaanvraagtraject. Een belangrijke onderliggende oorzaak van deze vier knelpunten is de beperkte beschikbaarheid van actuele, relevante, gestructureerde en gemakkelijk te verwerken kredietinformatie. Het onderzoek zal zich toespitsen op de vraag of, en in welke vorm, een kredietregister hierin kan voorzien.

Kredietverlening is informatie-intensief en mede daardoor arbeidsintensief, waardoor de beschikbaarheid van informatie effect heeft op de kosten van kredietverstrekking. Hoewel verschillende vormen van kredietverlening andere informatiebehoefte met zich meebrengen, komt in dit onderzoek - mede op basis van een enquête gehouden onder alternatieve financiers en intermediairs - naar voren dat er vooral behoefte is aan: jaarrekeninginformatie, informatie over uitstaande leningen zoals omvang, looptijd en zekerheden en betaalrekeninginformatie (reeds beschikbaar door PSD2 richtlijn). Deze informatie zou in gestandaardiseerde en gedigitaliseerde vorm, en van goede kwaliteit, beschikbaar moeten zijn om efficiënt en adequaat te kunnen verwerken in het kredietverleningsproces. Deze informatie is ook belangrijk voor investeerders zoals pensioenfondsen en beleggingsfondsen – doorgaans een goedkope bron van financiering van de financiers zelf – omdat zij op hun beurt het kredietrisico van de leningenportefeuilles van financiers moeten inschatten. Indien alternatieve financiers zichzelf makkelijker en goedkoper kunnen financieren ontstaat er meer concurrentie (lagere toetredingsdrempels) op de kredietverleningsmarkt en dus goedkopere en betere toegang tot krediet voor het mkb.

De beschikbaarheid van gestandaardiseerde kredietinformatie wordt in veel Europese landen ondersteund door een nationaal kredietregister, in veel gevallen uitgevoerd door

de centrale bank. Een kredietregister stelt per onderneming gegevens beschikbaar over de uitstaande kredieten, verstrekte zekerheden en garanties en eventuele betalingsachterstanden. Er bestaan verschillen tussen landen voor wat betreft de informatie die wordt verzameld, welke financiers informatie moeten leveren en toegang krijgen tot het register, en hoe het register wordt bekostigd. In Europa is het uitvoeren en het beheren van een kredietregister meestal vorm gegeven als een publiekrechtelijke taak. Nederland heeft geen kredietregister voor zakelijke kredieten, ondanks herhaaldelijke aanbevelingen hieromtrent van onder andere het IMF, de OESO, het CPB en de SER.

Er wordt in Nederland al veel gedetailleerde kredietinformatie verzameld. De basis hiervoor is AnaCredit; initiatief van de ECB voor het uitvoeren van de taken van de centrale banken en toezichthouders op financiële instellingen. Via AnaCredit verzamelt DNB debiteur-, leningen- en zekerhedeninformatie - maar deze informatie wordt in Nederland momenteel niet terug-geleverd aan financiers. De AnaCredit-taxonomie bevat meer gedetailleerde informatie dan de meeste al bestaande kredietregisters in het eurogebied en voorziet grotendeels in de kredietinformatiebehoefte bij mkb-kredietverlening die in het onderzoek naar voren is gekomen. Naast kredietregisters zijn er tal van kredietrapportagesystemen zoals de Loan Level Data Initiative van de ECB en de ESMA securitisatierapportages, die leninginformatie verzamelen en waarbij de ontvangers van de kredietinformatie investeerders zijn. De informatie die gedeeld wordt is op sommige vlakken meer gedetailleerd dan in AnaCredit, met name als het gaat om financiële gegevens van de onderneming. Zoals eerder gesteld spelen investeerders een belangrijke rol bij de financiering van financiers door middel van securitisaties en leningenfondsen. Daarom is de beschikbaarheid van ook deze informatie van belang voor mkb-kredietverlening.

Voor de eventueel beoogde inrichting van een kredietregister in Nederland zijn in dit onderzoek de volgende vijf succesfactoren naar voren gekomen, die van belang zijn voor het organiseren van een kredietregister.

- **Ten eerste**, een kredietregister dient een brede set aan informatie over de debiteuren, leningen en zekerheden beschikbaar te stellen aan financiers (en andere potentiële gebruikers zoals overheden en toezichthouders) aangezien deze informatie van groot belang is voor het kredietverleningsproces.
- **Ten tweede**, een kredietregister dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande datataxonomieën en -leveringen om de administratieve lasten voor zowel mkb-bedrijven als financiers en de inrichtingskosten van het kredietregister voor de beheerder zo laag mogelijk te houden.
- **Ten derde**, een kredietregister dient de deelname (aanlevering van en toegang tot informatie) van zoveel mogelijk financiers mogelijk te maken om verbreding van de mkb-kredietverleningsmarkt te faciliteren en concurrentie te vergroten.
- **Ten vierde**, een kredietregister dient informatie te leveren met een hoge kwaliteit en betrouwbaarheid. Het gebruik van zoveel mogelijk bestaande bronnen en het systematisch controleren van datakwaliteit bij de aanlevering van informatie kan hieraan bijdragen.
- **Ten vijfde**, een kredietregister dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande juridische kaders voor effectieve en efficiënte invoering van het register en het waarborgen van privacy, kwaliteit en veiligheid.

AnaCredit is vanwege haar bestaande taxonomie, infrastructuur en data-aanlevering door banken een ideaal uitgangspunt c.q. kader om aan voornoemde succesfactoren te kunnen voldoen. Gegeven de bestaande wettelijke basis van AnaCredit is het een voorwaarde dat

het kredietregister publiekrechtelijk georganiseerd en uitgevoerd wordt. Een op publiekrechtelijke leest georganiseerd en uitgevoerd register heeft als voordeel dat het kredietregister (op termijn) onderdeel kan uitmaken van het bestaande stelsel van basisregistraties. Hierdoor kan het gebruik maken van de bestaande juridische kaders voor het waarborgen van privacy en hierdoor kan het kredietregister informatie ophalen uit bestaande registers zoals het Handelsregister of het Kadaster. Een privaatrechtelijk georganiseerde en uitgevoerde optie biedt dit voordeel niet; het waarborgen van het beschermen van privacy en het hergebruik van bestaande informatie is dan complexer. Het is belangrijk dat de wetgeving en infrastructuur rondom het kredietregister ervoor zorgen dat de kredietinformatie beschikbaar wordt gesteld aan banken en aan alternatieve financiers zoals leasemaatschappijen, factormaatschappijen, leningplatformen, pensioenfondsen en verzekeraars.

In vergelijking met het Loan Level Data Initiative en ESMA bevat de taxonomie van AnaCredit, dat als kader gebruikt kan worden voor een kredietregister, beperktere jaarrekeninginformatie (succesfactor 1). Echter, om dit te verhelpen kan worden overwogen om aanlevering van de bestaande AnaCredit-dataaan te vullen met twee nieuwe additionele data-initiatieven, waarbij het huidige jaarrekeningenrecht niet gewijzigd hoeft te worden (succesfactor 5) en niet de financiers maar de Belastingdienst als bron zal dienen (succesfactor 2 en 4). Het eerste additionele data-initiatief is om jaarrekeninginformatie (op basis van Standard Business Reporting, SBR) zoals reeds beschikbaar bij de Belastingdienst op geaggregeerde en geanonimiseerde basis te combineren met betalingsachterstand-informatie (uit AnaCredit) en beschikbaar te stellen aan de financiers. Financiers kunnen dan bijvoorbeeld ratingmodellen bouwen door financiële gegevens (verklarende data) te combineren met betalingsachterstand-informatie (te verklaren data). Ook kan hiermee een database gegenereerd worden met mkb-sectorinformatie. Ratingmodellen zijn voor financiers van belang bij het inschatten van kredietrisico's, prijsstelling en rapportage aan investeerders. Het tweede additionele data-initiatief is dat de jaarrekeninginformatie bij de Belastingdienst integraal en na toestemming van de onderneming op niet-geanonimiseerde basis beschikbaar wordt gesteld aan de kredietverlener (vergelijkbaar met PSD2-wetgeving). In dit onderzoek komt naar voren dat de kosten van het kredietbeoordelingsproces hierdoor sterk kunnen worden verminderd, omdat de informatie gestandaardiseerd is en daardoor makkelijker te verwerken is door de kredietverlener. Bovendien betreft het hier bij de Belastingdienst reeds bestaande informatie die dus niet opnieuw aangeleverd hoeft te worden door het mkb-bedrijf. Door in het eerste initiatief de informatie te anonimiseren en door in het tweede initiatief toestemming vragen van de mkb-bedrijven, kunnen beide aanvullende data-initiatieven effectiever in lijn worden gebracht met bestaande privacywetgeving.

Indien aan alle succesfactoren wordt voldaan kunnen de kredietverleningskosten volgens onze analyse worden gereduceerd en zal dit een positief effect kunnen hebben op het verkrijgen van financiering van mkb-bedrijven.

Conclusie:

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat voor Nederland een kredietregister nuttig en noodzakelijk is om knelpunten in de kredietverlening voor zowel financiers als mkb-bedrijven te verminderen, en om voor beide partijen een kostenbesparing te realiseren. Door gerichte keuzes te maken over welke kredietinformatie verzameld gaat worden en over wie toegang krijgt tot het kredietregister, is het mogelijk om een kredietregister voor meerdere doelen te gebruiken zoals: informatie voor het kredietproces, ontwikkeling van risicomodellen, de rapportages aan de centrale bank en

toezichthouder (AnaCredit en Bazel) voor het uitvoeren van prudentieel toezicht, monetair beleid en andere taken van het stelsel van centrale banken, managementinformatie op portefeuille-niveau, informatie voor rapportages aan investeerders (o.m. bij securitisaties). Het feit dat een register meerdere doelen kan dienen draagt bij aan grotere kosten-efficiëntie en vergroot de voordelen van deelname voor financiers.

Aanbevelingen:

- Richt een kredietregister voor zakelijke kredietverlening in fases op, op basis van de bestaande taxonomie en infrastructuur van bestaande aanleveringen van kredietinformatie zoals AnaCredit. Zo kan worden begonnen met het terugleveren van de bestaande AnaCredit-data aan de banken, waarna de taxonomie, infrastructuur en participatie door andere financiers verder kunnen worden uitgebreid. Hierdoor blijven de kosten en administratieve lasten voor zowel de banken als de beheerder van het register relatief beperkt en kunnen alternatieve financiers gebruik maken van bestaande infrastructuur en geleidelijk bij het register aansluiten;
- Geef daarom het kredietregister een publiekrechtelijke status en laat het (op termijn) onderdeel uitmaken van het stelsel van basisregistraties, hierdoor kan hergebruik van gegevens vereenvoudigd en het dubbel rapporteren van informatie door financiers juist voorkomen worden;
- Ontwikkel wetgeving en een infrastructuur die teruglevering van de kredietinformatie aan een brede groep van financiers mogelijk maakt zoals banken, verzekeraars, factormaatschappijen, leasemaatschappijen en alternatieve leenplatformen en eventueel aan investeerders, kredietbureaus en kredietratingagentschappen;
- Breid de taxonomie van AnaCredit uit met onder meer jaarrekeninginformatie maar maak omwille van datakwaliteit en efficiëntie gebruik van reeds bestaande gegevens bij de Belastingdienst zodat er geen extra administratieve last ontstaat voor de financiële sector en het mkb;
- Onderzoek of ondernemingen hun SBR-jaarrekeninginformatie via de Belastingdienst aan hun financier beschikbaar kunnen stellen.

2 Inleiding

In het kader van de visie op de mkb-financieringsmarkt en de mogelijke acties om deze markt beter te laten functioneren, heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) samen met het Ministerie van Financiën (FIN) en De Nederlandsche Bank (DNB) een onderzoek laten uitvoeren naar het nut van een kredietregister en de mogelijkheden om een kredietregister te ontwikkelen. Het onderzoek vond plaats in de eerste helft van 2020 en is na een tender gegund aan Open Source Investor Services (OSIS).

In de Kamerbrief van 5 november 2019 heeft de staatssecretaris van EZK aangegeven dat het onderzoek inzicht moet bieden in de mogelijke functies, de opzet en de kosten van een kredietregister, daarbij in ogenschouw nemende de voorbeelden van kredietregisters in andere Europese landen en de reeds gestandaardiseerde kredietrapportages van banken aan de European Central Bank (ECB) (zoals AnaCredit).¹ Het onderzoek bouwt voort op

¹ "Beleidsvisie mkb-financieringsmarkt" (kenmerk DGBI-O / 19227097) – 5 november 2019

eerdere onderzoeken naar de mkb-financieringsmarkt waaronder het Onderzoek beleidsaanpak mkb-financieringsmarkt.²

In het onderzoek ligt de nadruk op achtereenvolgens een beschrijving van de mkb-kredietverlening; de kredietinformatiebehoefte; de systematiek van kredietrapportage-systemen of kredietregisters en de standaard op basis waarvan informatie kan worden verzameld; en de mogelijke stappen naar de implementatie van een kredietrapportagesysteem of kredietregister.

2.1 Opdracht en onderzoeksvragen

De opdracht die de staatssecretaris in de bovengenoemde Kamerbrief heeft geformuleerd, stelt een onderzoek voor naar het nut van een kredietregister en de mogelijkheden om een kredietregister te ontwikkelen waar karakteristieken van leningen en leners kunnen worden geregistreerd en onder voorwaarden worden gedeeld. Het onderzoek moet inzicht bieden in de mogelijke functies, de opzet en de kosten van een kredietregister.

In het onderzoek komen de volgende onderzoeksvragen aan de orde:

1. Wat zijn de ontwikkelingen in en knelpunten bij mkb-kredietverlening?
2. Welke informatie is benodigd voor het verstrekken van leningen aan het mkb en het verminderen van de knelpunten in de kredietverlening?
3. Welke informatie en informatiestandaarden zijn nationaal en internationaal reeds beschikbaar voor gebruik of kunnen als basis dienen voor mogelijk nieuwe informatieverzamelingen ten behoeve van een kredietregister?
4. Welke vormen van kredietregisters in termen van institutionele vormgeving bestaan er en wat zijn hiervan de voor- en nadelen?
5. Welke wet- en regelgeving is vereist voor het opzetten van een kredietregister?
6. Wat zijn de kosten die gepaard gaan met het opzetten en onderhouden van een kredietregister?
7. Wat zijn de mogelijke vervolgstappen na het opzetten van een kredietregister?

Om tot een beantwoording van deze onderzoeksvragen te komen zijn de volgende methoden ingezet: (a) kwalitatieve en kwantitatieve deskstudie, inclusief literatuuronderzoeken (b) interviews met een brede groep van betrokkenen bij deze markt, waaronder alternatieve financiers, adviseurs, koepelorganisaties, toezichthouders, beleidsmakers, uitvoerende instanties en experts. De bijlage bevat een uitgebreide beschrijving van het analysekader en de gebruikte onderzoeksmethoden.

2.2 Onderzoek en onderzoekers³

Het onderzoek is eind maart 2020 gestart en is eind augustus 2020 beëindigd. Om tot een beantwoording van deze onderzoeksvragen te komen zijn de volgende methoden ingezet: (a) kwalitatieve en kwantitatieve deskstudie, inclusief literatuuronderzoeken (b) interviews met een brede groep van betrokkenen bij deze markt, waaronder alternatieve financiers, adviseurs, koepelorganisaties, toezichthouders, beleidsmakers, uitvoerende instanties en

² Publicatienummer 2019.006-1916

³ De analyses en berekeningen waarbij geen bron is vermeld zijn gebaseerd op de kennis en expertise van de onderzoekers.

experts. Uiteraard is gedurende deze vijf maanden onderzoek veelvuldig gebruik gemaakt van de diepe kennis en brede ervaring van de zeer betrokken ambtenaren uit de klankbordgroep, zie Bijlage 9.6.

De twee onderzoekers zijn Jeroen Batema en Victor Meijers, beiden mkb-ondernemers. Jeroen Batema heeft als oud-bankier een rijke praktijkervaring met de verstrekking en securitisatie van mkb-kredieten. Hij is oprichtend voorzitter van Global Credit Data, de grootste kredietverliesinformatie-uitwisseling tussen tier-1 banken in de wereld. Victor Meijers was betrokken bij het vormgeven van het handelsregister en heeft daarover gepubliceerd in Nederlandse en Chinese vakliteratuur.

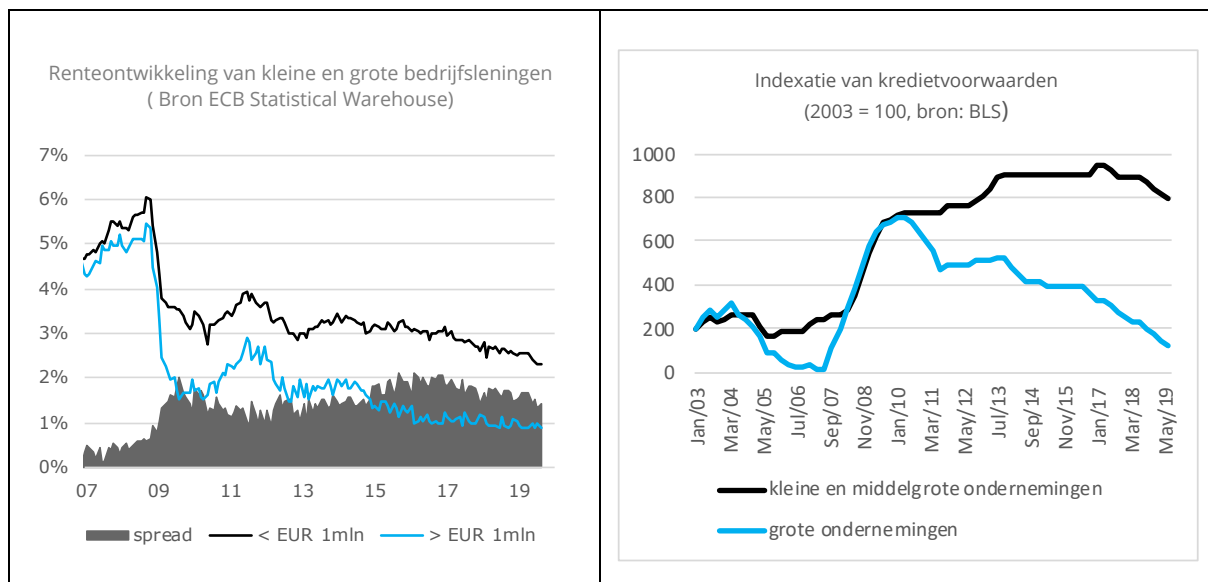
3 MKB kredietverlening in Nederland

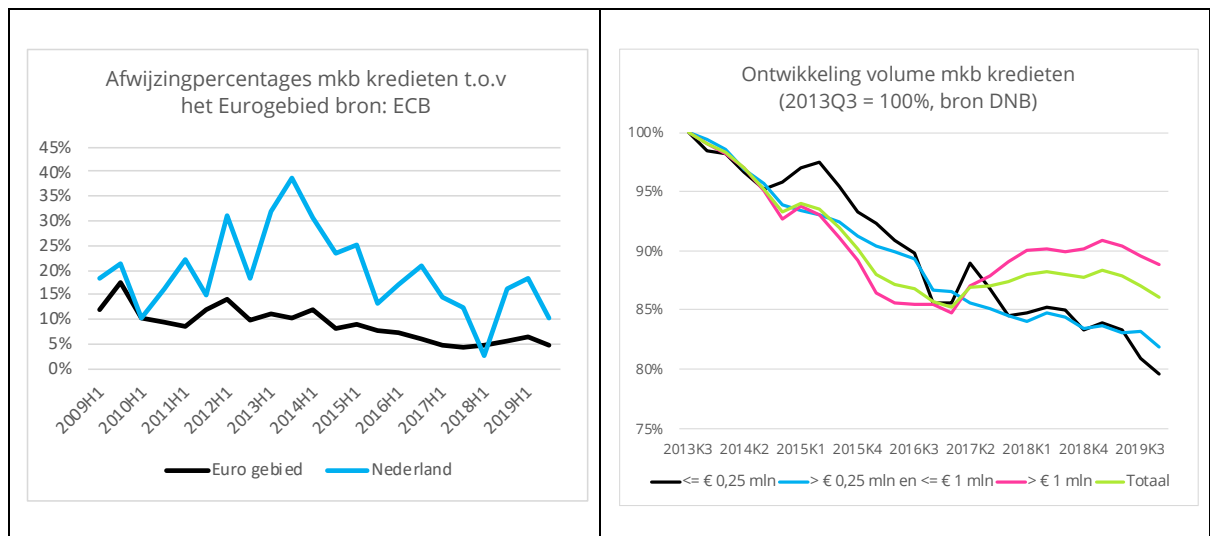
In hoofdstuk 3 onderzoeken we de ontwikkelingen en de belangrijkste knelpunten in de kredietverlening aan het mkb.

3.1 Ontwikkelingen in de mkb-kredietverlening

De kredietverlening aan het Nederlandse mkb is al sinds de financiële crisis een punt van zorg. Hieronder kijken we naar de ontwikkelingen in mkb-kredietverlening op het gebied van voorwaarden, prijstelling, uitstaand volume, aantallen verstrekte leningen waarbij we vergelijkingen hebben gemaakt tussen grote en kleine kredieten, de ontwikkeling van het Bruto Nationaal Product en de kredietwaardigheid van mkb-bedrijven in binnen- en buitenland.

Figuur 1 laat vier grafieken zien met recente ontwikkelingen van bedrijfsleningen, kredietvoorwaarden, afwijzingspercentages en jaargroei mkb-kredieten.

Figuur 1. Ontwikkelingen in de Nederlandse bedrijfskredietverlening Bron: Bank Lening Survey, ECB en DNB.

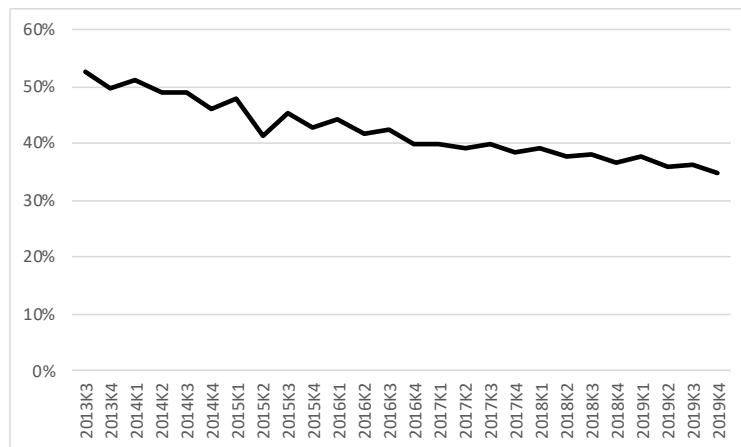
De grafiek linksboven laat zien dat het renteverskil (spread) tussen kleine en grote leningen sinds de crisis fors is gestegen⁴, en sindsdien aanhoudend hoog is gebleven. De grafiek rechtsboven laat dezelfde trend zien: na de crisis zijn voor zowel het kleinbedrijf als het grootbedrijf de kredietvoorwaarden verscherpt. Die voor het grootbedrijf zijn sindsdien echter weer versoepeld, terwijl dit voor het mkb slechts marginaal het geval is. De grafiek linksonder illustreert dat bedrijven uit het Nederlandse mkb ook in Europees perspectief vaak worden afgewezen voor een lening, ook al vragen zij juist minder vaak een lening aan.⁵ Al deze factoren spelen vermoedelijk een rol bij de krimp van de kredietverlening aan het mkb, die wordt geïllustreerd in de grafiek rechtsonder. Alleen voor leningen groter dan 1 miljoen euro zijn we sinds 2017 weer toename, terwijl voor de kleinere leningen krimp voortduurt. De grafiek rechtsonder in Figuur 1 is gebaseerd op een uitvraag van DNB op kwartaalbasis van mkb-kredieten van de drie grootbanken. In deze periode nam het totale kredietvolume af van EUR 144 miljard naar EUR 124 miljard, een daling van 13%; echter voor kredieten onder EUR 250.000 nam het volume zelfs af met 20%. Het aantal mkb-bedrijven met bankkrediet daalde de afgelopen 6 jaar van 828.461 naar 546.852, een afname met maar liefst 34%⁶.

Volgens het CBS groeide het Bruto Binnenlands Product (BBP) in dezelfde periode met 24% (inclusief inflatie). Verwacht mag worden dat de omzetten van bedrijven toenemen, dus ook investeringen in activa en werkkapitaal en daarmee de kredietbehoefte. Figuur 2 is gebaseerd op dezelfde data-uitvraag van DNB als bij Figuur 1 (rechtsonder), echter het uitstaande mkb-krediet is gedeeld door BBP per kwartaal gepubliceerd door het CBS. De relatieve omvang van het bankkrediet aan het mkb bedroeg in 2013 nog 52% van het BBP, maar was in 2019 gedaald tot 35%.

⁴ Voor de crisis was het verschil gemiddeld 50 bps en na de crisis was dit gemiddeld 150 bps.

⁵ Het CPB (2019) laat zien dat bedrijven in het Nederlandse mkb 15 procent minder vaak krediet aanvragen dan vergelijkbare bedrijven elders in Europa, en dat dit al sinds 2009 het geval is.

⁶ Bron uitvraag van DNB op kwartaalbasis van mkb-kredieten van de drie grootbanken.

Figuur 2 Ontwikkeling mkb-kredietverlening in Nederland gedeeld door BBP Bron: DNB en CBS

De relatieve omvang van het bankkrediet aan het mkb dat in 2013 nog 52 procentpunt bedroeg van het BBP nam af naar 35 procentpunt in 2019, een afname van 34%.

Het mkb heeft deze afname in bankkrediet op drie wijzen opgevangen namelijk: (1) toename alternatieve financieringen; (2) winstinhoudingen; en (3) een lagere groei ten gunste van het grootbedrijf. In het onderzoek van Dialogic "Onderzoek beleidsaanpak mkb-financieringsmarkt" bleek dat het volume van alternatieve financieringen (lease, factoring, alternatieve financiers, equity en venture capitalist) in een vergelijkbare periode (2013 tot en met 2018) toenam met EUR 5,7 miljard. Dat is 4 procentpunt van de kredietafname van 34%, wat suggereert dat de overige 30% is opgevangen door winstinhoudingen en lagere groei.

Het CPB heeft vorig jaar de operationele winst en eigen vermogen van bedrijven in Nederland en het buitenland in kaart gebracht. Wat opvalt is dat de operationele winst en solvabiliteit van het Nederlands mkb (omzet < EUR 50 miljoen) gunstig afsteekt ten opzichte van het mkb in het buitenland. Qua rentabiliteit doen ze het in alle categorieën beter en qua solvabiliteit doen alleen de Spaanse mkb-bedrijven het beter, zoals te zien is in Tabel 1.

	Nederland	België	Duitsland	Oostenrijk	Frankrijk	Spanje	Italië
Netto operationele winst als percentage van de bezittingen							
Kleine bedrijven, omzet < 10M	8%	5%	6%	6%	6%	2%	5%
Middelgrote bedrijven, 10M < omzet	10%	6%	6%	6%	5%	5%	5%
Grote bedrijven, omzet > 50M	7%	4%	6%	5%	4%	5%	4%
Eigen vermogen als percentage van de bezittingen							
Kleine bedrijven, omzet < 10M	44%	46%	36%	44%	41%	47%	23%
Middelgrote bedrijven, 10M < omzet	35%	35%	38%	31%	33%	42%	27%
Grote bedrijven, omzet > 50M	36%	32%	36%	33%	32%	40%	30%

Tabel 1 - Mediaan eigen vermogen en winst per bedrijfsgrootte in verschillende Europese landen in 2016
Bron: CPB

Gebrek aan kredietwaardigheid in vergelijking met andere landen waar veel minder een probleem in de mkb financiering wordt ervaren, verklaart daarom niet waarom het kredietvolume zo sterk is afgenomen.

Op macro-economisch niveau is het niet gemakkelijk eenduidige conclusies te trekken over de oorzaken van een sterk dalend kredietvolume aan met name het kleinbedrijf. De Nederlandse Vereniging van Banken voert aan dat het kredietvolume sterk is afgenomen door verminderde kredietbehoefte bij het mkb, mede als gevolg van winstinhoudingen.⁷ Daar kan tegenin worden gebracht dat middelgrote bedrijven wel om meer krediet vragen terwijl ook zij hun groei met winstinhoudingen hadden kunnen financieren. Overigens zullen winstinhoudingen ten tijde van crisis beperkt zijn en zullen banken terughoudend zijn nieuwe financieringen te vertrekken. Een andere verklaring is dat winstinhoudingen niet de oorzaak zijn van dalende kredietverlening, maar het gevolg zijn van knelpunten in de mkb-kredietverlening, waardoor het kredietvolume sterk is afgenomen. Daarom gaan we in de volgende paragraaf meer op micro-economisch niveau kijken naar de knelpunten in mkb-kredietverlening.

3.2 Knelpunten bij mkb-kredietverlening in Nederland

In onderzoeken naar de kredietverlening aan het mkb van onder meer McKinsey, Dialogic, de SER en het CPB zijn meerdere knelpunten naar voren gekomen die hieronder samengevat worden weergegeven: **(1)** relatief hoge beoordelingskosten voor financiers bij de verstrekking van mkb-kredieten; **(2)** hoge toetredingsdrempels voor kleine banken en alternatieve financiers; **(3)** slecht inzicht in de hoogte, performance en zekerhedenpositie van bestaande kredieten; en **(4)** beperkte financiële geletterdheid van (kleine) mkb-ondernemers en hoge kosten bij kredietaanvragen.

3.2.1 Relatief hoge beoordelingskosten voor mkb-kredieten

Kredietbeoordelingen zijn arbeidsintensief omdat er veel informatie moet worden verzameld, gestructureerd en geanalyseerd. Allereerst zal de financier de kredietbehoefte van de onderneming willen vaststellen om toekomstige betalingsverplichtingen zoals rente en aflossingen vast te kunnen stellen. Hierbij zal de financier niet alleen kijken naar de nieuwe financiering maar bijvoorbeeld ook naar huurverplichtingen, vervangingsinvesteringen en bestaande financieringen van andere financiers. Vervolgens moet het toekomstig cash-genererend vermogen van de onderneming worden ingeschat waarmee de lening met rente moet worden terugbetaald. Hiervoor heeft de financier jaarrekeningen nodig, historische betalingsgegevens en liquiditeitsprognoses in het licht van marktontwikkelingen en de kwaliteit van de onderneming. Daarnaast zal de financier willen bepalen welke zekerheden gevestigd kunnen worden en wat de waarde daarvan is. Hierbij is het belangrijk welke zekerheden al door bestaande financiers zijn gevestigd en wat de hoogte is van hun uitstaande financieringen. Tot slot moet de financier bepalen welke kans hij loopt dat de lening niet wordt terugbetaald en hoeveel rente hij hiervoor moet berekenen. Hiervoor is historische wanbetaling- en verliesinformatie nodig. Dit alles betekent dat er tijdens en naast het kredietverleningsproces veel informatie verzameld moet worden, die uit verschillende bronnen moet komen en vervolgens gestructureerd, geanalyseerd en onderhouden moet worden. In de praktijk blijkt dat het merendeel van die informatie niet gedigitaliseerd en niet gestandaardiseerd is, waardoor de informatie

⁷ "Banken zijn en blijven de belangrijkste financier van het MKB" (2019) Position paper NVB

handmatig moet worden verwerkt, extra gevoelig is voor fouten en moeilijk in audit-trails⁸ is vast te leggen.

Kleine ondernemingen zijn minder complex dan grote ondernemingen, maar daar staat tegenover dat de kwaliteit van de informatie over kleine ondernemingen over het algemeen lager is door gebrek aan specialistische financieringskennis bij de onderneming om de juiste informatie aan te leveren, en ontbreekt het zowel de ondernemer als de financier aan lokale goed gekwantificeerde marktinformatie. Dat betekent dat de informatiekosten bij kleine kredietaanvragen absoluut gezien vergelijkbaar zijn met grote mkb kredieten, terwijl de inkomsten voor de financier – door de omvang van het krediet – veel lager zijn. Dit maakt de kosten van een krediet van EUR 50.000 relatief bijna vijf keer zo hoog als een krediet van EUR 250.000. Dat betekent dat bij een krediet van EUR 50.000, om de kosten goed te maken inclusief hogere voorzieningen en kapitaalbeslag, de rentemarge aanzienlijk hoger moet zijn. Omdat een hoge rentemarge ter compensatie van de hoge kosten maatschappelijk moeilijk is te verkopen⁹, zullen financiers terughoudend zijn om kleine kredieten te verstrekken en daarmee de onderkant van het mkb-segment te bedienen.

3.2.2 Hoge toetredingsdrempels voor kleine banken en alternatieve financiers

Het Nederlandse mkb is voor zijn financiering voor ongeveer 92% afhankelijk van ABN AMRO Bank, ING Bank en Rabobank. De overige 8% van de kredieten wordt verstrekt door Volksbank, Triodos Bank, NIBC, leasemaatschappijen, factormaatschappijen en alternatieve leningplatformen.¹⁰ Pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen spelen in de directe financiering praktisch geen rol. Hun activiteiten zijn meer gericht op de financiering van de financiers zelf. De Nederlandse bankensector is een van de sterkst geconcentreerde in Europa. Zo is het aantal banken waarmee bedrijven uit het mkb gemiddeld zakendoen met 1,5 het laagste van Europa, tegen een EU-gemiddelde van drie.¹¹ In een geconcentreerde markt – Figuur 3 laat zien dat alleen Griekenland een hogere concentratie kent dan Nederland – is er sprake van minder concurrentie, hetgeen innovatie en kosten-efficiëntie in de weg staat.¹²

De drie grootbanken hebben een aantal concurrentievoordelen ten opzichte van andere financiers. Ten eerste bieden ze betalingsverkeer aan waardoor ze met het rekening-

⁸ Belangrijke voorwaarde bij Targeted Review Internal Model uitgevoerd door de ECB onder IRB Advanced banken.

⁹ Margret J. Miller *Credit reporting systems and the international economy*. "The theoretical treatment of asymmetric information in credit markets was further advanced by Stiglitz and Weiss (1981), who provided an elegant and thorough treatment of these issues, using a model of the small business credit market. They found that credit rationing was an optimizing behavior for lenders, since high risk projects cannot reasonably be charged the high interest rates that would be necessary for them to be profitable, as a group, for the lender".

¹⁰ Onderzoek beleidsaanpak mkb-financieringsmarkt, november 2019 bladzijde 35-42

¹¹ <https://www.cpb.nl/mkb-bankfinanciering-in-europees-perspectief>

¹² "Competition policy is about applying rules to make sure businesses and companies compete fairly with each other. This encourages enterprise and efficiency, creates a wider choice for consumers and helps reduce prices and improve quality."

https://ec.europa.eu/competition/consumers/why_en.html#:~:text=Not%20only%20is%20this%20good,customers%20and%20expand%20market%20share.

courantkrediet relatief goedkope financiering kunnen aanbieden.¹³ De onderneming betaalt alleen rente over het deel dat hij daadwerkelijk gebruikt. Ten tweede hebben de grootbanken hierdoor tevens zicht op alle betaalstromen van de onderneming. Door de invoering van de Europese richtlijn PSD2 dienen de betaalgegevens ook beschikbaar gesteld worden aan derden, waardoor deze informatievoorsprong gaat verdwijnen. Ten derde vervullen ze door het rekening-courantkrediet de rol als huisbank waardoor ze vaak als eerste zekerheden kunnen vestigen en er voor nieuwe financiers slechts een tweede rang in de zekerheden overblijft. Ten vierde hebben ze door hun grote gezamenlijke marktaandeel (92%) en lange aanwezigheid in de markt als enige veel historische data over wanbetalingen en verliezen, de basis voor het ontwikkelen van risicomodellen.

Met name het laatste biedt de grootbanken een enorm voordeel ten opzichte van kleine banken, buitenlandse banken en alternatieve financiers, wat het voor deze andere partijen moeilijk maakt om een positie in deze markt op te bouwen. Risico- of ratingmodellen worden gebruikt voor de kwantificering van het risico, de bepaling van het eigen vermogen dat voor een lening moet worden aangehouden, het vaststellen van de waarde van een lening en voor rapportages aan toezichthouders en investeerders (degenen die de financiers financieren). Het gebrek aan risicomodellen¹⁴ leidt er toe dat er meer onzekerheid bestaat over het risico en dus dat de waarde van een mkb-leningportefeuille afneemt waardoor alternatieve financiers moeite hebben, of hoge kosten hebben, zichzelf te financieren. Hierdoor prijzen ze zichzelf uit de markt of financieren ze alleen nog die bedrijven die door de grootbanken niet interessant worden gevonden door te hoog risico of te hoge kosten.¹⁵ Tenslotte kunnen risicomodellen de basis vormen voor goedkope creditratings waardoor meer mkb-bedrijven toegang kunnen krijgen tot de obligatiemarkt.

3.2.3 Financiële geletterdheid van mkb-ondernemers en hoge kosten kredietaanvragen

Een veel gehoorde klacht van ondernemers is dat ze moeite hebben om een kredietaanvraag in te dienen, en dat ze vaak worden bedolven onder aanhoudende informatieverzoeken van de financiers. Bij veel kleine ondernemingen speelt de boekhouder of accountant in de aanlevering van de informatie en het opstellen van een liquiditeitsprognose een belangrijke rol, en dat betekent extra kosten voor de onderneming; tussen de EUR 2.000 en EUR 2.500¹⁶.

Het aanvragen van een krediet vraagt veel specifieke juridische en bedrijfs- en financieel-economische kennis die veel boekhouders en accountants missen. Daarom laten ondernemers zich vaak bijstaan door financieringsdeskundige, wat de kosten van de kredietaanvraag verder kan doen toenemen. Door de onzekere uitkomst van het

¹³ Als een onderneming alleen een geldlening zou kunnen aantrekken - dus geen kredietlimiet op de betaalrekening - heeft hij altijd een positief saldo op zijn betaalrekening waarover hij weinig of geen vergoeding voor krijgt. Dat maakt een geldlening duur. Bij een limiet op een betaalrekening wordt als het ware het saldo op de betaalrekening en het uitstaande bedrag van de geldlening gesaldeerd en betaalt de onderneming alleen debetrente over het verschil.

¹⁴ Voor de Nederlandse markt zijn geen externe rating modellen beschikbaar wegens gebrek aan data. Dat komt doordat de enige partijen die genoeg data hebben de drie grootbanken zijn met een gezamenlijk marktaandeel van 92%, en deze houden de data voor zichzelf.

¹⁵ Voorbeeld is Funding Circle die zich in maart 2020 uit de Nederlandse markt terugtrok omdat de groei tegenviel. Mogelijk zijn hoge rentetarieven de oorzaak.

¹⁶ Ervan uitgaande dat een boekhouder er 3 dagen werk aan heeft bij een uurtarief tussen EUR 80 en EUR 100.

fiatteringsproces worden deze kosten als een groot risico ervaren waardoor er soms van wordt afgezien een kredietaanvraag überhaupt in te dienen.

Daarnaast moet – in tegenstelling tot het grootbedrijf – door gebrek aan externe marktinformatie bijna alle informatie door de onderneming worden aangeleverd, wat een groot beslag legt op tijd en geld van de onderneming zelf. Standaardisering en digitalisering van data daar waar data wordt geproduceerd zou dit probleem kunnen oplossen en de informatiekosten bij zowel de financier als onderneming aanzienlijk kunnen verlagen, waardoor meer kredietaanvragen worden ingediend en verwerkt.

3.2.4 Wat kunnen we leren van woonhypotheken?

"In de werkelijkheid is de markt echter niet perfect competitief en ervaren banken ook (kortetermijn-) kapitaalrestricties, bijvoorbeeld door regelgeving over aan te houden kapitaalbuffers in de Europese Capital Requirements Directive ('Bazel 3'). Recent wetenschappelijk bewijs laat zien dat banken na verhoogde kapitaaleisen eerder kiezen voor het inkrimpen van de balans dan voor het uitgeven van nieuwe aandelen. Dan is het niet gek dat de meer winstgevende leningen voorrang krijgen in de leenportefeuille."

Centraal Planbureau (2019) Mkb-bankfinanciering in Europees perspectief

De Nederlandse woonhypothekenmarkt heeft de afgelopen jaren tientallen nieuwe aanbieders laten zien; het volume groeit en de rendementen die de banken maken op hun kapitaal zijn hoog. Daarom hebben we onderzocht wat een woonhypotheek interessant maakt en wat we daarvan kunnen leren voor de verbetering van mkb-financiering.

Ten eerste is er weinig onzekerheid over het zekerheidsrecht van de financier. Het is duidelijk voor de financier wanneer er een eerste of tweede hypotheekrecht is gevestigd en wat de hoogte van de inschrijving is van de hypotheekrechthouder die hoger in rang is. In het proces spelen de notaris met zijn onafhankelijke positie, zijn recherche naar wie eigenaar van het pand is en al eerder een hypotheekrecht heeft gevestigd en het Kadaster als bron van informatie een zeer belangrijke rol. Overigens is er geen inzicht in wat de uitstaande bedragen zijn van leningen verstrekt door derden. Als er achterstanden zijn op woonhypotheken worden die bij het BKR gemeld en hebben financiers toegang tot deze informatie.

Ten tweede zijn de beoordelingskosten laag doordat er een beperkte hoeveelheid informatie nodig is (zoals loonstrook¹⁷, werkgeversverklaring, taxatiewaarde huis en aangifte inkomstenbelasting en vermogensbelasting) en dat de informatie in belangrijke mate gestandaardiseerd is. Sinds 2014 is het project 'Handig!' (Hypotheek Aanvraag Na Digitaal Inwinnen Gegevens) van start gegaan. De eerste stap van Handig! was het verbeteren van het proces voor het aantonen van het inkomen uit een arbeidsovereenkomst (loondienst). De werkgeversverklaring kan het proces van een hypotheekaanvraag flink vertragen. In de praktijk moet dit fysieke document vaak meerdere keren bij de adviseur worden aangeleverd omdat blijkt dat er informatie ontbreekt of onjuist is ingevuld. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van de

¹⁷ Dit geldt niet voor ondernemers waar ook de jaarrekeningen moet worden gedeeld en voor wie het daardoor moeilijker is om aan hun hypotheek te komen dan hun personeel. Betere kredietinformatievoorziening kan dus ook de ondernemer in privé helpen.

Inkomensbepaling Loondienst, de hypotheekaanvrager kan zijn loonhistorie downloaden bij het UWV en doorsturen naar de financier.

Ten derde is een hypotheeklening door nieuwe regelgeving na de kredietcrisis steeds meer een gestandaardiseerd product geworden. Ingewikkelde constructies met verzekeringspolissen en beleggingen zijn verleden tijd, en er mag niet meer boven de waarde van het huis gefinancierd worden. Hierdoor wordt het eenvoudiger een representatieve statistische dataset op te bouwen over de Nederlandse woonhypotheekmarkt doordat de verstrekkingen van verschillende aanbieders vergelijkbaar zijn geworden. Hierdoor wordt het makkelijker voor institutionele beleggers om in hypotheekleningen te beleggen.

Ten vierde is de toetredingsdrempel voor nieuwkomers laag. Er bestaat in Nederland een sterke infrastructuur waar nieuwkomers op terug kunnen vallen, zoals een groot netwerk van intermediairs, bedrijven aan wie de hypotheekadministratie kan worden uitbesteed (o.m. Stater en Quion) en transparantie door de publicatie van hypotheektarieven. Er zijn momenteel meer dan 35 verschillende aanbieders van woonhypotheken. Hierdoor blijft er voldoende concurrentie en variëteit van aanbieders. Dat laatste is van groot belang zodat ten tijde van een crisis wanneer een bepaalde groep aanbieders in de problemen raakt (zoals de banken tijdens de kredietcrisis) het aanbod in stand kan worden gehouden door andere typen aanbieders.

Ten vijfde kunnen woonhypotheekaanbieders – ook de nieuwkomers – hun hypotheekverstrekkingen relatief gemakkelijk en goedkoop financieren. Voor banken en verzekeraars geldt dat ze minder kapitaal hoeven aan te houden en veel alternatieve financiers funden zich rechtstreeks bij institutionele beleggers, zoals regiepartijen als Munt, of gebruiken securitisaties als instrument om financiering op te halen. Funding is goedkoop omdat er weinig onzekerheid bestaat over de waarde van het zekerheidsrecht, er veel goede en gestandaardiseerde data beschikbaar is, en de marges relatief hoog zijn bij lage kosten. Er zijn veel statistische data beschikbaar die het gemakkelijk maken om het risico in te schatten en hypotheekportefeuilles te waarderen.

Resumerend kunnen we stellen dat daar waar we knelpunten zien in de mkb-financieringsmarkt (hoge kosten voor financiers en kredietvragers, hoge toetredingsdrempel alternatieve financiers, onzekerheden rondom zekerheden en voorwaarden bestaande kredieten), de hypotheekmarkt goede oplossingen heeft met name op het gebied van beschikbare (gedigitaliseerde) informatie en kan dienen als inspiratiebron voor een beter functionerende mkb-financieringsmarkt.

4 Kredietinformatiebehoefte bij kredietverlening

De belangrijkste onderliggende oorzaak van de vier knelpunten in de kredietverlening aan het mkb zoals beschreven in hoofdstuk 3 is de beperkte beschikbaarheid van actuele, relevante, gestructureerde en makkelijk te verwerken kredietinformatie. In dit hoofdstuk behandelen we vragen als: over wat voor informatie gaat dit, hoe staat het met de beschikbaarheid en de mate van standaardisering, waar wordt de informatie geproduceerd en aan welke informatieoplossingen kan worden gedacht.

4.1 Kredietinformatie

Kredietinformatie – nodig om kredietrisico te beoordelen – speelt een cruciale rol in een goed functionerend en modern financieel systeem. Kredietinformatie was aanvankelijk meer kwalitatief maar wordt wereldwijd meer kwantitatief van aard. De verschuiving van de vraag naar en het gebruik van zeer gedetailleerde informatie is een tendens die breed waarneembaar is. Dit geldt zowel voor de financiële sector zelf, zoals banken, alternatieve financiers, tussenpersonen in kredietverlening en kredietverzekeraars als bij toezichthouders op financiële instellingen en centrale banken die in de toenemend mate gestandaardiseerde hoge kwaliteit data inzetten voor het uitvoeren van een effectief micro- en macro-prudentieel toezicht en het waarborgen van prijsstabiliteit door beter inzicht in het monetaire transmissiemechanisme. Met name de invoering van het toezichtraamwerk Basel II en kort daarop het uitbreken van de financiële crisis hebben deze behoefte versterkt en initiatieven in die richting een extra incentive gegeven, zoals de start van AnaCredit. De technologische ontwikkelingen in dataverwerking, data-analyse, open-source analysesoftware en het ontstaan van Cloud computing hebben de accuraatheid en de kosten-efficiëntie van kredietbeslissingen kunnen verbeteren mits goede en gestandaardiseerde data beschikbaar was.

De kern van kredietinformatie is dat het inzicht geeft in het historisch betaalgedrag van een debiteur. Aangezien het historisch betaalgedrag een van de beste voorspellers van toekomstig betaalgedrag is, geven gestandaardiseerde data aan financiers de mogelijkheid om betere kredietbeslissingen te kunnen nemen en een grotere groep debiteuren te kunnen bedienen tegen lagere kosten. Tegelijkertijd kan kredietinformatie het gedrag van debiteuren verbeteren omdat ze – indien de informatie beschikbaar komt – zich bewust zijn van hun reputatie in de markt en van het feit dat een betalingsachterstand bij de ene financier een default-situatie kan creëren bij een andere financier.

Kredietinformatie kan in allerlei vormen bestaan. Een van de oudste vormen zijn de zogenoemde kredietrapporten van bedrijven als Dun & Bradstreet of Graydon. Daarnaast kennen we jaarrekeningen en grote hoeveelheden data van complete leningenportefeuilles met historische informatie op bedrijfs-, lening- en zekerhedenniveau. Kredietinformatie bevat negatieve informatie over de lening en debiteur, zoals informatie over betalingsachterstanden, performing en default-status van de lening of debiteur of zelfs over faillissementen. Kredietinformatie bevat ook positieve informatie, zoals informatie over de karakteristieken van de lening, zekerheden of de debiteur, of informatie zoals omvang van de lening, rentepercentage, aflossingsschema, waardering van het ingebrachte onderpand en grootte van de debiteur in termen van balanstotaal, omzet en werkzame personen, solvabiliteit, rentabiliteit, en zelfs de totale schuldpositie van de debiteur.

Met name de laatste vorm van kredietinformatie, de omvangrijke datasets over complete leningenportefeuilles, kan worden gebruikt voor het monitoren van de performance van portefeuilles en voor het ontwikkelen van statistische modellen om verlieskansen te berekenen en leningen te waarderen en te prijzen. We maken hiertoe een onderscheid tussen informatie op het niveau van de debiteur (onderneming), op het niveau van de lening, en op het niveau van de zekerheden.

4.1.1 Informatie op debiteurniveau

Financiers moeten een inschatting maken van het cash-genererend vermogen van de debiteur waarmee toekomstige aflossings- en terugbetalingsverplichtingen voldaan kunnen worden. Hierbij wordt gekeken naar toekomstige inkomsten voor afschrijvingen, belastingen en rentebetalingen (EBITDA) en de volatiliteit daarvan. Hoe gevoelig zijn deze toekomstige cashflows voor veranderingen in de markt en hoe flexibel is de onderneming om bijvoorbeeld de kosten omlaag te brengen? Ook zal de financier moeten bekijken welk deel van de investeringen vervangingsinvesteringen zijn die een extra beslag gaan leggen op toekomstige uitgaven. Verder is het belangrijk hoe het werkkapitaal van de onderneming zich gaat ontwikkelen: zo hebben groeibedrijven en seizoenbedrijven extra behoefte aan liquiditeit om voorraden, afnemers en gereed product te kunnen voorfinancieren.

Voor die analyse is de volgende informatie van belang:

- Historische informatie over de balans- en winst- en verliesrekening en niet uit de balans blijvende verplichtingen (garantstellingen voorfinancieringen aan derden, 403 verklaringen, huur/lease-contracten);
- Industrie waarin de debiteur actief is;
- Liquiditeitspositie van de onderneming op basis van:
 - betaalddata (PSD2 en MT940 bestanden);
 - Heeft de onderneming betalingsachterstanden (andere financiers, Belastingdienst);
 - Prognose met inkomsten en vaste kosten.

In Nederland hebben alleen grote rechtspersonen de verplichting om jaarlijks een volledige balans- en winst- en verliesrekening te deponeren bij de Kamer van Koophandel. Volgens de Kamer van Koophandel gaat het over 24.000 rechtspersonen waarvan een deel geen mkb is. Volgens publicatie's van DNB – hebben de drie grootbanken aan 546.852 MKB bedrijven een krediet verstrekt. Dat betekent dat van minimaal 96% van alle mkb bedrijven met krediet de jaarcijfers niet (geen deponeringsplicht) of niet volledig (zowel balans als winst- en verliesrekening) in gestandaardiseerde vorm beschikbaar zijn via de KvK.

Daarom is het interessant om naar de ontwikkelingen te kijken van een andere standaard van financiële verslaglegging, genaamd Standard Business Reporting (SBR). Met SBR worden de gegevens in de financiële administratie eenmalig op een standaardmanier vastgelegd. Iedere onderneming in Nederland moet op basis van de SBR standaard zijn jaarcijfers overleggen bij de Belastingdienst, op basis waarvan het belastbare inkomen van de onderneming kan worden vastgesteld. In theorie zijn deze gegevens eenvoudig te hergebruiken voor andere rapportages. Voor kredietverlening is de SBR Bankentaxonomie ontwikkeld. Het onderhoud van de taxonomie en de digitale aanlevering aan de banken wordt uitgevoerd door SBR Nexus, een joint venture van de grootbanken. Het format van SBR Bankentaxonomie wijkt af van het format dat door de Belastingdienst wordt gebruikt. Dat betekent dat bij kredietverlening de jaarcijfers opnieuw moeten worden geproduceerd. Veel boekhoudkantoren en kleine accountantskantoren leveren geen automatische verwerking en moeten daarom de jaarrekening handmatig over zetten naar de SBR Bankentaxonomie en dit leidt tot hoge extra kosten voor de onderneming. Het gevolg is dat het mkb slechts een beperkt percentage jaarrekeningen in SBR-taxonomie aanlevert, waardoor financiers in de meeste gevallen jaarcijfers zelf handmatig moeten verwerken in hun systemen. De taxonomie van de Belastingdienst is zeer bruikbaar voor

de verwerking van de meeste financieringsaanvragen voor met name het kleinbedrijf. Rechtstreekse beschikbaarstelling via de Belastingdienst aan de financier en eventuele aanpassingen van de taxonomie van de Belastingdienst – om dit nog meer aan te laten sluiten op de informatiebehoefte van de financier – zorgt ervoor dat ondernemers slechts eenmaal hun jaarcijfers hoeven te produceren en deze eenvoudig aan verschillende partijen beschikbaar kunnen stellen.

Betaalgegevens van een onderneming geven veel inzicht in de liquiditeitsposities en zijn belangrijk in de kredietanalyse. Tegenwoordig kunnen deze gegevens relatief gemakkelijk met derden worden gedeeld. Ondernemingen kunnen deze gegevens downloaden via hun electronic bankingsysteem in zogenaamde MT940-bestanden en delen met de financier. Daarnaast is in Nederland sinds 19 februari 2019 PSD2 (Payment Services Directive nummer 2) van kracht. Dit is een Europese richtlijn die zorgt voor de regulering van betaaldiensten in de Europese Unie. Kern van de regeling is dat banken aan derde partijen toegang moeten geven tot de betaalrekeninginformatie van hun klant, mits de klant daartoe toestemming geeft. Deze toegang tot de betaalrekeninginformatie moet overigens gratis zijn. Banken mogen er dus niets aan verdienen.

Bij de financiering van eenmanszaak loopt het ondernemers- en privévermogen van de onderneming door elkaar heen. Indien de onderneming door middel van een vennootschap onder firma wordt gedreven is er een afgescheiden ondernemingsvermogen. Dat betekent dat de zakelijke schuldeisers voorrang hebben op privé-schuldeisers, maar ook een beroep kunnen doen op het privévermogen (bijvoorbeeld woonhuis) van de ondernemer. Soms zal de financier bij de financiering van een BV een borgstelling vragen van de directeur-groootaandeelhouder.

In al deze gevallen heeft de financier inzicht nodig in het privévermogen en de privéinkomsten van de ondernemer. Belangrijke bron van informatie is de inkomens- en vermogensvaststelling door de Belastingdienst.

4.1.2 Informatie op leningniveau

Voor het inschatten van toekomstige verplichtingen wil de financier weten welke leningen de onderneming bij andere financiers heeft lopen, wat de looptijden zijn en andere verplichtingen. Al deze verplichtingen moeten in een liquiditeitsprognose opgenomen worden en kunnen worden geverifieerd. Deze informatie is essentieel bij zogenaamde stapelfinanciering waarbij de kredietbehoefte van het bedrijf door verschillende financiers en met verschillende financieringsproducten wordt ingevuld.

De volgende data-attributen zijn hiervoor van belang:

- Limiet van de lening;
- Uitstaand saldo van de lening;
- Type lening (rekening-courant krediet, middellange-termijnlening);
- Type aflossing (lineair, annuïteit, aflossingsvrij of een balloon);
- Datum van verstrekking;
- Aflossingsdatum en frequentie;
- Rente op de lening;
- Is het een achtergestelde lening;

- Welke leningsvoorwaarden zijn overeengekomen (verbod op het verstrekken van zekerheden aan derden, verplichting om zekerheden te geven, beperking van dividenduitkeringen, beperking om investeringen te doen);
- Status van de lening: performing, in achterstand, in default of afgelost.

De jaarrekening geeft hierover informatie, echter de praktijk leert dat deze informatie niet gedetailleerd genoeg is, niet actueel is en dat iedere accountant zijn eigen format hanteert. Dat betekent dat de informatie door de onderneming moet worden verzameld en aan een financier moet worden aangeleverd die het vervolgens handmatig moet verwerken.

4.1.3 Informatie op zekerhedenniveau

Als de onderneming rente en aflossingen niet uit de lopende bedrijfsactiviteiten kan betalen wil de financier zich kunnen verhalen op de activa van de onderneming. De opbrengst van de verkoop van de activa wordt bepaald door de waarde ervan, overige schulden en de positie van de financier ten opzichte van andere schuldeisers. Crediteuren maken vaak een eigendomsvoorbehoud op de goederen die ze leveren, de fiscus kan een bodembeslag leggen en heeft daarom een sterke positie ten aanzien van roerende zaken en financiers kunnen een pand- of een hypotheekrecht hebben gevestigd.

Daarom wil de financier inzicht hebben in de positie van andere financiers en wat de waarde is van de activa als hij moet gaan uitwinnen. Naast de activa van de onderneming kan de financier ook garanties bedingen van derden zoals de overheid (bijvoorbeeld BMKB), moeder- en zustermaatschappijen en de ondernemer in privé.

De volgende attributen zijn hiervoor belang (niet limitatief):

- Welk object is in onderpand gegeven: pand, schip, voorraden etc.;
- Karakteristieken van het object (woonhuis, vaart het schip in een ijsklasse, grootte van het containerschip, bouwjaar);
- Rangorde bij meerdere zekerheidsrechten op hetzelfde object;
- De hoogte van een inschrijving bij een hypotheekrecht;
- De waarde van het object;
- Waarderingsmethode: taxatiewaarde of boekwaarde;
- Taxatiedatum;
- Zijn er garanties afgegeven door derden?

Voor zekerheden geldt hetzelfde als voor leningen. De informatie in de jaarrekening is echter niet gedetailleerd, kent verschillende formats en dat leidt tot handmatige aanlevering door de mkb-onderneming en handmatige verwerking van de financier. Daarnaast is het van belang te weten wat de actuele uitstaande bedragen zijn van leningen indien een andere financier bijvoorbeeld een eerste hypotheekrecht heeft.

4.2 **Verschillende vormen van kredietverlening**

In 4.1. hebben wij een overzicht gegeven welke kredietinformatie een financier doorgaans wil hebben. Echter er is niet één financieringsvorm en dat betekent ook dat niet iedere vorm van informatie even belangrijk is of überhaupt beschikbaar is (Tabel 2). De bulk van ondernemingsfinancieringen aan het mkb vindt plaats op basis van jaarrekeningen. Traditioneel zijn hier de commerciële banken actief.

Financieringsvorm	Type ondernemingen	Lening type	Type financier
(1) Financial statement financiering	Bedrijven met representatieve financiële gegevens	breed: rekening-courant, middellang krediet en hypotheek	Commerciële banken en alternative financiers
(2) Asset-based lending en project financiering	mkb, transport bedrijven, projecten en vastgoed	Op basis van infrastructuur, schepen, vliegtuigen, kranen, debiteuren en voorraden	Banken, leasemaatschappijen en factormaatschappijen
(3) Relatie financiering	Start-ups en scale-ups	Crowd funding en private equity	Particulieren (crowd) en venture capitalist
(4) credit scoring (financiering op basis van statistische modellen)	microbedrijven	breed: rekening-courant, middellang krediet en hypotheek	Banken (vaak omdat alleen zij voldoende statistieken hebben) en alternatieve financiers
(5) Financiering van betaalstromen	detailhandel	PIN betalingen	Alternative financiers en voorheen de Postbank

Tabel 2 vijf financieringsvormen, bron Wereldbank

Vervolgens laat de tabel andere financieringsvormen zien. Over het algemeen zijn deze aanvullend omdat de commerciële bank niet in de gehele kredietbehoefte kan voorzien of omdat de jaarrekeninginformatie niet beschikbaar is (start-ups) of geen goed beeld geven in het risico van de onderneming (scale-ups). Bij deze financieringen wordt naar het te financieren object gekeken, zoals bij leasing of factoring, of meer naar de relatie of de kwaliteit van de ondernemer, zoals bij crowdfunding of venture capital financiering.

Een relatief nieuwe vorm van kredietverlening is creditscoring. Bij creditscoring worden de risicobeslissingen gebaseerd of soms volledig door statistisch modellen genomen. De belangrijkste bronnen aan informatie zijn historische jaarrekeningen en historische betaalgegevens (betaalstromen over de bankrekening).

Als laatste vorm van financiering zien we financiering op basis van betaalstromen. Indien een onderneming een constante stroom van binnenkomende betalingen op zijn bankrekening heeft weet de financier dat het krediet ook weer afgelost kan worden. De Postbank – rechtsvoorganger van ING Bank – is hiermee in Nederland begonnen. Later is deze vorm minder populair geworden omdat geautomatiseerde flatteringsystemen werden misleid door manipulaties van betaalstromen via zogenaamde kasrondjes. Momenteel zien we alternatieve financiers die krediet verstekken en worden terugbetaald door middel van PIN-betalingen. De gelden worden als het ware afgeroomd voordat de betalingen worden doorgegeven op de bankrekening van de onderneming.

Behalve in geval van relatiefinanciering – start-ups en bedrijven waarover weinig informatie beschikbaar is - is de informatiebehoefte voor iedere financier hetzelfde, echter de financieringsvorm en het type onderneming zijn bepalend voor welke informatie het meest belangrijk is bij de beoordeling van de kredietaanvraag. We komen hier in 4.3 op terug met onze enquête onder negen alternatieve financiers.

4.3 Informatiebehoefte van (alternatieve) financiers

Negen partijen die actief zijn in verschillende financieringsvormen in de mkb-financieringsmarkt zijn bereid gevonden inzicht te geven in hun informatiebehoefte.¹⁸ Qredits Microfinanciering Nederland, Bankema BV, FARE Capital BV en AltFin BV zijn met name actief in financial-statementfinanciering; Factorinck en BEEQUIP in objectfinanciering; European Merchant Finance BV in betaalstroomfinanciering en Spotcap in de financiering op basis van creditscoring. Credion is als tussenpersoon actief bij alle financieringsvormen en ook betrokken bij bancaire financiering. Hiermee zijn alle financieringsvormen afgedekt behalve de in 4.2 genoemde vorm relatiefinanciering waar de kwaliteit van de ondernemer en zijn team, het product (prototype of minimum viable product) en/of het business plan centraal staan in de beoordeling van het risico.

De deelnemers hebben antwoord gegeven op de vragen (1) welke informatie belangrijk is voor kredietverlening, (2) welke informatie verbeterd kan worden en (3) de mate waarin informatie automatisch kan worden verwerkt en waarvoor ze geanonimiseerde statistische data zouden willen gebruiken.

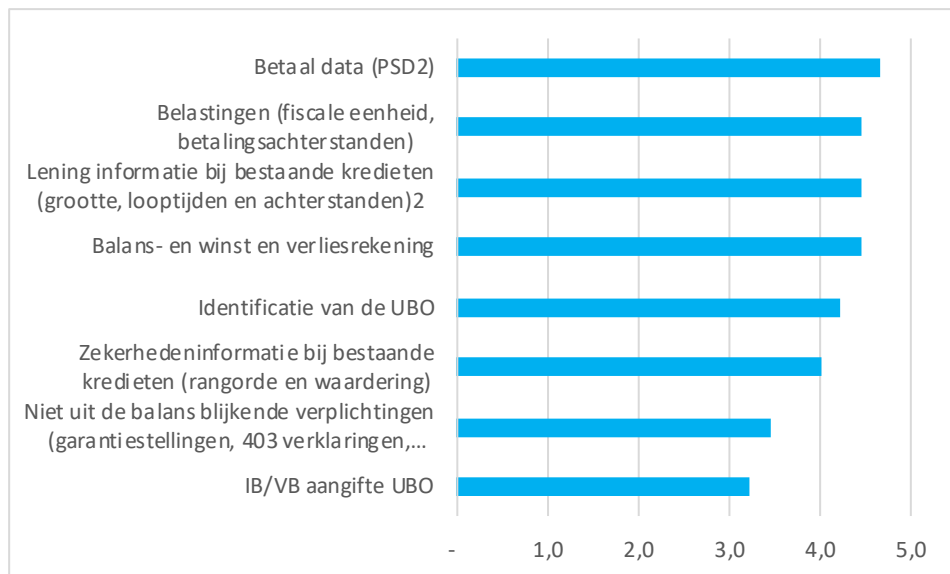
De respondenten konden kiezen uit 10 informatiebronnen op debiteurniveau (1-7), op leningenniveau (8), op zekerhedenniveau (9-10):

1. Balans;
2. Winst- en verliesrekening;
3. Niet uit de balans blijkende verplichtingen;
4. Belastingen;
5. Betaaldata;
6. IB/VB aangifte UBO;
7. Identificatie van UBO;
8. Leninginformatie bij bestaande kredieten;
9. Zekerheden: rangorde en identificatie;
10. Waardering zekerheden.

Bij de eerste vraag konden respondenten aangeven welke informatie cruciaal is in het kredietverleningsproces, met een score van 1 tot 5. Vervolgens is een gemiddelde score over alle deelnemers berekend.

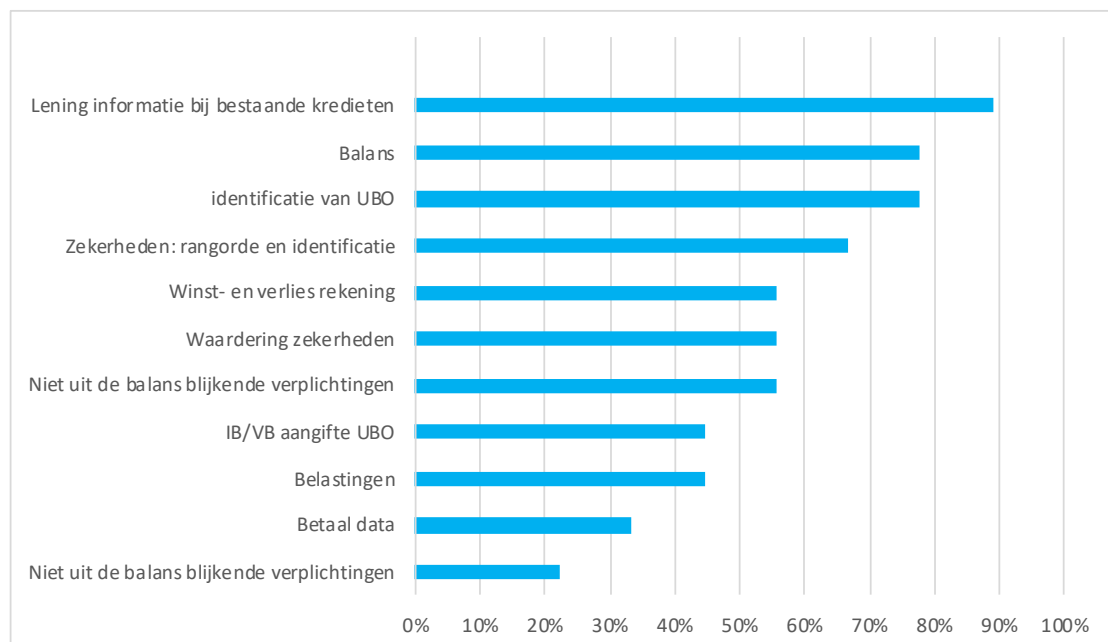
Alle elementen scoren minimaal een waarde van drie, waarmee wordt aangegeven dat in feite alle bronnen als belangrijk worden gezien. Enkele bronnen zijn relatief gezien enigszins waardevoller dan de andere in het kredietverleningsproces, te weten: informatie over betalingen, balans, winst- en verliesrekening, kredieten bij derden en achterstanden bij de Belastingdienst. In Figuren 3, 4 en 5 worden de uitkomsten van de enquête gepresenteerd.

¹⁸ De banken hebben helaas niet deelgenomen aan deze enquête. Echter, de bijdrage van Credion die als intermediair veel mkb financieringen met name met banken afhandelt, moet tevens inzicht geven in wat voor de banken belangrijk is.

Figuur 3 Meest cruciale informatie bij kredietverlening, bron OSIS.

Vervolgens is de respondenten gevraagd naar waar kostenefficiëntie zou kunnen worden verbeterd als informatie digitaal en gestandaardiseerd zou worden aangeleverd. Hier konden de deelnemers met "ja" of "nee" antwoorden. Vervolgens is berekend hoeveel procent van de financiers met "ja" hebben geantwoord en dus van mening waren dat kostenefficiëntieverbetering mogelijk is.

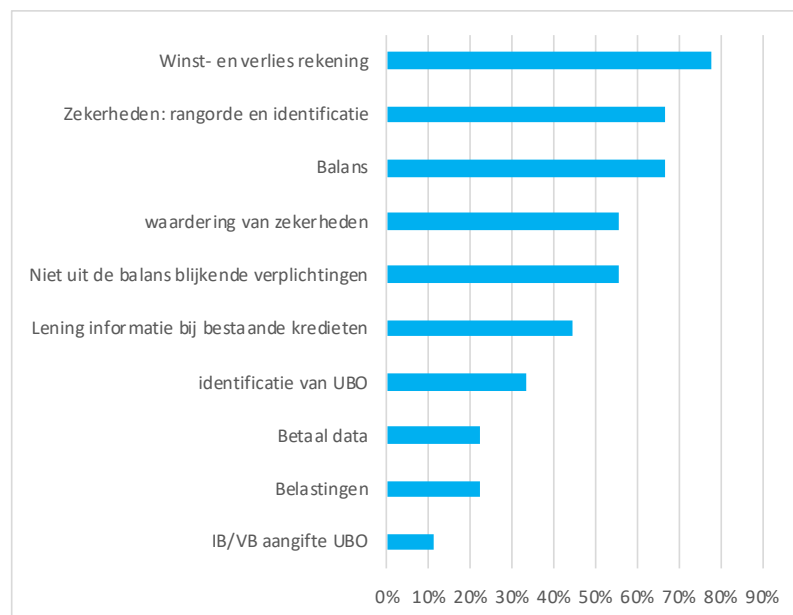

Figuur 4 Kostenefficiëntie door digitale en gestandaardiseerde aanlevering, bron: OSIS

Hieruit blijkt dat leninginformatie over kredieten bij andere financiers door bijna alle partijen wordt gezien als een element waarvan de digitalisering en standaardisering kan bijdragen tot lagere kosten, gevolgd door balansgegevens, identificatie van de UBO, zekerheden-informatie en winst- en verliesrekening informatie. Betaaldata scoort relatief

laag en dat komt waarschijnlijk door de beschikbaarheid van MT940 bestanden en de recente invoering van PSD2.

Vervolgens is de deelnemers aan de enquête gevraagd voor welke informatiebron kwaliteit en authenticiteit van informatie zou kunnen worden verbeterd, met andere woorden dat financiers zonder meer op de informatie kunnen vertrouwen en deze zonder additionele checks geautomatiseerd kunnen verwerken.

Figuur 5 Verbetering van betrouwbaarheid en authenticiteit van data, bron OSIS

Hier komt naar voren dat jaarcijfers (balans en winst- en verliesrekening) en informatie over zekerheden verstrekt aan derden het hoogst scoren.

Tot slot is de respondenten gevraagd waarvoor partijen geanonimiseerde statistische data zouden willen gebruiken. Alle deelnemers geven aan daarmee kredietrisicomodellen te willen ontwikkelen, de helft van de deelnemers wil de informatie eveneens gebruiken voor benchmarking en een kwart ook voor marktonderzoek.

4.4 De waarde van rating- en kredietrisicomodellen

Rating- of kredietrisicomodellen spelen in toenemende mate een belangrijke rol in het kredietverleningsproces aan het mkb. Voor de totstandkoming van deze modellen is veel data nodig, representatief voor de Nederlandse mkb-markt.

Een creditscore of een creditrating is een maat om de kredietwaardigheid aan te duiden van een individu, een bedrijf of een staat. Creditscores worden gebruikt niet alleen in het kredietproces door financiers maar ook door creditcardmaatschappijen, telecombedrijven, overheden, centrale banken en institutionele beleggers.

Aanvankelijk kwamen creditscores en creditratings tot stand op basis van onderzoeken uitgevoerd door kredietbureaus en creditrating-agentschappen waarvan de bevindingen

werden samengevat in een kredietrapport. Sinds de jaren zestig is hier verandering in gekomen toen Ed Altman, gebruikmakend van lineaire regressie en de mainframecomputer van New York University, de Z-score ontwikkelde. De Z-score geeft aan wat de kans is dat een bedrijf niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. De gebruiker hoeft hiervoor maar 3 tot 5 financiële ratio's (met betrekking tot winstgevendheid, solvabiliteit en bedrijfsgrootte) in te vullen die kunnen worden afgeleid van de jaarrekening. Op het moment dat een financier weet wat de kans is op verlies, weet hij ook hoe hij het krediet moet prijzen en kunnen investeerders leningen van verschillende bedrijven en looptijden met elkaar vergelijken en waarderen.

Met de invoering van Bazel II in 2007 hebben kredietrisicomodellen een grote vlucht genomen en worden door banken en andere financiers op structurele basis historische data verzameld om de voorspelkracht van deze modellen te verbeteren.¹⁹ Met de invoering van IFRS9 in 2018 hebben ook accountants kredietrisicomodellen voorgeschreven bij het bepalen van voorzieningen voor toekomstige verliezen op leningportefeuilles door banken.

Kredietrisicomodellen zijn vaak beter in staat om van historische waarnemingen te leren dan krediet specialisten en geven daarom betere voorspellingen. Dit komt doordat de tijdsperiode tussen de kredietbeslissing en de situatie van wanbetaling (feedbackloop) meerdere jaren kan omvatten waardoor de indertijd beoordelende krediet specialist of zich niet meer kan herinneren wat zijn oorspronkelijke overwegingen waren of inmiddels niet meer bij het desbetreffende krediet betrokken is. Voor een statistisch model maakt dat niet uit zolang de kwaliteit van de informatie goed is en consistent is door de tijd. Dit betekent dat kredietverleningsprocessen anders ingericht kunnen worden met een grotere nadruk op machine-learning²⁰ leidend tot een betere voorspelkracht en een grote kostenbesparing. Een ander belangrijk onderscheid is dat voor de totstandkoming van een kredietrisicomodel geanonimiseerde data voldoende is in tegenstelling tot het gebruik van kwalitatieve informatie. Rating modellen hebben beperkte voorspelkracht bij start-ups en scale-ups.

In de voorgaande paragrafen hebben we in onze voorbeelden vooral gesproken over de beschikbaarstelling van doorgaans actuele informatie over een individuele onderneming. Bij de bouw van een kredietrisicomodel en het ontwikkelen van een database met mkb-marktinformatie gaat het niet om een individuele onderneming maar een populatie (liefst een gehele markt) van ondernemingen met specifieke (gemeenschappelijke) kenmerken en gaat het niet alleen om actuele informatie maar meer om historische informatie. De informatie attributen zijn voor beide hetzelfde. Dat betekent dat data moet worden verzameld die in het verleden in het kredietverleningsproces en in het latere kredietbeheer zijn vastgelegd gecombineerd met zogenaamde performance data zoals wanbetalingen en leningverliezen. Aangezien voor kredietrisicomodellen en marktinformatie zoveel mogelijk data moeten worden verzameld, zullen meerdere financiers hun data moeten aanleveren en dat vraagt een gecentraliseerde aanpak. De totstandkoming van een centrale database voor kredietrisicomodellen en mkb-

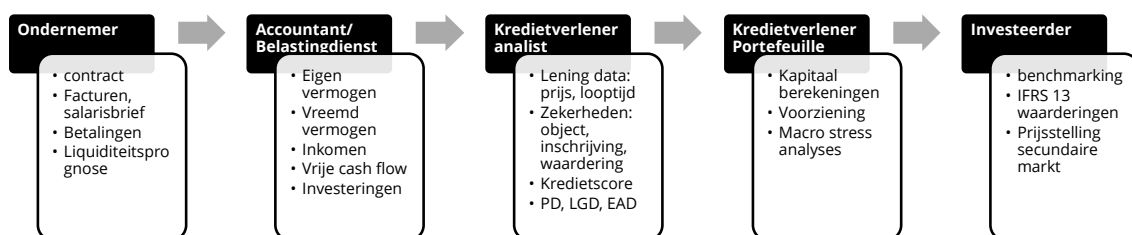
¹⁹ Het is zeer belangrijk dat historische kredietinformatie voldoende representatief is voor de type debiteuren dat wordt beoordeeld, dat er voldoende data zijn voor statistische significantie en dat de kwaliteit goed is (eenduidige definities).

²⁰ Machine-learning, of automatisch leren of machinaal leren, is een breed onderzoeksveld binnen kunstmatige intelligentie, dat zich bezighoudt met de ontwikkeling van algoritmes en technieken waarmee computers kunnen leren. De methodes zijn te verdelen in twee ruwe categorieën: aanleidinggevend en deductief. "Machine Learning textbook". www.cs.cmu.edu.

marktinformatie zal bijdragen aan verbeterde kredietverlening, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve termen.

4.5 Waar en door wie wordt kredietinformatie geproduceerd

Er zijn verschillende partijen die een rol spelen in het kredietverleningsproces en op verschillende plaatsen worden door die partijen relevante data geproduceerd zoals te zien is in Figuur 6. Deze data staan niet op zichzelf en zijn door de gehele keten verbonden met elkaar. Zo vormen data geproduceerd aan het begin van de waardeketen de basis voor data die verderop in de keten worden geproduceerd. Het is belangrijk te weten waar informatie wordt geproduceerd, om vervolgens vast te kunnen stellen waar datakwaliteit het beste gemanaged kan worden, en waar data het beste verzameld en gestandaardiseerd kunnen worden.

Figuur 6 Genereren van informatie gedurende de gehele waardeketen van kredietverlening, bron OSIS

We onderscheiden twee belangrijke fasen in de productie van data:

In fase 1 is het de onderneming die data genereert door contracten sluiten, facturen versturen en ontvangen, personeel in dienst nemen en betalingen doen. Vervolgens helpt de boekhouder/accountant met de vastlegging van het vermogen en het inkomen van de onderneming (o.a. balansen en verlies- en winstrekeningen) en rapporteert deze informatie in gestandaardiseerde vorm aan de *Belastingdienst* en de *Kamer van Koophandel* (als het om een rechtspersoon gaat).

In fase 2 speelt de financier een belangrijke rol, die ook zijn eigen functie uitoefent in het economisch verkeer. De financier stelt de kredietovereenkomst op met voorwaarden en daarmee genereert hij leningen- en zekerhedendata. Hij bepaalt de creditrating van de onderneming onder meer met behulp van risicomodellen. Nadat het krediet is verstrekt, worden er zogenaamde performance data gegenereerd. Dat zijn data die aangeven of het krediet wordt afgelost volgens het overeengekomen aflossingsschema; er uitstel is verleend; de lening in default is gegaan; hoeveel verlies er wordt verwacht; hoeveel verliezen er daadwerkelijk zijn geleden en wat de zekerheden hebben opgeleverd bij uitwinning. Deze informatie wordt door de financier geproduceerd, gebruikt voor de ontwikkeling van kredietrisicomodellen en gerapporteerd aan *toezichthouders* en *investeers* veelal in gestandaardiseerde vorm.

De kredietinformatie moet gedurende de gehele waardeketen van goede kwaliteit zijn en tijdens de diverse datatransformaties c.q. standaardiseringen mag geen informatie verloren gaan. Hierdoor kunnen de behandelingskosten en de operationele risico's later in het proces aanzienlijk worden verlaagd. Daarom is het belangrijk dat data zo vroeg mogelijk in het proces gestandaardiseerd en gedigitaliseerd worden. Tevens zorgt het rapporteren van de data op een zeer gedetailleerd niveau voor minder transformatieslagen (aggregaties), waardoor waardeverlies verminderd kan worden.

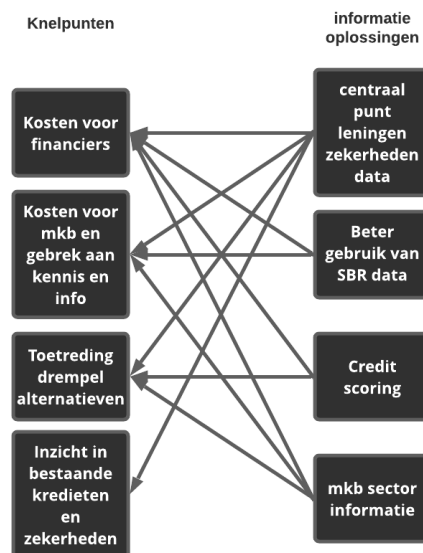
Ondernemers en financiers spelen een belangrijke rol in de productie van data, terwijl de Belastingdienst, de Kamer van Koophandel, de toezichthouders en investeerders een belangrijke rol spelen in de standaardisering of het afdwingen van standaardisering van data.

4.6 Kredietinformatie-oplossingen

In de afgelopen paragrafen hebben we gesproken over de knelpunten in mkb-kredietverlening die veelal een oorsprong hadden in de gebrekkige beschikbaarheid van kredietinformatie. In deze afsluitende paragraaf doen we een aantal aanbevelingen hoe deze knelpunten kunnen worden opgelost door de inrichting van nieuwe kredietinformatie-oplossingen. Hierbij is tevens gebruik gemaakt van verschillende rapporten²¹ met adviezen over de manier waarop mkb-kredietverlening kan worden verbeterd en om welke data-attributen het gaat:

1. Richt een centraal punt met zekerheden- en leningeninformatie over bestaande kredieten op relevant voor de beoordeling van de kredietwaardigheid van een onderneming;
2. Maak beter gebruik van 'Standard Business Reporting' (SBR); momenteel is er alleen bij de Belastingdienst een volledige afdekking van het mkb-segment beschikbaar;
3. Vergroot de beschikbaarheid en het gebruik van laag geprijsde, goede risicobeoordelingen voor het kleinbedrijf;
4. Ontwikkel een uitgebreide, betrouwbare feitenbasis over de huidige staat en ontwikkeling van het kleinbedrijf.

Als we de aanbevelingen tot een betere informatievoorziening afzetten tegen de eerder geconstateerde knelpunten in de financiering van het mkb geeft dat het volgende beeld te zien in Figuur 7:

²¹ McKinsey "Het kleinbedrijf Grote motor van Nederland" 2011 - SER, Commissie Sociaal-Economische Aangelegenheden "Verbreding en versterking financiering MKB" 2014 - Centraal Planbureau: "Een wereld zonder banken?" CPB Policy brief 2015 – Dialogic: "Onderzoek beleidsaanpak MKB-financieringsmarkt", 2019.

Figuur 7 Relatie tussen informatie-oplossingen en knelpunten in mkb-kredietverlening, bron OSIS

Een centraal punt voor leningen en zekerhedeninformatie kan een bijdrage leveren aan alle genoemde knelpunten. Financiers kunnen informatie over bestaande leningen en zekerheden automatisch verwerken; het mkb hoeft dat soort informatie niet aan te leveren. Daarnaast kunnen ook alternatieve financiers makkelijker een rol nemen in de stapelfinanciering naast de huisbank en er is minder onzekerheid bij financiers over de eventuele problemen bij bestaande financieringen. Er ligt dus prioriteit bij het toegankelijk maken van een brede set aan informatie via een centraal punt.

Beter gebruik van SBR-data leidt tot een aanzienlijke kostenbesparing voor alle financiers (banken en alternatieve financiers), omdat jaarcijfers niet meer handmatig hoeven te worden verwerkt. Voor het mkb kan dit leiden tot een aanzienlijke kostenbesparing als de jaarcijfers die door de Belastingdienst worden gebruikt ook ingezet kunnen worden voor het kredietverleningsproces.

Verder kunnen Creditscoring-data ook leiden tot een kostenbesparing bij alle financiers doordat er minder kosten gemaakt worden om enerzijds de jaarrekeningen van verschillende mkb-bedrijven vergelijkbaar te houden en anderzijds minder kosten om defaultregistraties op een hoog kwaliteitsniveau te houden. Daarnaast kunnen meer banken zich kwalificeren voor IRB-Approach²² onder de Bazel-regelgeving en dat betekent dat ze minder kapitaal hoeven aan te houden, leidend tot meer concurrentie met de grootbanken.²³ Tegelijkertijd zal het de toetredingsdrempel voor een mkb-obligatiemarkt en alternatieve financiers verlagen, aangezien er betere statistische data beschikbaar zijn om tot goedkope creditratings te komen die het financieren van mkb-portefeuilles voor investeerders makkelijker maakt. Op zijn beurt kan dit leiden tot goedkopere financiering (funding) van de alternatieve financiers zelf. Tot slot zullen banken – als gevolg van de Bazel IV - voorstellen – meer te maken gaan krijgen met het zogenoemde Standardised Approach. In de Standardised Approach spelen externe kredietratings een belangrijke rol wanneer de debiteur op grond daarvan een “investment grade” status krijgt en de bank daardoor minder kapitaal hoeft aan te houden.²⁴ Dit zou tevens een belangrijke impuls kunnen vormen voor de ontwikkeling en beschikbaarheid van “goedkope” externe creditratings.

Sectorinformatie van het mkb verlaagt de kosten voor zowel financiers als mkb-bedrijven. Deze informatie maakt mkb-bedrijven beter geïnformeerd. Ze kunnen makkelijker een businessplan schrijven en inzicht krijgen en geven in bijvoorbeeld hun marktpositie en marktpotentie. Het verlaagt tevens de toetredingsdrempel voor financiers, omdat ook zij beter inzicht krijgen in de verschillende mkb-markten.

²² Is een interne ratingmethode of kredietrisicobenadering voor de meting van het kredietrisico die worden voorgesteld in het kader van de kapitaal-toereikende regels van Bazel II voor bankinstellingen. Volgens deze benadering mogen de banken hun eigen empirisch model ontwikkelen om het vereiste kapitaal voor het kredietrisico te kwantificeren. Banken kunnen deze benadering alleen gebruiken na goedkeuring door hun lokale toezichthouders. <http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm> Basel II: Revised international capital framework (BCBS).

²³ Voor de kwalificatie voor IRB-Approach is overigens veel meer nodig dan alleen statistisch significante data.

²⁴ Investment grade status is een rating van BBB-/Baa- of hoger.

In bijlage 9.2 hebben we een overzicht gemaakt van de data-attributen die nodig zijn – naast jaarrekeninginformatie op basis van SBR en betaalrekeninginformatie - om financiers van de juiste informatie te voorzien. Hier komt de eerder genoemde informatie op niveau van de debiteur, op niveau van de lening, van zekerheden en van zogenaamde performance-data (defaults en verliezen) bij elkaar.

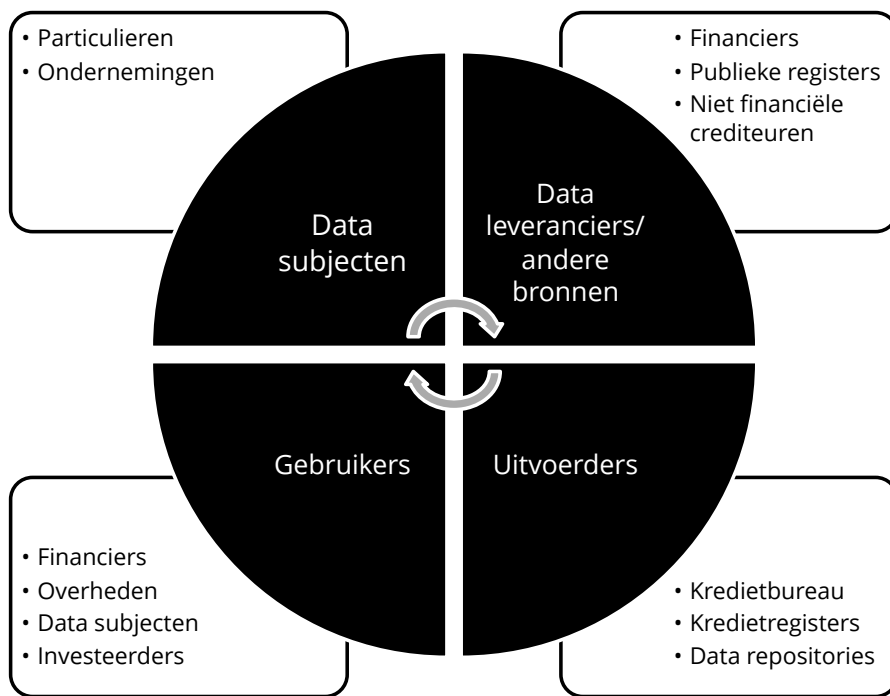
5 Kredietrapportagesystemen

In hoofdstuk 3 hebben we geconstateerd dat beschikbaarheid van actuele, relevante, gestructureerde en makkelijk te verwerken kredietinformatie knelpunten in de mkb-kredietverlening weg kunnen nemen. In hoofdstuk 4 hebben we stil gestaan bij vragen zoals over welke kredietinformatie het gaat; welke informatie het meest belangrijk is voor kredietverlening; wat de herkomst is van deze informatie en welke kredietinformatie-oplossingen nodig zijn. In hoofdstuk 5 onderzoeken we kredietrapportagesystemen zoals kredietregisters die in andere landen een belangrijke rol spelen in de standaardisatie, verzameling en efficiënte beschikbaarstelling van kredietinformatie.

5.1 Kredietrapportagesystemen

Standaardisatie van kredietinformatie kan alleen plaatsvinden met de creatie van een kredietinformatiesysteem. Een kredietrapportagesysteem omvat instituties, bedrijven, individuen, regels, procedures, standaarden en technologie die data-uitwisseling mogelijk maakt om kredietbeslissingen te kunnen nemen. In de kern bestaan kredietrapportagesystemen uit databases met informatie over kredieten en de daarbij behorende zekerheden en belanghebbenden, zoals debiteuren (particulieren en ondernemingen), crediteuren, en partijen die zekerheden hebben ingebracht ingebed in een organisatorisch, technologisch en juridische raamwerk die het effectief functioneren van dergelijke databases ondersteunen.

Er zijn verschillende partijen actief in een kredietrapportagesysteem.

Figuur 8 Overzicht van deelnemers in een kredietrapportagesysteem, bron: Wereldbank

Degenen over wie informatie wordt verzameld zijn de **datasubjecten**. Dit kunnen particulieren zijn of ondernemingen in hun rol als debiteur of als garantieverstrekker. In kredietrapportagesystemen waarin de uitvoering een privaatrechtelijk karakter heeft, moet het datasubject toestemming geven om zijn informatie te delen, terwijl in systemen waarin de uitvoering een publiekrechtelijke taak is, het delen van data bij wet is geregeld. De **dataleveranciers** zijn financiers maar dat kunnen ook niet-financiële crediteuren zijn zoals de Belastingdienst of verhuurders. Daarnaast kunnen data verzameld worden uit publieke registers zoals het Handelsregister, het Kadaster of de gemeentelijke basisadministratie. De **gebruikers** zijn crediteuren, financiële crediteuren als banken, leasemaatschappijen, factormaatschappijen en alternatieve financiers en investeerders. Deze groep kan worden uitgebreid met kredietbureaus, rating-agentschappen en onderzoekers. Verder is de overheid een belangrijke gebruiker in haar rol als toezichthouder, onderzoeker, beleidsmaker en als interveniërende instantie in geval van een crisis. Uiteindelijk is er een partij nodig – de **uitvoerder** of beheerder – die zorg draagt voor het op elkaar aansluiten van vraag en aanbod van data in termen van beschikbaarheid, vergelijkbaarheid en kwaliteit. Belangrijke functie is het verzamelen van data bij de leveranciers, en vervolgens het schonen, normaliseren, valideren en opslaan in een gestandaardiseerde vorm en vervolgens het ter beschikking stellen aan de gebruikers. Tenslotte zijn er **data-attributen**. Dit zijn datavelden – gedefinieerd in een taxonomie – die door de dataleveranciers geleverd moeten worden. Het is belangrijk dat de datavelden goed zijn omschreven en er duidelijke datakwaliteitsregels zijn beschreven.

5.2 Kredietregisters, kredietbureaus en data-repositories

“An analysis of legal reforms shows that credit rises after improvements in creditor rights and in information sharing.”²⁵

Van oudsher zijn er twee typen kredietrapportagesystemen: het commerciële kredietbureau (zoals Safe, Dun & Bradstreet, Graydon) en kredietregisters die een publiekrechtelijke taak uitvoeren. De eerste is aanvankelijk gericht op het verbeteren van de datakwaliteit en –beschikbaarheid ter ondersteuning van kredietbeslissingen van financiers, terwijl kredietregisters met een publieke taak daarnaast ook ten doel hebben om de overheid in haar taken te ondersteunen, met name het prudentieel toezicht houden op de financiële sector en het waarborgen van financiële stabiliteit en prijsstabiliteit.

De scheidslijn tussen commerciële kredietbureaus en kredietregisters met een publieke taak is de laatste jaren enigszins dunner geworden aangezien bijvoorbeeld toezichthouders data betrekken van commerciële kredietbureaus bij het uitvoeren van hun taken en kredietregisters met een publieke functie zich ook kunnen toeleggen op het beschikbaar stellen van data om juist private partijen zoals financiers te ondersteunen. Hoewel de meeste kredietregisters in eigendom zijn van de centrale bank zijn er ook private kredietregisters. Daarnaast kunnen kredietbureaus en kredietregisters ook prima naast elkaar bestaan en elkaar aanvullen; zo zijn kredietbureaus ook vaak de gebruiker van informatie die door het kredietregister wordt verzameld.

De laatste jaren is er een derde groep kredietinformatiesystemen bij gekomen, zogenaamde data-repositories. Het gaat hier om grote data-verzamelingsinitiatieven – vaak geïnitieerd door de overheid. De uitvoering is bij AnaCredit uitbesteed aan centrale banken, bij het Loan Level Data Initiative aan het European DataWarehouse en bij ESMA voor securitisatie door ESMA gevalideerde vaak commerciële bedrijven. In dit rapport zullen we met name ingaan op de rol van het kredietregister en wij zullen bij de beschrijving van de oplossingsrichtingen ook ingaan op de rol van kredietbureaus en data-repositories.

5.3 Kredietregisters in Europa

Een kredietregister (dat doorgaans een publiekrechtelijke taak uitvoert) verzamelt per datasubject gegevens over uitstaande kredieten, verstrekte zekerheden en garanties en mogelijke betalingsachterstanden en maakt deze informatie centraal beschikbaar. Kredietregisters worden opgericht om met name drie doelen te bereiken: verbeterde toegang tot kredietverlening, gereguleerd prudentieel toezicht op systematische risico's, macro-economisch onderzoek en monetair beleid.

In Europa beschikken zestien landen over een kredietregister. In de meeste landen waaronder onze *peer-countries* België, Duitsland en Frankrijk zijn de datasubjecten zowel consumenten als ondernemingen. In Nederland is er alleen een kredietregister voor consumentenkredieten uitgevoerd door Stichting Bureau Kredietregistratie (“BKR”)²⁶. In

²⁵ Private credit in 129 countries: Simeon Djankova, Caralee McLiesha, Andrei Shleifer, Journal of Financial Economics.

²⁶ Als motivatie voor haar bestaan noemt het BKR: “In landen waar kredietregistratie plaatsvindt kunt u goedkoper en makkelijker geld lenen. Kredietregistratie helpt namelijk voorkomen dat consumenten in de

de meeste landen is de centrale bank met de uitvoering van het kredietregister belast en hebben de doelstellingen en taken van het register een publiekrechtelijk karakter en zijn juridisch verankerd. In alle landen is de overheid gebruiker van het kredietregister, echter het verschilt per land of en welke financiers toegang hebben tot het kredietregister. De dataleveranciers zijn in alle gevallen financiers (met name kredietinstellingen die rapporteren aan de centrale bank). In sommige gevallen verrijkt de centrale bank de verzamelde data door zelf indicatoren op te stellen, zoals creditratings. Er worden door landen verschillende ondergrenzen gehanteerd voor het opnemen van een krediet in een kredietregister. Daarnaast zijn er verschillen in de gebruikers en de dataleveranciers van een kredietregister en hoe deelname aan het register wordt afgedwongen. Dit kan variëren van het opleggen van financiële sancties tot het intrekken van een vergunning. In sommige landen worden aan gebruikers kosten in rekening gebracht en in andere landen worden de kosten volledig door de overheid gedragen. In Duitsland zijn naast de overheid alleen de banken verplicht om hun kredietgegevens aan te leveren, terwijl in Oostenrijk – met 1.600 deelnemers – ook verzekeraars, factormaatschappijen en leasemaatschappijen hun data moeten aanleveren.

In Tabel 3 staan acht verschillende Europese kredietregisters naast elkaar. Alle registers verzamelen onder meer zakelijke kredietgegevens en leveren kredietinformatie terug aan de rapporterende financiers. Deze Europese registers zijn belast met het uitvoeren van een publiekrechtelijke taak, opgedragen door de overheid en vastgelegd in wetgeving.

Land	Ondergrens	Gebruikers en data leveranciers	Sancties en fees	gebruikskosten
Oostenrijk	€ 430.700	Banken, verzekeraars, leasing, factoring en buitenlandse dochters	Privaatrechtelijke en strafrechtelijke sancties	Nee
België	€ 27.950	Nationale banken en buitenlandse dochters	Administratieve en strafrechtelijke sancties	ja
Finland	onbekend	Nationale banken, leasing, factoring en buitenlandse dochters	Niet bekend	niet bekend
Frankrijk	€ 118.293	Nationale banken, leasing, factoring en buitenlandse dochters	Privaatrechtelijke, administratieve en strafrechtelijke sancties	ja
Duitsland	€ 1.699.800	Nationale banken, verzekeraars en buitenlandse dochters	Privaatrechtelijke, administratieve en strafrechtelijke sancties	nee
Italië	€86.010 en geen ondergrens voor leningen in default	Banken, dochters in het buitenland en verzekeraars	Administratieve sancties	ja
Portugal	€ 50	Nationale banken, leasing, factoring en buitenlandse dochters	Administratieve en strafrechtelijke sancties	nee
Spanje	€ 6.720	Nationale banken, leasing, factoring en buitenlandse dochters	Administratieve sancties	nee

Tabel 3 Overzicht van acht Europese kredietregisters, bron Margret J. Miller "Credit reporting systems and the international economy".

Sommige kredietregisters leveren alleen negatieve informatie; dus alleen informatie over leningen waarop een betalingsachterstand is. De meeste leveren zowel positieve als

financiële problemen komen. De rentepercentages om te lenen zijn in Nederland hierdoor lager dan in landen waar geen kredietregistratie plaatsvindt. Kredietregistratie bevordert verantwoord lenen en ons financiële welzijn."

negatieve dus ook de informatie over leningen waar geen betalingsachterstanden zijn. Alle kredietregisters houden de negatieve informatie voor een beperkte periode vast om te voorkomen dat ondernemingen tot in lengte van dagen worden geachttervolgd met hun betalingsachterstanden.

5.4 AnaCredit

AnaCredit is een database met gedetailleerde informatie over individuele kredieten verstrekt door banken in het eurogebied en hun kantoren wereldwijd aan niet-natuurlijke personen. De naam staat voor 'analytical credit datasets'. De ECB heeft dit project in 2013 gelanceerd, samen met de nationale centrale banken van het eurogebied. AnaCredit vraagt informatie uit bij de banken op het niveau van de individuele lening, debiteur en zekerheid. In landen met een kredietregister met een publieke functie dat wordt uitgevoerd door de centrale bank, zijn de uitvragen van de AnaCredit data en de kredietregisterfunctie veelal met elkaar verweven. De AnaCredit-data ondersteunen de taken van het stelsel van centrale banken, zoals het waarborgen van financiële stabiliteit, definiëren en uitvoeren van monetair beleid. Daarnaast wordt worden de data ook ingezet voor macro- en microprudentieel toezicht. In principe worden op basis van de AnaCredit-verordening geen data gedeeld met financiers, hoewel dat wel mogelijk is – en ook gebeurt in diverse landen – met additionele nationale wetgeving. Met de financiële crisis is de behoefte aan betere en meer gedetailleerde statistieken toegenomen. De crisis heeft aangetoond dat de verschillende economische sectoren in de verschillende landen van het eurogebied op uiteenlopende manieren kunnen reageren op economische schokken. Voor haar beleidsdoeleinden moeten de ECB en de nationale centrale banken kennis hebben van deze ontwikkelingen, ze begrijpen en nauwlettend volgen. Daarnaast is het in tijden van crises van belang dat autoriteiten snel, flexibel en wendbaar op nieuwe ontwikkelingen kunnen reageren. Deze granulaire dataset stelt de ECB en de nationale centrale banken in staat om vanuit diverse invalshoeken naar ontwikkelingen te kijken, zonder dat direct extra dataverzoeken nodig zijn richting de banken.

AnaCredit berust op geharmoniseerde concepten en definities, evenals op een volledige dekking van (ten minste) alle lidstaten van het eurogebied, wat zorgt voor een betere vergelijkbaarheid. AnaCredit heeft tot doel om de statistische informatievoorziening van het Eurosysteem aanzienlijk te verbeteren. Dankzij AnaCredit kunnen dan ook analyses en vergelijkingen worden opgesteld die met de vroegere geaggregeerde gegevens niet mogelijk waren. Deze analyses spelen een belangrijke rol in cruciale functies van centrale banken, zoals de voorbereiding en uitvoering van het monetair beleid, en macroprudentieel toezicht. AnaCredit verschaft bijvoorbeeld gedetailleerde gegevens over de beschikbaarheid van kredieten voor ondernemingen, inclusief het mkb. Ten aanzien van het mkb beschikten centrale banken vroeger slechts over gedeeltelijke informatie op basis van een aantal enquêtes. De verschillen in de aanbod- en vraagomstandigheden tussen de economische sectoren of categorieën van ondernemingen (bijv. klein versus groot, industrie versus diensten) zijn nu zichtbaar, terwijl ze vroeger verhuld werden door de geaggregeerde gegevens.

De ECB geeft aan dat betrouwbare informatie over de toegang van het mkb tot bankkrediet zeer belangrijk is voor monetaire beleidsbeslissingen, aangezien deze ondernemingen de ruggengraat van de Europese economie vormen; de belangrijkste werkgevers zijn aldus voor hun financiering nagenoeg helemaal op de banken aangewezen. De via AnaCredit verzamelde gedetailleerde gegevens worden eveneens gebruikt voor de beoordeling van het verloop van de bedrijfsschulden en voor de

houdbaarheid daarvan voor deze specifieke categorie van ondernemingen. Ook om opkomende risico's voor de financiële stabiliteit te beoordelen hebben deskundigen gedetailleerde informatie nodig. Als de bankensector in een lidstaat bijvoorbeeld niet goed gediversifieerd is en te zeer blootstaat aan specifieke regio's of bedrijfstakken, kan AnaCredit dit aan het licht brengen en een nauwkeurigere analyse mogelijk maken van (sectorale of regionale) kredietrisico's en hun potentiële opbouw tot systeemrisico's in de financiële sector.

Met de geharmoniseerde rapportage via AnaCredit is het ook mogelijk om de totale kredietpositie van een onderneming ten opzichte van alle banken van het eurogebied te evalueren, inclusief grensoverschrijdende posities. Dat was voordien niet mogelijk als gevolg van onvolledige of niet helemaal vergelijkbare informatie. De bankentoezichthouders kunnen nu vaststellen wanneer een bepaalde onderneming bij één of meer banken met vertraging begint af te lossen, de kredietwaardigheid van die onderneming beoordelen en het mogelijke risico voor de blootgestelde banken inschatten. Via AnaCredit worden alleen gegevens gevraagd en verzameld over leningen aan ondernemingen (en andere rechtspersonen en samenwerkingsverbanden), en alleen voor zover deze leningen meer dan EUR 25.000 bedragen. Het gebruik van een relatief lage drempel is met name belangrijk om grote lacunes op te vullen in de gegevens voor de analyse van de financiering van kleine en middelgrote ondernemingen in het hele eurogebied. AnaCredit wordt in bijna alle landen uitgevoerd door de centrale bank, in Nederland door De Nederlandsche Bank (DNB). In Nederland rapporteren 34 banken²⁷ hun AnaCredit data over hun in Nederland verstrekte kredieten en de kredieten verstrekt door hun 42 kantoren in het eurogebied, met een ondergrens van EUR 25.000 per debiteur.

5.5 Andere kredietrapportagesystemen

Met de invoering van Bazel II in 2008 mochten banken hun reglementair kapitaal berekenen in functie van interne risicomodellen. Voor de bouw van deze interne risicomodellen hadden banken veel statistische data nodig en voor veel type leningen was de hoeveelheid interne data niet voldoende. Daarom begonnen banken hun verliesdata te poolen. Een van de grootste is Global Credit Data, een internationaal consortium van banken in Europa, Noord-Amerika, Australië, Zuid-Afrika en Azië, georganiseerd in een Nederlandse vereniging.²⁸ Global Credit Data is met name gespecialiseerd in de verzameling van negatieve informatie met veel detail op lening- en zekerhedenniveau.

Voor de kredietcrisis in 2008 waren banken – met name Nederlandse banken – voor hun funding zeer afhankelijk van securitisaties van hypotheekleningen. Door de kredietcrisis droogde deze markt op, waarop banken hun gesecuritiseerde papier beleenden bij de ECB. De ECB stelde hierop als aanvullende eis dat de banken iedere onderliggende lening in de securitisatie in detail gingen rapporteren. Hiermee ging in 2013 het Loan Level Data Initiative van start.²⁹ De belangrijkste reden van deze verplichting was om meer inzicht te bieden aan toezichthouders en investeerders in risico-ontwikkeling. Inmiddels heeft dit initiatief een schat aan statistische data opgeleverd. Eind 2016 waren er al meer dan 50 miljoen bankleningen in een database, waarvan ruim 4 miljoen leningen uit Nederland, waaronder 40% van de gehele Nederlandse hypotheekmarkt. Het unieke van het Loan Level Data Initiative is dat deze geanonimiseerde data niet alleen toegankelijk is voor

²⁷ Voor een volledige lijst verwijzen we naar bijlage 9.4.

²⁸ www.globalcreditdata.org.

²⁹ <https://www.ecb.europa.eu/paym/coll/loanlevel/html/index.en.html>.

banken en toezichthouders maar ook voor investeerders, creditrating-agentschappen en data-analysebedrijven. Met de uitvoering van het Loan Level Data Initiative is het European Data Warehouse GMBH belast.

De European Securities and Markets Authority ("ESMA") stelt – als onderdeel van de Kapitaalmarktunie - met ingang van 2020 als eis dat van alle securitisaties in de EU de onderliggende portefeuilles op leningniveau moeten worden gerapporteerd. Er zijn taxonomieën ontwikkeld voor zeven verschillende asset-classes en er moet op maandbasis worden gerapporteerd met details op niveau van debiteur, lening en verstrekte zekerheid. Voor de uitvoering zijn diverse door ESMA gecertificeerde data-repositories belast.

5.6 Data-attributen

Het soort gegevens dat wordt verzameld en wordt gedeeld is afhankelijk van het beoogde doel, maar valt doorgaans uiteen in twee categorieën: positieve en negatieve informatie. Positieve informatie betreft gegevens over kredieten die ondernemingen hebben, welke garanties ze hebben afgegeven en welke zekerheden er zijn gesteld. Negatieve informatie betreft gegevens over betaalachterstanden en wanbetaling.

Alle kredietrapportagesystemen verzamelen informatie over ondernemingen, over de lening en verstrekte zekerheden. Een aantal kredietregisters alsmede AnaCredit verzamelen ook informatie over afgegeven garanties zoals hoofdelijke medeschuldenaarstellingen ten behoeve van kredieten aan (dochter)ondernemingen. Het Duitse register houdt ook informatie bij over aandelenparticipaties die ondernemingen hebben in andere ondernemingen.³⁰ ESMA en het Loan Level Data Initiative leveren ook data over prijsstelling en financiële ratio's, echter de ondernemingen in de database zijn geanonimiseerd. In Tabel 4 worden de verschillende attributen omtrent kredietrapportagesystemen vergeleken en gepresenteerd.

Land	Oostenrijk	België	Tsjechië	Frankrijk	Duitsland	Italië	Portugal	Roemenië	Spanje	Anacredit	ESMA	Loan Level data
Kredietstatus	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Leninggrootte	Y	Y	Y	Y	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Doel van de lening	N	N	Y	N	N	N	Y	N	Y	Y	Y	Y
Oorspronkelijke looptijd	N	Y	Y	Y	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Resterende looptijd	N	Y	Y	N	N	N	Y	N	Y	Y	Y	Y
Leningen in achterstand	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Type zekerheid	Y	N	Y	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Waarde van de zekerheid	N	Y	N	N	Y	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Default status	Y	Y	N	Y	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Valuta	N	Y	Y	N	N	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y
Land waar de lening is verstrekt	Y	Y	Y	Y	Y	N	Y	N	Y	Y	Y	Y
Informatie over garantieverstrekker	N	Y	N	N	Y	N	Y	N	Y	Y	Y	Y
Uitgebreide financiële ratio's	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	Y	Y
Defaultkans	N	N	N	N	N	N	N	N	N	Y	Y	Y
Prijsstelling	?	?	?	?	?	?	?	?	?	Y	Y	Y

³⁰ "Konzernrecht" uit 1937.

Tabel 4 Data-attributen van verschillende kredietrapportagesystemen vergeleken, bron: Basel paper en taxonomie Anacredit, ESMA en Loan Level Data Initiative

5.7 Data-taxonomie

Aangezien er honderden financiers en miljoenen debiteuren bestaan is het belangrijk dat het kredietrapportagesysteem een goede standaard definieert, voorzien van duidelijke datakwaliteitsregels. Het laatste is essentieel omdat alleen dan kan worden bepaald wat de kwaliteit van de geleverde kredietinformatie is opdat dataleveranciers erop kunnen worden aangesproken om de kwaliteit zo nodig te verbeteren.

Het ontwikkelen van een datastandaard is kostbaar en de aanpassing van systemen door de leveranciers van de data is een veelvoud daarvan. Daarnaast is het tijdrovend en vergt veel overleg met verschillende stakeholders. Daarom is het belangrijk om zo veel mogelijk aan te sluiten bij bestaande standaarden en – nog veel beter – gebruik te maken van bestaande databestanden. In Bijlage 9.2 hebben we een taxonomie samengesteld op basis van AnaCredit, het BKR, het European Data Warehouse en Global Credit Data die als uitgangspunt kan dienen voor verder onderzoek.

5.8 De effecten van kredietrapportagesystemen

Er is veel onderzoek gedaan naar kredietrapportagesystemen zoals kredietregisters en kredietbureaus door onder meer door onderzoekers van de Wereldbank, het IMF en het Bazel comité. De onderzoekers hebben gekeken naar de effecten in verschillende landen in Europa en Zuid-Amerika bij de invoering van kredietrapportagesysteem.

Door een kredietrapportagesysteem krijgen financiers meer betrouwbare informatie over de bedrijven die bij hen een lening aanvragen. Zij hebben daarmee immers ook toegang tot de informatie van andere financiers waar het bedrijf klant is of is geweest. Hierdoor is er minder onzekerheid, kunnen financiers hun leningen beter structureren, rekening houdend met andere lopende leningen, of kan overcreditering worden voorkomen.³¹ Verder vermindert een kredietrapportagesysteem de overwinsten die financiers kunnen behalen op leningen aan bedrijven die al langer klant bij hen zijn³². Omdat alle financiers de kredietwaardigheid van deze bestaande klanten door inzage in het kredietrapportagesysteem goedkoper en beter kunnen inschatten, kunnen zij klanten eerder een concurrerend aanbod doen.

Een kredietrapportagesysteem leidt naar verwachting tot verhoogde concurrentie tussen financiers omdat er beter inzicht is in welke kredieten een onderneming heeft uitstaan en de toetredingsdrempel voor nieuwkomers wordt verlaagd. Verhoogde concurrentie kan als gevolg hebben dat bedrijven vaker van financier zullen wisselen. Bij verhoogde concurrentie die voortkomt uit de invoering van een kredietrapportagesysteem, in plaats van uit een andersoortige verlaging van toetredingsbarrières, speelt dit effect echter minder. Zo verlaagt een kredietrapportagesysteem de kosten van het verkrijgen van 'harde' kwantitatieve informatie (zoals over winstgevendheid en solvabiliteit), zodat deze kosten al bij lagere uitleenrentes worden terugverdiend. Bovendien kan een

³¹ Een vergelijkbaar positief effect dat soms apart wordt genoemd, is dat het risico op overcreditering afneemt, omdat banken nu ook weten bij welke andere banken een klant heeft geleend. Ook hierdoor kan de bank haar uitleenrentes beter afstemmen op de karakteristieken van de lening.

³² Pagano en Japelli, 1993.

kredietrapportagesysteem investeringen stimuleren in 'zachte' kwalitatieve informatie (zoals over het bedrijfsmodel en het management). Dit is het geval als een kredietrapportagesysteem ervoor zorgt dat concurrerende financiers de kredietwaardigheid van bestaande klanten minder snel overschatten, waardoor de kans daalt dat deze klanten met onterecht lage rentes worden weggelokt. Een kredietrapportagesysteem leidt dan tot stabielere klantrelaties zodat investeringen in 'zachte' informatie makkelijker worden terugverdiend.³³

Tenslotte stimuleert het bestaan van een kredietrapportagesysteem bedrijven om wanbetaling op hun leningen te voorkomen, wat tot lagere risicopremies leidt.³⁴ Informatie over wanbetaling is immers ook bij andere financiers bekend. Een bedrijf dat een lening van de ene financier niet volgens afspraak terugbetaalt, zal daardoor ook bij andere financiers met hogere risicopremies worden geconfronteerd.

6 Kredietregister in Nederland

In hoofdstuk 3 zijn de knelpunten van mkb-kredietverlening aanbod gekomen (de waarom-vraag). In hoofdstuk 4 zijn verschillende soorten kredietinformatie beschreven die van belang zijn in het kredietverleningsproces en zijn aanbevelingen gedaan over verschillende kredietinformatie-oplossingen (de wat-vraag). In hoofdstuk 5 is aandacht besteed aan de diverse vormen van kredietrapportagesystemen waarin dergelijke informatie kan worden verzameld en beschikbaar kan worden gesteld en hoe dat in verschillende Europese landen is georganiseerd. In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste succesfactoren van het opzetten van een kredietrapportagesysteem behandeld die een antwoord moet geven op de knelpunten in de kredietverlening aan het mkb in Nederland (de hoe-vraag). Hoofdstuk 7 besluit met het juridische kader.

6.1 Succesfactoren van een kredietrapportagesysteem

De Wereldbank heeft in 2011 vijf principes gedefinieerd voor een succesvolle inzet van een kredietregister in een economie

- 1) De data moeten relevant, accuraat en actueel zijn, en moeten een voldoende brede scope hebben (zowel negatieve als positieve informatie). Bovendien moeten de data op een systematische wijze worden verzameld van betrouwbare bronnen.
- (2) Het datasysteem moet voldoen aan rigoureuze standaarden op het gebied van veiligheid en moet efficiënt georganiseerd zijn.
- (3) Er moet een governance-structuur komen die accountability, transparantie en effectiviteit garandeert.
- (4) Het juridische en toezichthoudende raamwerk moet duidelijk en voorspelbaar zijn, non-discriminatoir, proportioneel en ondersteunend aan degene wiens kredietinformatie wordt verzameld, en moet dus ook inzage kunnen bieden aan de datasubjecten in de data die over hen zijn verzameld.
- (5) Gegeven het internationale karakter van veel bedrijfsactiviteiten van het mkb met betrokkenheid van buitenlandse financiers en investeerders (Capital Markets Union) moet grensoverschrijdend dataverkeer worden ondersteund. Dat laatste punt vergt echter een zekere Europese harmonisatie in regelgeving en methodologie en definities van het register. In hoofdstuk 5 komt naar voren

³³ Karapetyan en Stacescu, 2014.

³⁴ Padilla en Pagano, 1997, 2000.

dat er steeds meer data-initiatieven op Europees niveau worden opgezet (zoals AnaCredit en ESMA voor securitisaties).

Als we deze uitgangspunten vertalen naar de in hoofdstuk 3 schreven knelpunten in de mkb-kredietverlening en de in hoofdstuk 4 beschreven informatiebehoefte bij financiers, komen we tot de volgende lijst van vijf succesfactoren bij de inrichting van een kredietregister:

- **Ten eerste**, een kredietregister dient een brede set aan informatie over de debiteuren, leningen en zekerheden beschikbaar te stellen aan financiers (en andere potentiële gebruikers zoals overheden en toezichthouders) aangezien deze informatie van groot belang is voor hun rol in de economie (het kredietverleningsproces);
- **Ten tweede**, een kredietregister dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande datataxonomieën en -leveringen om de administratieve lasten voor zowel mkb-bedrijven als financiers, en de inrichtingskosten van het kredietregister voor de beheerder, zo laag mogelijk te houden;
- **Ten derde**, een kredietregister dient de deelname (aanlevering van en toegang tot informatie) van zoveel mogelijk financiers mogelijk te maken om concurrentie in de mkb-kredietverleningsmarkt te vergroten;
- **Ten vierde**, een kredietregister dient informatie te leveren met een hoge kwaliteit en betrouwbaarheid, het gebruik van zoveel mogelijk bestaande bronnen en het systematisch controleren van datakwaliteit bij de aanlevering van informatie kan hieraan bijdragen;
- **Ten vijfde**, een kredietregister dient zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande juridische kaders voor effectieve en efficiënte invoering van het register en het waarborgen van privacy en veiligheid.

6.2 Het toegankelijk maken van een brede dataset gebruik makend van bestaande taxonomieën

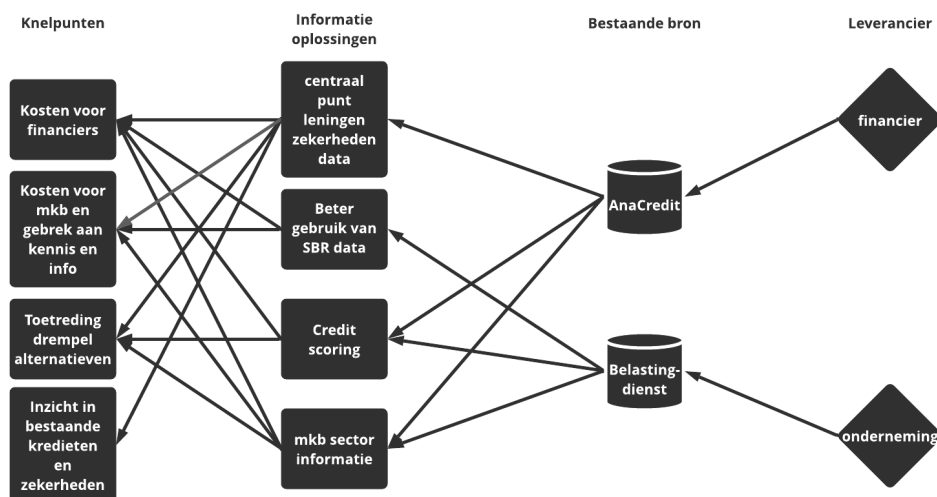
In Bijlage 9.2 geven we een overzicht van de data-attributen die nodig zijn om een belangrijk deel van de knelpunten in mkb-financiering op te lossen. Deze taxonomie is voor 80% gebaseerd op AnaCredit.

AnaCredit is – met haar bestaande taxonomie, infrastructuur en data-aanlevering door banken – een ideaal uitgangspunt om de administratieve lasten te beperken. De rapporteurs van AnaCredit – 34 banken leveren al hun data over hun verstrekte zakelijke kredieten en over hun 42 kantoren in het eurogebied – hoeven dus met de invoering van een centraal register niet veel extra inspanningen te verrichten, indien het kredietregister zich in eerste instantie zal beperken tot het terugleveren van de huidige AnaCredit data. Ondernemers hoeven geen data te leveren en er hoeft geen volledig nieuwe infrastructuur gebouwd te worden of nieuwe taxonomie ontwikkeld te worden. Ondanks de stevige basis die AnaCredit legt, zouden enkele extra investeringen toch nodig zijn:

- (a) Uitbreiden van de taxonomie met enkele nieuwe attributen en het uitbreiden van scope van bijvoorbeeld debiteuren en crediteuren
- (b) Ontwikkelen van een interface voor het terugleveren van data naar de financiers en het bieden van de mogelijkheid voor datasubjects tot het verkrijgen van inzicht in de data die over henzelf zijn opgeslagen

- (c) Het verder verbeteren van de datakwaliteit en het inbouwen van extra waarborgen daarvoor. Hetzelfde geldt overigens voor eventuele additionele waarborgen rondom dataprotectie;
- (d) Het opzetten van additionele wetgeving aangezien de ECB AnaCredit verordening alleen faciliteert dat de AnaCredit data in een kredietregister kan worden ingezet, maar nog geen juridische basis legt voor het kredietregister zelf.

AnaCredit levert geen (volledige) oplossing voor beter gebruik van SBR-data, creditscoring en mkb-sectorinformatie omdat de jaarrekeninginformatie over de debiteur in AnaCredit beperkt is tot omzet en balanstotaal. Iedere onderneming levert in SBR de jaarrekening aan bij de Belastingdienst opdat het belastbare inkomen van de onderneming vastgesteld kan worden. Hoewel er een onderscheid bestaat tussen commerciële en fiscale cijfers, zijn fiscale cijfers over het algemeen toereikend bij de kredietbeoordeling van het kleinbedrijf. De accountant of boekhouder draagt een belangrijke verantwoordelijkheid als het gaat om de betrouwbaarheid van de informatie. Door de AnaCredit-data te combineren met SBR-data van de Belastingdienst kunnen met twee bronnen en twee type data leveranciers alle kredietinformatiebehoeften worden bevredigd en informatie-oplossingen worden gerealiseerd.

Figuur 9 Relatie tussen informatie oplossingen, bronnen en data leveranciers, bron: OSIS

De data van de Belastingdienst kunnen door twee additionele data-initiatieven beschikbaar gesteld worden ter ondersteuning van mkb-kredietverlening.

Het eerste data-initiatief is om jaarrekeninginformatie (SBR) zoals reeds beschikbaar bij de Belastingdienst te comprimeren, te anonimiseren, te combineren met betalingsachterstand-informatie (uit AnaCredit) en beschikbaar te stellen aan de financiers. Zoals in 4.4 beschreven gaat het hier niet over informatie van één individuele onderneming maar over informatie over een representatief deel of de gehele mkb-markt. Hierdoor kunnen financiers bijvoorbeeld ratingmodellen bouwen door financiële gegevens (verklarende data) te combineren met betalingsachterstand-informatie (afhankelijke of te verklaren data). Dit is met name belangrijk voor creditscoring en mkb-

sectorinformatie. Hierdoor ontstaat een dataset die sterk overeenkomt met het Loan Level Data Initiative en ESMA waardoor financiers deze data ook kunnen gebruiken voor hun eigen financiering.³⁵

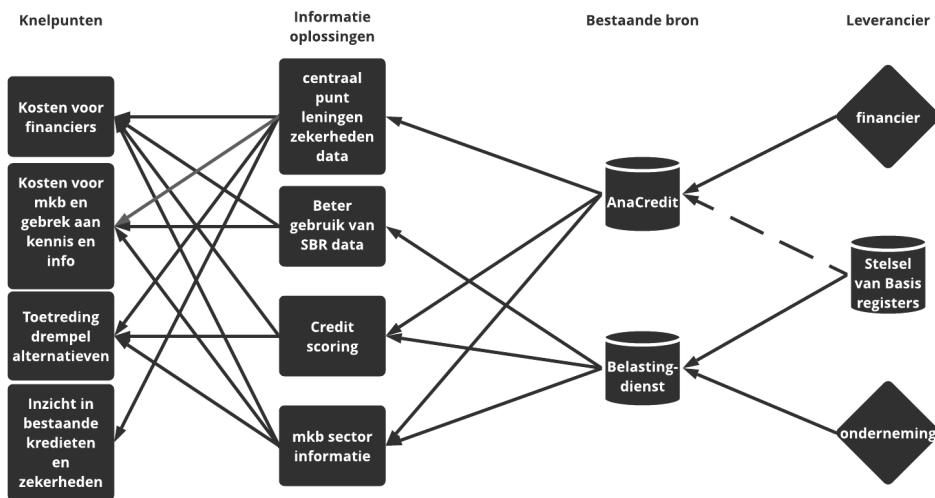
In het tweede data initiatief gaat het over het beschikbaar stellen van de fiscale jaarrekening op basis van SBR met naam en toenaam van een individuele onderneming aan de financier via de Belastingdienst. Dit is vergelijkbaar met de mogelijkheid bij hypotheekaanvragen waarbij de particulier informatie over inkomen bij het UWV kan delen met de financier. De onderneming zou met een druk op de knop zijn aangifte bij de Belastingdienst beschikbaar kunnen stellen aan een financier naar keuze. Het grote voordeel dat de informatie rechtstreeks van de Belastingdienst komt is dat de authenticiteit gewaarborgd is waardoor de financier de informatie geautomatiseerd kan verwerken zonder verdere controles. De Belastingdienst kan echter niet zonder meer deze gegevens doorgeven ten behoeve van een kredietregister, daarvoor moet een juridische basis worden geschapen. Meer daarover in hoofdstuk 7.

6.3 Brede participatie, hoge kwaliteit en betrouwbaarheid van de data

Om de kredietverlening in termen van kwantiteit en kwaliteit verder te verbeteren zou op enig moment de toegang tot informatie in het kredietregister ook verleend kunnen worden aan alternatieve financiers (niet-banken). Deze alternatieve financiers zouden op hun beurt ook rapporteurs moeten worden aan het register (reciprociteitsbeginsel). Dit kan rechtstreekse toegang zijn, maar ook kan overwogen worden om kredietbureaus en creditrating-agentschappen toegang te geven tot de kredietinformatie zodat zij de informatie verwerken tot bruikbare analyses voor bijvoorbeeld kleinere alternatieve financiers. Daarnaast zouden ook (aan de overheid gelieerde) statistische onderzoeksbureaus (zoals CBS en CPB) deze data kunnen gebruiken voor analyses over ontwikkelingen in de mkb-markt.

In de bestaande leveringen binnen AnaCredit en Belastingdienst wordt er uitvoerig gecontroleerd op datakwaliteit. Deze controles vinden plaats op verschillende niveaus, zo wordt er gecontroleerd op technische standaarden, maar ook op integriteit van de dataset, op consistentie en plausibiliteit, veelal op basis van de data-taxonomie en methodologie. De Belastingdienst gebruikt ook informatie uit andere bronnen zoals uitstaande leningen en spaartegoeden van diverse financiële instellingen; informatie uit het WOZ-register en de GBA voor onroerend-goedwaarden. AnaCredit maakt ook gebruik van gegevens over de debiteuren uit het Algemeen Bedrijven Register van het CBS zoals informatie over de sector en bedrijfstak.

³⁵ Zie concept taxonomie in Bijlage 9.2 Datataxonomie voor Nederlands kredietinformatiesysteem.

Figuur 10 De rol van het stelsel van basisregistraties bij een kredietrapportage systeem, bron: OSIS

Op termijn kan de kwaliteit van informatie verder worden verbeterd als het kredietregister gebruik kan maken van informatie uit het stelsel van basisregistraties. Dit stelsel bestaat momenteel uit tien registers:

- Basisregistratie Personen (BRP)
- Handelsregister (HR)
- Basisregistratie Topografie (BRT)
- Basisregistratie Kadaster (BRK)
- Basisregistratie Voertuigen (BRV), voor kentekenregistratie
- Basisregistratie Inkomen (BRI)
- Basisregistratie Waardering Onroerende Zaken (WOZ)
- Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)
- Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Alle registers moeten voldoen aan dezelfde voorwaarden als het gaat om heldere wetgeving, transparante financiën, duidelijke verantwoordelijkheden en procedures en het vormen van één stelsel³⁶. Binnen het stelsel worden gegevens gedeeld, en overheidsdiensten die zelf geen deel uitmaken van het stelsel kunnen in beginsel gegevens uitlezen. Private partijen met een publieke taak kan toegang worden verleend tot delen van het stelsel die niet toegankelijk zijn voor het publiek. Idealiter heeft een kredietregister in Nederland een aansluiting op het stelsel van basisregistraties, zodat zoveel mogelijk

³⁶ Alle registers moeten voldoen aan dezelfde 12 eisen: (1) bij wet geregeld; (2) afnemers hebben een terugmeldplicht; (3) verplicht gebruikt door de hele overheid; (4) duidelijkheid over de aansprakelijkheid; (5) realisatie en exploitatie gebeuren tegen redelijke kosten; (6) duidelijkheid over inhoud en bereik; (7) sluitende afspraken en procedures tussen de houder van het register en de leveranciers en de afnemers van gegevens; (8) duidelijke procedures voor de toegankelijkheid van de basisregistratie in verband met de privacygevoeligheid van de gegevens; (9) er is een streng regime van kwaliteitsborging; (10) betrokkenheid afnemers bij de besluitvorming over de registratie; (11) de positie van de basisregistratie binnen het stelsel van basisregistraties is duidelijk en de relaties met de basisregistraties zijn beschreven; (12) de zeggenschap over de basisregistratie berust bij een bestuursorgaan.

efficiencyvoordelen behaald kunnen worden met het gebruik van bestaande data en bovendien de datakwaliteit gewaarborgd blijft. Dat betekent dat als het kredietregister toe moet treden tot het stelsel van basisregistraties, het zelf ook een basisregistratie moet gaan worden en voldoen aan alle gestelde criteria.

6.4 Bestaande juridische kaders en het waarborgen van privacy en veiligheid

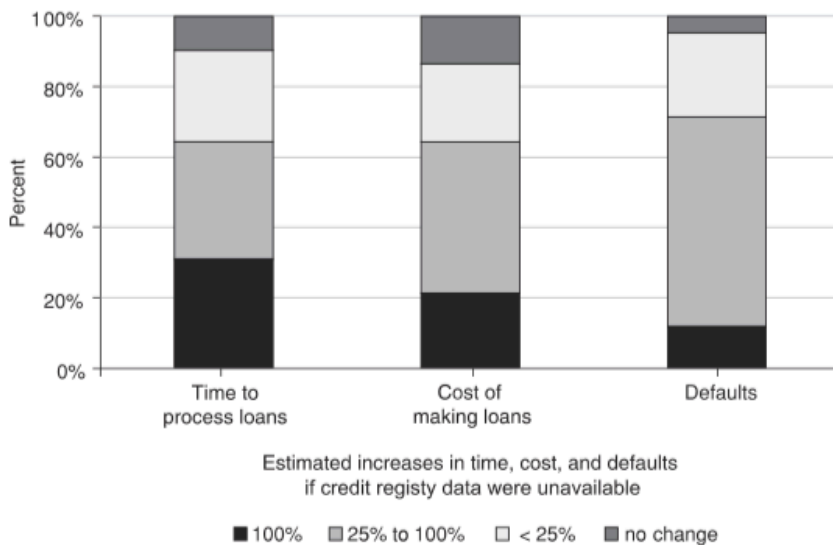
Een kredietrapportagesysteem in de vorm van een kredietregister waarbij een publiekrechtelijke taak is toebedeeld door de overheid en omschreven in de wet kent vele voordelen, met name op het terrein van het hergebruik van bestaande data (zoals AnaCredit en basisregisters) en het waarborgen van privacy en veiligheid. We verwijzen hiervoor naar de tweede aanbeveling van de Wereldbank.

De uitvoering van de AnaCredit verordening is door de ECB neergelegd bij DNB, die als nationale centrale bank publiekrechtelijke taken uitvoert. Indien de AnaCredit-data hergebruikt dienen te worden t.b.v. het kredietregister dan is dat een belangrijke overweging om van het beheren van een kredietregister eveneens een publiekrechtelijke taak te maken die uitgevoerd zou kunnen worden door DNB. Indien de uitvoering wordt neergelegd bij een kredietbureau - een private oplossing - zal er een nieuwe infrastructuur moeten worden gebouwd - naast de AnaCredit-infrastructuur van DNB - en moeten financiers of ondernemers meerdere keren dezelfde data of toestemmingen aanleveren. Dit zorgt voor kostbare inefficiënties bij zowel de rapporteurs (financiers) als bij de beheerder van het register. Ook is in de privaatrechtelijke variant het wettelijk afdwingbaar maken van het laten rapporteren van informatie door marktpartijen aan een private partij niet eenvoudig. Een publiek kredietregister heeft als bijkomend voordeel dat het register (op termijn) onderdeel kan uitmaken van het bestaande stelsel van basisregistraties, waarmee het gebruik maakt van de bestaande juridische kaders, bijvoorbeeld ten behoeve van het waarborgen van privacy. Bovendien kan het kredietregister dan relatief eenvoudig informatie ophalen uit bestaande registers zoals het Handelsregister of het Kadaster. Een private oplossing biedt dit voordeel niet, het waarborgen van het beschermen van privacy is dan complexer. Het ligt voor de hand dat er wetgeving en een infrastructuur komt die ervoor zorgt dat de kredietinformatie beschikbaar wordt gesteld aan banken, leasemaatschappijen, factormaatschappijen en alternatieve financiers, startend met bijvoorbeeld allereerst het teruggeven van de AnaCredit-data aan de rapporterende banken. Op termijn kunnen vervolgens andere financiële instellingen en eventueel ook kredietbureaus aansluiten, die laatste partij zou op basis van de data eventueel additionele diensten en producten kunnen ontwikkelen, zoals creditscoring. Tevens zal kritisch moeten worden gekeken welke geleverde informatie daadwerkelijk beschikbaar kan worden gesteld en in welke vorm in verband met privacy en concurrentiegevoeligheid.

6.5 Voordelen van een kredietregister gekwantificeerd

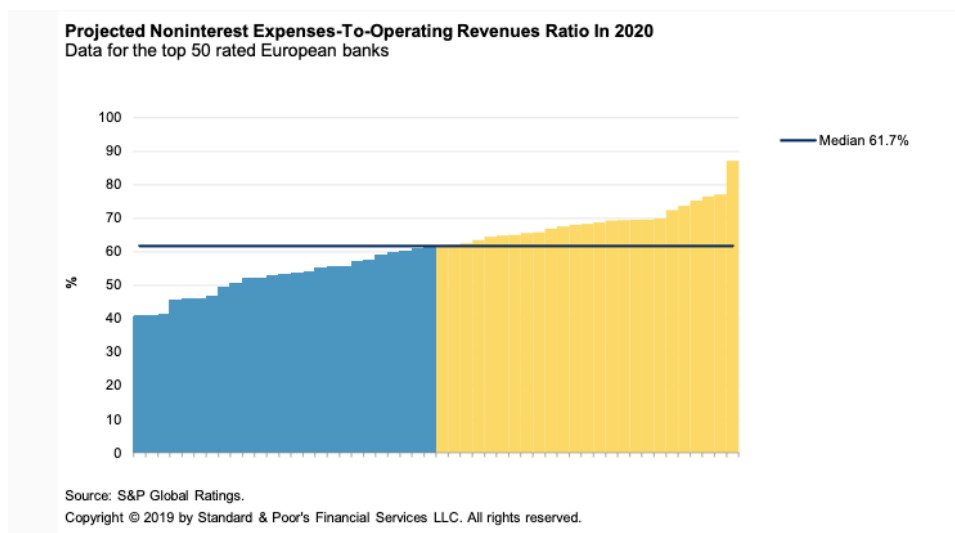
De Wereldbank heeft in 2000 een onderzoek uitgevoerd onder Zuid-Amerikaanse banken naar het gebruik van kredietinformatie van kredietregisters meerdere jaren nadat het kredietregister was ingevoerd. Figuur 11 laat zien dat bijna alle banken van mening waren dat zonder de informatie van het kredietregister de kredietkwaliteit van hun leningenportefeuilles zou afnemen. Verder gaf 31% aan dat de tijd om een krediet te beoordelen meer dan zou verdubbelen en een derde dat de tijd tussen de 25% en 100% zou toenemen. 60% van de banken gaf aan dat hun kosten zonder kredietregister tussen

de 25% en 100% of meer zouden toenemen. Grosso modo kwam dat neer op kostenstijging van 50% als er geen kredietregister meer zou zijn.

Figuur 11 De impact van kredietregister informatie op de prestaties van banken, bron: Margret J. Miller "Credit reporting systems and the international economy".

De situatie in 2000 in Zuid-Amerika is in sommige opzichten niet vergelijkbaar met de situatie in Nederland in 2020. De informatieproblemen en knelpunten kunnen anders zijn geweest dan degene beschreven in hoofdstuk 3. In 2000 bestond nog geen Basel III en speelde machine-learning nauwelijks een rol waardoor de voordelen van gestandaardiseerde en gedigitaliseerde data door banken minder sterk werden gevoeld. Daarom hebben we tevens gekeken naar de kosten-inkomenratio's van Europese landen op basis van een onderzoek uitgevoerd door S&P.

Figuur 12 Kosten-inkomenratio's van Europese banken vergeleken. Bron: S&P

Het onderzoek laat zien dat de meest efficiënte banken in Europa een kosten-inkomenratio hebben van 40%-45%. Voor de kosten-inkomenratio van Nederlandse mkb-financiering hebben we ABN AMRO Commercial Banking als uitgangspunt genomen. De

reden is dat ABN AMRO meer op Nederland gericht is dan ING Bank en daarom de cijfers over mkb meer representatief zijn. Verder combineerde Rabobank in haar jaarrekening de rapportage over mkb-leningen met woonhypotheken en consumentenkredieten. De kosten-inkomenratio bij ABN AMRO blijkt 56% te zijn, dat is zo'n 20% tot 25% hoger dan de meest efficiënte banken in Europa.³⁷ Bij gemiddelde rente-inkomsten van 3,9%, zijn de kosten van mkb-kredietverlening 1,9% per jaar. Uitgaand van een kredietvolume van EUR 135 miljard, zijn de jaarlijkse kosten voor de gehele mkb-markt EUR 2,6 miljard per jaar. Dat betekent dat ieder procentpunt verlaging van de kosten-inkomenratio de markt een besparing van EUR 50 miljoen oplevert. Een verlaging van 20% tot 25% richting de meest efficiënte banken in Europa zou een kostenbesparing opleveren van EUR 500 miljoen tot EUR 750 miljoen. De kostenbesparing heeft niet alleen betrekking op kredietverlening en kredietbeheer maar ook op stroomlijning van rapportages richting toezichthouders, investeerders en datamanagement voor de ontwikkeling en beheer van kredietrisicomodellen. Daarnaast zal ook het mkb kosten kunnen besparen. Als dit EUR 1.000 per kredietaanvraag is (8 tot 12 uur van de boekhouder/accountant), uitgaande van 150.000 kredietaanvragen per jaar, spreken we over EUR 150 miljoen per jaar voor het mkb.³⁸

Tenslotte kan er een fundingvoordeel ontstaan, omdat met name kleine banken en alternatieve financiers richting hun investeerders en de toezichthouder betere kwaliteit modellen kunnen presenteren die de voorspelbaarheid van de activiteiten zal vergroten. Dit kan leiden tot meer concurrentie waardoor de bovengenoemde kostenbesparingen voor financiers zich deels kunnen vertalen in goedkopere financiering voor het mkb.

6.6 Geschatte oprichtingskosten

Bij de oprichting van een kredietregister spelen de volgende zaken een rol: (1) dialoog met de sector (2) kosten wetgeving (3) ontwikkeling van datamodel en datakwaliteitsregels, (4) bouwen van infrastructuur voor aanlevering van data, data-kwaliteitschecks, een database-functie en een functie om data terug te leveren. Al deze facetten dragen bij aan de kosten van het opzetten van het kredietregister. Belangrijk is evenwel dat zoveel mogelijk synergiën worden gezocht met bestaande infrastructuur en rapportages, bijvoorbeeld met de AnaCredit-datamodellen die de banken reeds hebben geïmplementeerd en die ook als basis dienen voor veel granulaire rapportages. Hetzelfde geldt voor mogelijk uitbreidingen op basis van ESMA of het Loan Level Data Initiative. Een nader uitgewerkt kostenplaatje is noodzakelijk en overstijgt de scope van dit onderzoek. Een eerste ruwe inschatting bevindt zich in een bandbreedte van EUR 6 miljoen tot EUR 13 miljoen, mede gebaseerd op informatie van kredietregisters (nationale centrale banken) in andere landen en waarbij de werkelijke kosten sterk afhankelijk zijn van de gekozen oplossingsrichtingen, gezochte synergievoordelen met bestaande bronnen en rapportages en ingebouwde features in en scope van het kredietregister. Duidelijk evenwel is dat de voordelen van een kredietregister voor de financiële sector en de mkb-sector zowel de verwachte oprichtingskosten als de operationele kosten verre overstijgen. Vanuit een monetair perspectief is het oprichten van een register economisch gezien naar mening van de onderzoekers een goede keuze.

³⁷ Het gemiddelde van de afgelopen 9 kwartalen van de operationele kosten gedeeld door inkomsten na aftrek van fundingkosten van ABN AMRO Bank Commercial Banking.

³⁸ Er zijn ongeveer 450.000 mkb kredieten. Die hebben gemiddelde gewogen looptijd van ongeveer 3 jaar en dat betekent dat een derde van de kredieten jaarlijks moet worden geherfinancierd en dat betekent 150.000 kredieten per jaar.

6.7 Geschatte operationele kosten

De meeste Europese kredietregisters worden ondersteund met hoogwaardige technologie en software en hebben directe elektronische verbindingen die tweerichtingverkeer managen van en naar participeren instituties. Daarom zijn de ondersteunende teams relatief bescheiden, bijvoorbeeld rond 10 FTE in Spanje, maar weer ongeveer 30 FTE in België, ook afhankelijk van de specifieke inrichting en scope van het register. Het grootste deel van het personeel bestaat uit IT & Operations en Customer Service, waarbij de meeste tijd wordt gestoken in het oplossen van datakwaliteitsproblemen. Daarom is het zeer belangrijk dat er in de aanlevering zoveel mogelijk datakwaliteits-checks gedaan worden en mogelijke problemen met de datakwaliteit direct worden teruggekoppeld aan de instellingen voordat de data worden geaccepteerd. Zo heeft DNB voor de AnaCredit-data ongeveer 1.500 validatieregels gemodelleerd en geprogrammeerd, waarvan een belangrijk deel blokkerend zijn en data dus niet geaccepteerd worden voordat aan de blokkerende validatieregels voldaan wordt.

De functies van een kredietregister bestaan met name uit het uitvragen, ontvangen, valideren, verwerken, opslaan en ontsluiten van de data. Hier spelen zaken als datakwaliteit, procescontrole en het minimaliseren van operationeel risico, veiligheid, dataprotectie en certificering een belangrijke rol. Door gebruik te maken van bestaande infrastructuren zoals Logius³⁹; werken in de Cloud en off-the-shelf-software en -architectuur, kunnen operationele kosten worden gereduceerd. Een eerste ruwe inschatting toont aan dat jaarlijkse operationele kosten van EUR 3 miljoen tot EUR 4 miljoen haalbaar zou moeten zijn, voornamelijk bestaande uit personeel en IT-software en infrastructuur.

6.8 Inkomsten van het kredietregister

Een aantal Europese kredietregisters – zie tabel 3 – brengt kosten in rekening bij het gebruik. In Nederland brengen basisregistraties zoals het Handelsregister en het Kadaster, ook kosten in rekening bij raadplegingen.

Bij een eerste ruwe inschatting van de inkomsten – indien wenselijk – zou men kunnen denken aan de volgende uitgangspunten:

- Inzage op potentiële kredietrelaties met prijs per onderneming EUR 2,00 per bedrijf, uitgaande van 250.000 raadplegingen per jaar zou dat inkomsten van EUR 500.000 per jaar kunnen opleveren;
- Abonnement mutaties waaronder ontstane achterstanden bij andere financiers van bestaande kredietrelaties. EUR 150.000 per jaar voor grote partijen en EUR 10.000 voor kleine partijen, jaarlijkse inkomsten $6 \times \text{EUR } 150.000 + 20 \times \text{EUR } 10.000 = \text{EUR } 1,1 \text{ miljoen}$);
- Download van statistische dataset over de gehele database met licentierecht maar geen recht om de data aan derden door te verkopen, wel het recht om daar modellen van de te bouwen: EUR 250.000 voor grote partijen en EUR 25.000 voor kleine, wat zou kunnen resulteren in inkomsten van EUR 1,5 miljoen per jaar;

³⁹ Logius is de dienst digitale overheid en onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

- Bij het corrigeren van data als gevolg data-kwaliteitsproblemen veroorzaakt door de rapporteur na reclamaties van de debiteur, komen kosten voor rekening van de rapporteur. Kosten EUR 250 per file;
- Data-leveringen aan de overheid EUR 250.000.

Totale opbrengsten kunnen EUR 3,35 miljoen per jaar bedragen waarmee bijvoorbeeld de jaarlijkse operationele kosten van een kredietregister (voor een deel) kunnen worden gedragen.

7 Regelgeving en Wettelijk kader

In dit hoofdstuk werken wij op hoofdlijnen uit hoe een kredietregister binnen wettelijke kaders kan worden geplaatst. In dit hoofdstuk wordt een ruwe juridische context van verschillende varianten geschetst alsmede enkele praktische consequenties. Ook komen vragen aan bod die in een latere fase moeten worden uitgewerkt; een gedetailleerde juridische analyse valt immers buiten de scope van dit onderzoek. Ook hier zal gelden dat tussen de oplossingsrichtingen uit hoofdstuk 6 en een kredietregister de wetten en praktische bezwaren van dit hoofdstuk 7 staan. De basisfuncties van een register, het verzamelen, beheren en terugleveren van data, moeten zo goed mogelijk in het juridische fundament van een kredietregister worden vastgelegd. Bij de bespreking van de juridische aspecten van onze oplossingsrichtingen behandelen we de volgende wettelijke kaders: (1) het stelsel van basisregistraties, (2) AVG en (3) jaarrekeningenrecht.

7.1 Verzamelen, beheren en terugleveren van data

7.1.1 Data in, verzamelen van data

In hoofdstuk 6 is vermeld dat uitgangspunt van een kredietregister idealiter bestaat uit het hergebruik van bestaande en beschikbare gegevens. In de besproken oplossingsrichtingen gaat het over AnaCredit-data (via DNB) en over SBR-data van jaarrekeningen (via de Belastingdienst), al dan niet gecombineerd. De AnaCredit-data worden opgevraagd door DNB op basis van een ECB-verordening en -guideline. De ECB heeft - conform haar Statuten - de uitvoering van deze verordening en guideline opgelegd aan de nationale centrale banken van het eurogebied, en vormt daarmee een publiekrechtelijke taak die binnen het domein van DNB valt. Volgens de AnaCredit-verordening kunnen de AnaCredit-data in een zogenoemde feedbackloop teruggeleverd worden naar de kredietinstellingen door de nationale centrale bank die die gegevens verzamelt en die een kredietregister beheert. In hoeverre informatie over herleidbare individuele ondernemingen en rechtspersonen opgenomen in de SBR-data van de Belastingdienst kan worden gebruikt in een kredietregister is nog een belangrijk uitzoekpunt. Wel is een dergelijke constructie eenvoudiger en de wetgeving overzichtelijker indien het register als een publiekrechtelijke taak wordt toebedeeld aan een niet-commerciële partij die louter publiekrechtelijke taken uitvoert, in plaats van een privaatrechtelijke oplossing of een publiekrechtelijke taak voor een partij met commerciële, private of sectorale belangen. Het kwalificeren van het register als een basisregister kan het register laten profiteren van het raamwerk dat voor basisregisters reeds is ingericht.

7.1.2 Data uit, terugleveren van data

Een kredietregister dient zowel data te leveren aan private partijen, zoals kredietinstellingen en andere commerciële partijen die een rol spelen in het kredietverleningsproces, als aan nationale en communautaire publieke partijen (zoals de overheid, centrale bank, toezichthouders) voor het uitvoeren van hun taken. Dat hybride karakter is niet nieuw, zo bedienen ook het Handelsregister, Kadaster en RDW beide soorten partijen van informatie. Daarnaast is toegang tot informatie gelaagd, in de zin dat verschillende partijen op verschillende niveaus informatie mogen inzien en gebruiken. In het geval van het Handelsregister is de nadruk rond 2007 steeds meer op publiek komen te liggen. Daarvóór was gegevensuitwisseling binnen de overheid incidenteel. Door de invoering van het stelsel van basisregistraties werd “voor de meest essentiële gegevens” een “overheidsbrede, organisatieafhankelijke maar flexibele gegevensinfrastructuur” gecreëerd⁴⁰. Indien een hybride register voor de overheid ‘de meest essentiële gegevens’ bevat kan, zo blijkt uit de een de eerder genoemde voorbeelden, zij tot het stelsel van basisregistraties behoren. Op het eerste gezicht lijkt een publieke inbedding voor de beheerder van het kredietregister voor de hand te liggen. Argumenten hiervoor zijn: (1) De relatie met AnaCredit; (2) De (kosten)efficiëntie bij verkrijging en hergebruik van andere bestaande data (bijvoorbeeld uit basisregisters); (3) Borging van een veilige verwerking van gegevens; (4) Mogelijkheid bepaalde data verplicht beschikbaar te stellen; (5) ‘Onderwaterfunctie’ voor opsporingsdiensten (zoeken op naam) en fenomeenonderzoek (zoeken door ‘big data’ op witwas/terrorisme).

7.2 Bestaande regelgeving

7.2.1 Stelsel van basisregistraties publiek

Binnen de digitale overheid is het stelsel van basisregistraties na ruim tien jaar een niet meer weg te denken draaischijf. De kerneisen van een basisregistratie zijn: 1. Registratie bij wet (lees: formele wet); 2. De afnemende overheidsdiensten moeten kennelijke fouten melden; 3. Basisregistratie wordt verplicht gebruikt door de overheid om ‘twee keer hetzelfde vragen’ te voorkomen; 4. Aansprakelijkheid met betrekking tot (fouten in het) register is duidelijk; 5. Redelijke kosten; 6. Duidelijkheid over inhoud en bereik van registratie; 7. Sluitende procedures afnemers en leveranciers; 8. Privacy; 9. Kwaliteitsborging; 10. Afnemers zijn betrokken bij doorontwikkeling register; 11. Stelsel is duidelijk; 12. Beheerder is ZBO, er is derhalve ministeriële verantwoordelijkheid. Naast deze 12 hoofdeisen zijn in de praktijk uiteraard fijnmaziger eisen te ontdekken zoals coördinerende rol van Binnenlandse Zaken voor het stelsel op zich. Het stelsel laat toe dat een wijziging van bijvoorbeeld woonadres van een natuurlijk persoon niet aangegeven hoeft te worden aan zowel de gemeente als de Belastingdienst. Voor een BV of eenmanszaak geldt hetzelfde: er wordt maar één keer een wijziging-advies doorgegeven waardoor – vanuit de kwaliteit gezien – geen kans is op discrepantie tussen verschillende overheidsregistraties. Praktisch zijn hierdoor ook identificerende nummers door verschillende diensten mogelijk (het BTW-nummer is niet gelijk aan het handelsregistratienummer is niet gelijk aan een BSN-nummer bij een eenmanszaak) zonder dat authentieke gegevens anders zijn. Een kredietregister kan worden toegevoegd aan het stelsel van basisregistraties dat naar zijn aard niet limitatief is. Wel dient te worden

⁴⁰ TK 2005-2006, 30656 nr 3, p. 1.

vastgesteld of dit a. nodig is; b. er betere alternatieven zijn; c. hoe praktisch een en ander handen en voeten kan worden gegeven.

7.2.2 AVG

Met betrekking tot een kredietregister rijzen verschillende AVG-gerelateerde vragen. Verordening 2016/679 legt uit hoe rechtmatig met persoonsgegevens moet worden omgegaan. Uiteraard heeft het kredietregister niet ten doel met persoonsgegevens om te gaan aangezien het om bedrijfsmatige kredieten gaat, maar 'bijvangst' is onvermijdelijk. Een situatie waarbij een kredietregister wordt beheerd door een entiteit die ook commerciële taken uitvoert lijkt een 'showstopper'. Uitgangspunt is echter dat al dan niet op termijn aangesloten wordt bij het in Nederland bestaande stelsel van basisregistraties en dat alsdan kredieten worden gekoppeld aan een handelsregisternummer (en niet aan een natuurlijk persoon). In te registreren documenten zoals een balans kan echter een natuurlijk persoon voorkomen (bijvoorbeeld lening aan een DSA door een holding B.V.). Nu dergelijke vermeldingen in een balans geen AVG-discussies opleveren bij deponering jaarstukken bij de KvK, gaan wij er vanuit dat dit onderwerp (vooralsnog) geparkeerd kan worden. Het zou anders zijn indien bijvoorbeeld banken op naam van een natuurlijk persoon in het kredietregister kunnen zoeken naar kredieten met al dan niet gelieerde ondernemingen. Artikel 6 lid 1 sub c en e bevatten de grondslag waardoor andere basisregistraties zoals het Handelsregister of het kentekenregister persoonsgegevens kunnen verzamelen. De wettelijke grondslag van het kredietregister garandeert bovendien toegang voor FIU en andere (opsporings)diensten, ook om onder voorwaarden te zoeken op naam van een natuurlijk persoon (vgl. 28 Handelsregisterwet 2007). In geval van eenmanszaken en personenvennootschappen (naar huidig recht zonder rechtspersoonlijkheid) is gebruik van het handelsregistratienummer passend in het stelsel. Er zijn ter zake van een kredietregister ook AVG-onderwerpen waar iedere organisatie mee van doen heeft (ook jegens personeelsleden e.d.), welke wij hier buiten beschouwing laten. Grijze gebieden zijn denkbaar bij buitenlandse ondernemingen die hier een krediet nemen. Wat wordt het criterium voor registratie in het Nederlandse kredietregister, is er alsdan wel een noodzaak de (buitenlandse) UBO te registreren? Deze problematiek wordt hier niet verder behandeld, en kan desgewenst verder worden beschreven.

7.2.3 Jaarrekeningenrecht

Uit ons onderzoek blijkt dat voor het verlenen van kredieten aan mkb-bedrijven jaarrekeningeninformatie met winst- en verliesrekening en gedetailleerde balansgegevens een kernvereiste is. Op basis van artikelen 2:395a en 2:396 BW is er voor 'kleine bedrijven' een vrijstelling van deponering van de winst- en verliesrekening en slechts de verplichting om een verkorte balans te deponeren. Zie voor de interpretatie van deze artikelen de website van de Kamer van Koophandel⁴¹. Door gebruik te maken van SBR-data bij de Belastingdienst zoals voorgesteld in 6.2 kan deze vrijstelling ongewijzigd blijven.

7.3 **Nieuwe regelgeving, richtinggevende aspecten**

In deze paragraaf wordt aangestipt welke nieuwe regelgeving bij varianten van toepassing is. In alle varianten waarin een kredietregister wordt ingevoerd is regelgeving vereist.

⁴¹ <https://www.kvk.nl/inschrijven-en-wijzigen/deponeren/jaarrekening-deponeren/waaruit-bestaat-de-jaarrekening/>

Indien zou worden gekozen voor een zuiver private oftewel commerciële oplossing zou de gunning van het kredietregister aan een private partij op basis van het mededingingsrecht ook moeten worden geveild hetgeen onderliggende regelgeving vereist (vergelijk de veiling van de 700, 1400 en 2100 Mhz frequenties door EZK geopend op 29 juni 2020). Indien wordt gekozen voor een nieuwe of bestaande rechtspersoon met (deels) commerciële of sectorale belangen lijkt dataoverdracht vanuit de Rijksoverheid niet eenvoudig of zelfs onmogelijk, om te beginnen door de communautaire GDPR wetgeving, tenzij vastgesteld kan worden dat er geen enkele mogelijkheid is dat data kunnen worden herleid tot natuurlijke personen. Gezien het feit dat juist in het mkb borgstelling/hoofdelijke aansprakelijkheid van de ondernemer in privé een belangrijk element vormt in de leningsvoorwaarden en derhalve een voor kredietverschaffers belangrijk gegeven is, lijkt dit juridische punt niet op te lossen door het geven wel/geen bestaande borgstelling dan maar praktisch weg te laten.

Indien gekozen wordt voor een variant gebaseerd op AnaCredit kan DNB verzocht worden als beheerder en uitvoerder van het kredietregister op te treden. DNB voert momenteel louter publiekrechtelijke taken uit, en in samenspraak met DNB kan besloten worden het beheren van het register aan de publiekrechtelijke taken van DNB toe te voegen. Op basis van de AnaCredit-verordening (artikel 11) kan DNB de AnaCredit-data terugleveren aan de kredietinstellingen als onderdeel van haar rol als kredietregister. In de AnaCredit-guideline is vastgelegd welke informatie teruggeleverd kan worden. Als bijkomend voordeel van het Europese karakter van AnaCredit, kan DNB ook kredietinformatie over Nederlandse ondernemingen die wordt verzameld door andere nationale centrale banken in het eurogebied terugleveren aan de kredietinstellingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om kredieten verstrekt aan een Nederlandse ondernemer door een Spaanse of Franse bank.

Het voordeel van het (op termijn) invoeren van het kredietregister als basisregister is dat alle juridische stekeligheden die als maatwerk moeten worden opgelost bij een buiten het stelsel opererende registervoerder binnen het systeem worden ondervangen. Onderwerpen die derhalve in alle andere varianten in het bijzonder moeten worden ondervangen zijn: aansprakelijkheid registerbeheerder; inhoud en bereik registratie; procedures met afnemers; rechten van datasubjects; AVG; kwaliteitsborging; toegankelijkheid voor onder andere opsporingsdiensten; de zeggenschap over het register. Opgemerkt kan worden dat het registreren van tot natuurlijke personen herleidbare gegevens geen kerndoel is van een kredietregister. Slechts indien een kredietregister voldoet aan de meerderheid van de gewenste informatiebehoeften (zie hoofdstuk 3 en 5) wordt het risico groter op registratie van AVG data als bijvangst.

Een praktische variant die overwogen kan worden vanuit juridisch oogpunt is daarom het starten met de huidige AnaCredit variant met DNB als beheerder met alleen kredieten aan rechtspersonen en daarnaast beginnen met formele wetgeving om over enkele jaren het alsdan bestaande kredietregister verder te kunnen completeren om daadwerkelijk mkb-kredietverlening optimaal te faciliteren.

8 Conclusie

“The aim is to create a single European data space – a genuine single market for data, open to data from across the world – where personal as well as non-personal data, including sensitive business data, are secure and businesses also have easy access to an almost infinite amount of high-quality industrial data, boosting growth and creating value, while minimising the human carbon and environmental footprint.”⁴²
A European strategy for data, Europese Commissie, 19 februari 2020

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat voor Nederland een kredietregister nuttig en noodzakelijk is om knelpunten in de kredietverlening voor financiers en mkb-bedrijven te verminderen, en om een kostenbesparing voor zowel het mkb als financiers te realiseren. Afhankelijk van de manier waarop een kredietregister wordt ingericht, is het mogelijk om het register voor meerdere doelen te gebruiken zoals: verbeteren in kwantitatieve en kwalitatieve termen van de mkb-kredietverlening, ontwikkeling van risicomodellen, de rapportages aan de centrale bank en toezichthouder (zoals AnaCredit en Bazel) voor het uitvoeren van prudentieel toezicht, monetair beleid en andere taken van het stelsel van centrale banken, managementinformatie op portefeuilleniveau voor en rapportages aan investeerders (o.m. bij securitisaties). Het feit dat een register meerdere doelen kan dienen draagt bij aan grotere kosten-efficiëntie en vergroot de voordelen van deelname voor financiers.

Bij de inrichting van een kredietregister moet een balans gevonden worden tussen het belang van de mkb-onderneming over wiens data het gaat en die behoefte heeft aan externe financiering, en de financier die data nodig heeft voor het inschatten van het risico. Indien de toegang tot de data zoveel mogelijk wordt gedemocratiseerd kunnen ook kleine en nieuwe financiers een rol van betekenis spelen. In dit krachtenveld is een belangrijke taak voor de overheid weggelegd in de uitvoering en bij het ontwikkelen van nieuwe wetgeving. Daarnaast beschikt de overheid zelf over veel data – ontvangen van financiers en ondernemingen– voor de uitvoering van haar taken als toezichthouder en bij het heffen van belastingen. De overheid kan de administratieve last waarmee deze dataleveringen gepaard zijn gegaan deels terugbetalen door data beschikbaar te stellen voor de financierbaarheid van het mkb, waarvan zowel financiers als mkb-ondernemingen gaan profiteren.

We komen met de volgende aanbevelingen:

- Richt een kredietregister voor zakelijke kredietverlening (eventueel) in fases op, op basis van de bestaande taxonomie en infrastructuur van bestaande aanleveringen van kredietinformatie zoals AnaCredit. Er kan worden begonnen met het terugleveren van de bestaande AnaCredit-data aan de banken om vervolgens de taxonomie en infrastructuur verder uit te breiden naar andere financiers. Hierdoor blijven de kosten en administratieve lasten van zowel de banken als de beheerder van het register relatief beperkt en kunnen alternatieve financiers gebruik maken van bestaande infrastructuur en geleidelijk bij het register aansluiten;
- Geef daarom het kredietregister een publiekrechtelijke status en laat het (op termijn) onderdeel uitmaken van het stelsel van basisregistraties, hierdoor kan

⁴² A European strategy for data, Europese Commissie, 19 februari 2020.

hergebruik van gegevens vereenvoudigd en het dubbel rapporteren van informatie door financiers juist voorkomen worden;

- Ontwikkel wetgeving en een infrastructuur die teruglevering van de kredietinformatie aan een brede groep van financiers mogelijk maakt zoals banken, verzekeraars, factormaatschappijen, leasemaatschappijen en alternatieve leenplatformen en eventueel aan investeerders, kredietbureaus en kredietratingagentschappen;
- Breid de taxonomie van AnaCredit uit met onder meer jaarrekeninginformatie maar maak omwille van datakwaliteit en efficiëntie gebruik van reeds bestaande gegevens bij de Belastingdienst zodat er geen extra administratieve last ontstaat voor de financiële sector en het mkb;
- Onderzoek of ondernemingen hun SBR-jaarrekeninginformatie via de Belastingdienst aan hun financier beschikbaar kunnen stellen.

9 Bijlagen

9.1 Literatuurlijst

- Europese commissie (2020), A European strategy for data.
- Bun & de Winter (2019), Measuring trends and persistence in capital and labor misallocation, DNB Working Paper, 639.
- Commissie Sociaal Economische Aangelegenheden van de SER (2014) Verbreding en versterking financiering MKB.
- Commissie Sociaal Economische Aangelegenheden van de SER (2020) Volatiliteit Nederlandse economie nader bezien.
- CPB (2014) Een wereld zonder banken? Marktfinanciering en bankfinanciering in perspectief, Policy brief.
- CPB (2019), Mkb-bankfinanciering in Europees perspectief, Policy brief.
- Dell'Ariccia (2001), Asymmetric information and the structure of the banking industry, *European Economic Review*, 10, pp. 1957-1980.
- Expertgroep Tom de Swaan (2011) Naar een gezonde basis, bedrijfsfinanciering na de crisis.
- Giannetti, Jentzsch & Spagnolo (2010), Information-Sharing and Cross-Border Entry in European Banking, Research Report, 11, European Credit Research Institute.
- Hemmerlé (2019), Nederlandse economie volatieler dan van buurlanden, ESB.
- IMF (2018), Article IV consultation Kingdom of the Netherlands.
- IMF Country Report No. 19/44, THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS, februari 2019.
- Sengupta (2007), Foreign entry and bank competition, *Journal of Financial Economics*, 2, pp. 502-528.
- Beck, T., Demirgüç-Kunt, A. en V. Maksimovic (2003), "Bank Competition and Access to Finance: International Evidence", *Journal of Money, Credit & Banking*, Vol. 36, p. 627-48.
- Berger, A. N., N.H. Miller, A.P. Mitchell, G.R. Raghuram en J. C. Stein (2005), "Does function follow organizational form? Evidence from the lending practices of large and small banks", *Journal of Financial Economics*, Vol. 76, 237-269.
- Brown, M., T. Japelli en M. Pagano (2009), "Information sharing and credit: Firm-level evidence from transition countries", *Journal of Financial Intermediation*, Vol. 18, p. 151-72.
- Brown, M. en C. Zehnder (2007), "Credit Reporting, Relationship Banking, and Loan Repayment," *Journal of Money, Credit and Banking*, Vol. 39(8), p. 1883-1918.
- Cadete de Matos, J. (2016), "The Portuguese Central Credit Register: a powerful multi-purpose tool, relevant for many central bank's functions", *IFC Bulletin*, Vol. 41, Bank for International Settlements.
- Dierkes, M., Erner, C., Langer, T. en L. Norden (2013), "Business credit information sharing and default risk of private firms", *Journal of Banking & Finance*, Vol. 37, p. 2867-78.
- Djankov, S., C. McLiesh en A. Shleifer (2007), "Private credit in 129 countries", *Journal of Financial Economics*, Vol. 84, p. 299-329.
- Giannetti, C., Jentzsch, N. en Spagnolo, 2010, "Information sharing and cross-border entry in European banking", DIW Discussion Papers, No. 98.
- Hauswald, R., en R. Marquez (2006), "Competition and Strategic Information Acquisition in Credit Markets", *Review of Financial Studies*, Vol. 19, p. 967-1000.
- Hertzberg, A., Liberti, J. en D. Paravisini (2011), "Public Information and Coordination: Evidence from a Credit Registry Expansion", *Journal of Finance*, Vol. 66, p. 379-412.
- Houston, J., Lin, C., Lin, P., and Y. Ma (2010), "Creditor rights, information sharing, and bank risk taking", *Journal of Financial Economics*, Vol. 96, p. 485-512.
- Japelli, T en M. Pagano (2002), "Information sharing, lending and defaults: Cross-country evidence", *Journal of Banking & Finance*, Vol. 26, p. 2017-2045.
- Kallberg, J. en G. Udell (2003), "The value of private sector business credit information sharing: The US case", *Journal of Banking & Finance*, Vol. 27, p. 449-469.

- McKinsey (2014) Het kleinbedrijf Grote motor van Nederland, Het Nederlandse kleinbedrijf in zwaar weer & 10 maatregelen voor duurzame groei.
- Margaret J. Miller (2003) Credit Reporting Systems and the International Economy.
- Nederlandse Vereniging van Banken (NVB): (2019) Banken zijn en blijven de belangrijkste financier van het MKB, *Position paper*.
- Padilla, A. J. en M. Pagano (1997), "Endogenous communication among lenders and entrepreneurial incentives", *The Review of Financial Studies*, Vol.10, No.1.
- Padilla, A. J. en M. Pagano (2000), "Sharing default information as a default discipline device", *European Economic Review*, Vol.44 p. 1951-1980.
- Pagano, M. en T. Japelli (1993), "Information sharing in credit markets", *The Journal of Finance*, Vol. 48, No.5.
- Petersen, M. en R. Rajan (1995), "The Effect of Credit Market Competition on Lending Relationships", *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 110, p. 407-43.
- Sapienza, P. (2002), "The effects of banking mergers on loan contracts", *The Journal of Finance*, Vol. 57, No.1.
- Simeon, Djankova, Caralee McLiesha, Andrei Shleifer (2007), Private credit in 129 countries, *Journal of Financial Economics*.
- Stiglitz, Joseph, and Andrew Weiss. 1981. "Credit Rationing in Markets with Imperfect Information." *American Economic Review* 71: 393-410.
- Stichting BKR, (februari 2020) Algemeen reglement CKI.
- Trucharte Artigas, C. (2004), "A Review of Credit Registers and their Use for Basel II", *Financial Stability Institute*, Bank for International Settlements.
- The Worldbank (2011), General Principles for credit reporting.

9.2 Data taxonomie voor een Nederlands kredietrapportagesysteem

Term	Taxonomy	Definition	Bron
Counterparty identifier	AnaCredit	An identifier applied by the reporting agent to uniquely identify each counterparty. Each counterparty should have one counterparty identifier. This value will not change over time and cannot be used as the counterparty identifier for any other counterparty.	AnaCredit
Contract identifier	AnaCredit	An identifier applied by the reporting agent to uniquely identify each contract. Each contract should have one contract identifier. This value will not change over time and cannot be used as the contract identifier for any other contract. When the instrument reported is embedded in a security with an ISIN code, the ISIN code of the security will be used as the contract	AnaCredit
Instrument identifier	AnaCredit	An identifier applied by the reporting agent to uniquely identify each instrument under a single contract. Each instrument will have one instrument identifier. This value will not change over time and cannot be used as the instrument identifier for any other instrument under the same contract. Instruments linked to different contracts may use the same instrument identifier.	AnaCredit
Protection identifier	AnaCredit	An identifier applied by the reporting agent to uniquely identify each protection used to secure the instrument. Each protection must have one protection identifier. This value will not change over time and cannot be used as the protection identifier for any other protection.	AnaCredit
Protection provider	AnaCredit	Counterparty identifier for the protection provider.	AnaCredit
Legal entity identifier (LEI)	AnaCredit	A reference code in line with the International Organization for Standardization's (ISO) 17442 standard, which is assigned to a legal entity requiring a legal entity identifier (LEI). The LEI code enables the unique identification globally of entities requiring an LEI.	AnaCredit/Belastingdienst
National identifier	AnaCredit	A commonly used identification code which enables the unambiguous identification of a counterparty within its country of residency.	AnaCredit
Ultimate parent company identifier	AnaCredit	For debtors that are not foreign branches, the counterparty identifier for the ultimate parent company of the debtor. This ultimate parent company has no parent company. If the debtor has no parent company, the counterparty identifier for the debtor is to be reported.	AnaCredit
Type of entity:	AnaCredit	Type of entity being reported.	AnaCredit
Name	AnaCredit	Full legal name of the counterparty.	AnaCredit
Address: street	AnaCredit	Counterparty's street address.	AnaCredit
Address: street number	AnaCredit	Counterparty's street number.	AnaCredit
Address: city area / district	AnaCredit	Counterparty's city area or district.	AnaCredit
Address: city / town / village	AnaCredit	Counterparty's city, town or village.	AnaCredit
Address: postal code	AnaCredit	Counterparty's postal code.	AnaCredit
Address: county / administrative division	AnaCredit	Counterparty's county or similar administrative division.	AnaCredit
Address: country	AnaCredit	Counterparty's country.	AnaCredit
Legal form	AnaCredit	Type of business entity as defined in the national legal system.	AnaCredit
Institutional sector	AnaCredit	Institutional sectors in accordance with Regulation (EU) No 549/2013, Regulation (EU) No 575/2013 and Regulation (EU) No 1075/2013 of the European Central Bank ¹⁷ .	CBS
Economic activity	AnaCredit	Classification of counterparties according to their economic activities, in accordance with the NACE revision 2 statistical classification as laid down in Regulation (EC) No 1893/2006 of the European Parliament and of the Council ¹⁹ .	CBS
Status of legal proceedings	AnaCredit	Categories describing a debtor's legal status in relation to its/his/her solvency based on the national legal framework. The NCB should transpose these values into the national legal framework. In due course, a reference table should be prepared by each NCB to facilitate the interpretation and comparison of these values across countries.	AnaCredit
Date of initiation of legal proceedings	AnaCredit	The date on which the legal proceedings, as reported under the attribute 'status of legal proceedings', were initiated. This date should be the most recent relevant date prior to the reporting date and should only be reported if the AnaCredit 'Status of legal proceedings' has a	AnaCredit
Enterprise size	AnaCredit	Classification of enterprises by size, in accordance with the Annex to Commission Recommendation 2003/361/EC ²⁰ .	AnaCredit
Date of enterprise size	AnaCredit	The date to which the value provided in the 'enterprise size' refers.	Belastingdienst
Number of employees	AnaCredit	Number of employees working for the debtor, in accordance with Article 5 of the Annex to Recommendation 2003/361/EC.	UWV
Balance sheet total	AnaCredit	Carrying value of the debtor's total assets in accordance with Regulation (EU) 549/2013.	Belastingdienst
Annual turnover	AnaCredit	Annual sales volume net of all discounts and sales taxes in accordance with Recommendation 2003/361/EC. Equivalent to the concept 'total annual sales' in Regulation (EU) 575/2013. This AnaCredit is required for observed agents applying the IRB approach. For other observed	Belastingdienst
Equity	EDW	Amount of paid up equity	Belastingdienst

Term	Taxonomy	Definition	Bron
Total Liabilities (excluding Equity)	EDW	Total amount of liabilities excluding equity	Belastingdienst
Short Term Financial Debt	EDW	Current Liabilities excluding Commercial Liabilities	Belastingdienst
Commercial Liabilities	EDW	Current Liabilities excluding Short Term Financial Debt	Belastingdienst
Long Term Debt	EDW	Long term debt amount	Belastingdienst
Financial Expenses	EDW	Cash amount of Financial Expenses	Belastingdienst
Earnings Before Interest, Taxes (EBIT)	EDW	Earnings Before Interest, Taxes	Belastingdienst
Net Profit	EDW	Net Profit	Belastingdienst
Currency of Financials	EDW	Currency of the financial statement information captured in AS100-AS110. See Taxonomy for full list of Currencies	Belastingdienst
Date of Financials	EDW	Date of publication of the financial statement information captured in AS100 - AS110	Belastingdienst
Accounting standard	AnaCredit	Accounting standard used by the observed agent.	AnaCredit
Probability of default	AnaCredit	The counterparty's probability of default over one year determined in accordance with Articles 160, 163, 179 and 180 of Regulation (EU) No 575/2013.	AnaCredit
Default status of the counterparty	AnaCredit	Identification of the default status of the counterparty. Categories describing the motives for which the counterparty can be in default in accordance with Article 178 of Regulation (EU) No	AnaCredit
Date of the default status of the counterparty	AnaCredit	The date on which the default status, as reported in the AnaCredit 'Default status of the counterparty', is considered to have arisen.	AnaCredit
Type of instrument	AnaCredit	Classification of the instrument according to the type of contractual terms agreed between the parties.	AnaCredit
Correlation product	AnaCredit	Identification of correlation products.	AnaCredit
Correlation product	Value	To be used only if the instrument is a correlation product.	AnaCredit
Project finance loan	AnaCredit	Identification of project finance.	AnaCredit
Project finance loan	Value	To be used if the debt is a project finance loan in accordance with Implementing Regulation (EU) No 2019/2014	AnaCredit
Currency	AnaCredit	Currency denomination of instruments, in accordance with the ISO's 4217 standard.	AnaCredit
Inception date	AnaCredit	The date on which the current contractual relationship originated, i.e. the date on which the contract agreement became binding for all parties.	AnaCredit
Settlement date	AnaCredit	The date on which the conditions specified in the contract are or can be executed for the first time. For on-balance sheet instruments, it is the date on which financial instruments are initially exchanged or created. For off-balance sheet instrument, it is the earliest date on which the	AnaCredit
Legal final maturity date	AnaCredit	The contractual maturity date of the instrument, taking into account any agreements amending initial contracts.	AnaCredit
Recourse	AnaCredit	Classification of instruments based on the creditor's rights to seize the debtor's assets other than any protection securing the instrument.	AnaCredit
Recourse	Value	Instrument(s) on which the creditor has the right to seize the debtor's assets other than any protection securing the instrument.	AnaCredit
Interest rate type	AnaCredit	Classification of credit exposures based on the base rate for establishing the interest rate for	AnaCredit
Interest rate reset frequency	AnaCredit	Frequency at which the interest rate is reset after the initial fixed-rate period, if any.	AnaCredit
End date of interest-only period	AnaCredit	The date on which the interest-only period ends. Interest-only is an instrument for which, for a contractually set period, only the interest on the principal balance is paid, with the principal balance remaining unchanged. To be filled in if, at the reference date, the instrument is	AnaCredit
Reference rate	AnaCredit	Reference rate used for the calculation of the actual interest rate.	AnaCredit

Term	Taxonomy	Definition	Bron
Interest rate spread / margin	AnaCredit	Margin or spread (expressed as a percentage) to add to the reference rate for the calculation of the actual interest rate in basis points.	AnaCredit
Interest rate cap	AnaCredit	Maximum value for the interest rate charged.	AnaCredit
Interest rate floor	AnaCredit	Minimum value for the interest rate charged.	AnaCredit
Purpose	AnaCredit	Classification of instruments according to their purpose.	AnaCredit
Amortisation type	AnaCredit	Type of amortisation of the instrument including principal and interest.	AnaCredit
Payment frequency	AnaCredit	Frequency of payments due, either of principal or interest, i.e. number of months between	AnaCredit
Syndicated contract Identifier	AnaCredit	'Contract identifier' applied by the lead arranger of the syndicated contract to uniquely identify each contract. Each syndicated contract will have one 'syndicated contract identifier'. This value will not change over time and cannot be used by the lead arranger as the contract identifier for any other contract. All creditors participating in the syndicated contract must use	AnaCredit
Subordinated debt	AnaCredit	Identification of subordinated debt. Subordinated debt instruments provide a subsidiary claim on the issuing institution that can only be exercised after all claims with a higher status (e.g.	AnaCredit
Subordinated debt	Value	The instrument is a subordinated debt in accordance with the Table in Annex II to Regulation (EU) No 1071/2013 (ECB/2013/33).	AnaCredit
Repayment rights	AnaCredit	Classification of credit exposures according to the creditor's rights to claim the repayment of the exposure.	AnaCredit
Fiduciary instrument	AnaCredit	Identification of instruments in which the observed agent acts in its own name but on behalf of and with the risk borne by a third party.	AnaCredit
Fiduciary instrument	Value	To be used if the instrument is placed in a fiduciary capacity.	AnaCredit
Total commitment amount at inception	AnaCredit	Observed agent's maximum exposure to credit risk on the inception date of the instrument, without taking into account any protection held or other credit enhancements. Total	AnaCredit
Fair value changes due to changes in credit risk before purchase	AnaCredit	The difference between the outstanding nominal amount and the purchase price of the instrument. This amount should be reported for instruments purchased for an amount lower than the outstanding amount due to credit risk deterioration.	AnaCredit
Interest rate	AnaCredit	Annualised agreed rate or narrowly defined interest rate in accordance with Regulation (EU) No 1072/2013 of the European Central Bank (ECB/2013/34) ²³ .	AnaCredit
Annual percentage rate of charge	AnaCredit	Annual percentage rate of charge as defined in Article 3(i) of Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council ²⁴ .	AnaCredit
Next interest rate reset date	AnaCredit	The date that the next interest rate reset, as defined in Part 3 of Annex I to Regulation (EU) No 1071/2013 (ECB/2013/33), takes place. If the instrument is not subject to a future interest rate reset, its legal final maturity date will be reported.	AnaCredit
Transferred amount	AnaCredit	Transferred amount of the legal ownership of the financial asset.	AnaCredit
Default status of the instrument	AnaCredit	Identification of the default status of the instrument. Categories describing the situations in which an instrument can be described as being at default in	AnaCredit
Arrears for the instrument	AnaCredit	Aggregate amount of principal, interest and any fee payment outstanding at the reporting date, which is contractually due and has not been paid (past due). This amount is always to be reported. It is to be reported if the instrument was not past due on the reporting date.	AnaCredit
Date of past due for the instrument	AnaCredit	The date on which the instrument became past due in accordance with Part 2.48 of Annex V to Implementing Regulation (EU) No 680/2014. This is the most recent such date prior to the	AnaCredit
Date of the default status of the instrument	AnaCredit	The date on which the default status, as reported in the AnaCredit 'default status of the instrument', is considered to have occurred.	AnaCredit
Type of securitisation	AnaCredit	Identification of the securitisation type, in accordance with Article 242(10) and (11) of Regulation (EU) No 575/2013.	AnaCredit
Outstanding nominal amount	AnaCredit	Principal amount outstanding at the end of the reference date, including unpaid past due interest but excluding accrued interest. Write-offs and write-downs as determined by the relevant accounting practices will be excluded. Only to be registered for on-balance sheet	AnaCredit
Convenience credit	AnaCredit	Convenience credit as defined in the Table in Annex II to Regulation (EU) No 1071/2013 (ECB/2013/33).	AnaCredit
Extended credit	AnaCredit	Extended credit as defined in the Table in Annex II to Regulation (EU) No 1071/2013 (ECB/2013/33).	AnaCredit
Off-balance sheet amount	AnaCredit	Total nominal amount of off-balance sheet exposures. This includes any commitment to lend before considering conversion factors and credit risk mitigation techniques. It is the amount that best represents the institution's maximum exposure to credit risk without taking account of any protection held or other credit enhancements. In particular, for any financial guarantees provided, the nominal amount is the maximum amount the entity would have to pay if the guarantee were invoked. For loan commitments, the nominal amount is the amount that the	AnaCredit
Accrued interest	AnaCredit	In accordance with the general principle of accruals accounting, interest receivable on instruments should be subject to on-balance sheet recording as it accrues (i.e. on an accruals basis) rather than when it is actually received (i.e. on a cash basis). Accrued interest on instruments is classified on a gross basis under the category 'remaining assets'. Accrued interest is excluded from the instrument to which it relates. This amount does not include the	AnaCredit

Term	Taxonomy	Definition	Bron
Accounting classification of	AnaCredit	Accounting portfolio where the instrument is recorded by the reporting agent.	AnaCredit
Balance sheet recognition	AnaCredit	Balance sheet recognition of the financial asset.	AnaCredit
Sources of encumbrance	AnaCredit	Type of transaction in which the exposure is encumbered. An asset will be treated as encumbered if it has been pledged or if it is subject to any form of arrangement to secure, collateralise or credit enhance any instrument from which it cannot be freely withdrawn.	AnaCredit
Accumulated write-offs	AnaCredit	Cumulative amount of principal and past due interest of any debt instrument that the institution is no longer recognising because they are considered uncollectible, independently of the portfolio in which they were included. Write-offs could be caused both by reductions in the carrying amount of financial assets recognised directly in profit or loss and by reductions in the amounts of the allowance accounts for credit losses set off against the carrying amount of	AnaCredit
Accumulated impairment amount	AnaCredit	The amount of loss allowances that are held against or are allocated to the instrument on the reference date. This AnaCredit applies to instruments subject to impairment under the applied	AnaCredit
Type of impairment	AnaCredit	Type of Impairment.	AnaCredit
Impairment assessment method	AnaCredit	The method by which the impairment is assessed, if the instrument is subject to impairment in accordance with applied accounting standards. Collective and individual methods are	AnaCredit
Accumulated changes in fair value due to credit risk	AnaCredit	Accumulated changes in fair value due to credit risk in accordance with Part 2.46 of Annex V to Implementing Regulation (EU) No 680/2014.	AnaCredit
Performing status of the instrument	AnaCredit	The instrument is to be classified on the reference date under one of the following categories:	AnaCredit
Date of the performing status of the instrument	AnaCredit	The date on which the performing status as reported in 'performing status of the instrument' is considered to have been established or changed.	AnaCredit
Provisions associated to off-balance sheet exposures	AnaCredit	The amount of provisions for off-balance sheet commitments. The off-balance sheet commitments will include all commitments and guarantees given, regardless of whether their provisioning/impairment is computed using IFRS 9 or IAS 37 and impairment amount from all	AnaCredit
Status of forbearance and renegotiation	AnaCredit	Identification of forbome and renegotiated instruments.	AnaCredit
Cumulative recoveries since default	AnaCredit	The total amount recovered since the date of default.	AnaCredit
Date of the forbearance and renegotiation status	AnaCredit	The date on which a forbearance or renegotiation status as reported under 'status of forbearance and renegotiation' is considered to have occurred.	AnaCredit
Prudential portfolio	AnaCredit	Classification of exposures in the trading book as defined in Article 4(1)(86) of Regulation (EU) No 575/2013.	AnaCredit
Carrying amount	AnaCredit	The carrying amount in accordance with Annex V to Implementing Regulation (EU) No 680/2014.	AnaCredit
Counterparty role	AnaCredit	Role of the counterparties in an instrument.	AnaCredit
Protection provider	Value	Counterparty that grants protection against a	AnaCredit
Joint liability amount	AnaCredit	Amount for which each jointly liable debtor is jointly liable in relation to a single instrument.	AnaCredit
Maturity date of the protection	AnaCredit	The contractual maturity date of the protection, which is the earliest date at which the protection may terminate or be terminated, taking into account any agreements amending	AnaCredit
Type of protection	AnaCredit	Type of protection received, irrespective of its eligibility for credit risk mitigation.	AnaCredit
Eligibility of protection for credit risk mitigation	AnaCredit	Identification of protection eligible for credit risk mitigation techniques in accordance with Articles 195 to 204 of Regulation (EU) No 575/2013.	AnaCredit
Protection value	AnaCredit	The amount of the protection value as established for the relevant 'Type of protection value' following the valuation approach.	AnaCredit
Type of protection value	AnaCredit	Identification of the type of value provided in the AnaCredit 'Protection value'.	AnaCredit
Real estate collateral location	AnaCredit	Region or country where the collateral is located.	AnaCredit
Latest protection valuation date	AnaCredit	The date on which the latest appraisal or valuation of the protection was carried out prior to the	AnaCredit
Protection valuation approach	AnaCredit	Type of protection valuation; method used to determine the protection value.	AnaCredit
Protection original value	AnaCredit	The protection's fair value at the date when it was originally received as a credit protection.	AnaCredit
Protection original valuation date	AnaCredit	The date of the protection's original value, i.e. the date on which the latest appraisal or valuation of the protection was carried out prior to its initial receipt as a credit protection.	AnaCredit

Term	Taxonomy	Definition	Bron
Protection allocated value	AnaCredit	The maximum amount of the protection value that can be considered as being credit protection for the instrument as defined in paragraph (80) of Part 2 of	AnaCredit
Senior credit secured by the protection	AnaCredit	Amount up to which claims relating to other instruments, for which the protection is used as a credit protection, have a prior lien on the proceeds from the protection value.	AnaCredit
Einddatum contract	BKR		AnaCredit
Negative pledge	nieuw	Het is de geldlener verboden om aan derden zekerheden te verstrekken	AnaCredit
positive pledge	nieuw	De geldlener is verplicht zekerheden af te geven indien bepaalde financiële ratio's niet zijn	AnaCredit
Borrowingbase AnaCrediting	nieuw	De hoogte van de limiet wordt afhankelijk gesteld van de waarde van aan de AnaCredit	AnaCredit
Dividendklem	nieuw	Beneden bepaald solvabiliteitspercentage geen dividenduitkering	AnaCredit
Cash sweep	nieuw	Verplichting van geldlener om overtollig cash aan te wenden voor vervroegde aflossing van het krediet in plaats van uit te dividieren	AnaCredit
Investeringsbeperking	nieuw	Investerings boven een bepaalde bedrag hebben toestemming van de bank nodig	AnaCredit

9.3 Aanbevelingen over kredietinformatie in Nederland

SER, Commissie Sociaal-Economische Aangelegenheden "Verbreiding en versterking financiering MKB" 2014

- Het doorbreken van informatieknelpunten
- Verlaag de kosten van ontbrekende informatie; hiervoor staan verschillende wegen open. Het beter gebruikmaken van de Standard Business Reporting (SBR) is nuttig en nodig, maar nog niet voldoende. Er zijn twee voor de hand liggende aanvullingen. Een aanvulling (top down) is het instellen van een centraal kredietregister. Dit zou een overheidstaak kunnen zijn. Een alternatieve bottom up benadering is het tot wasdom laten komen van een markt voor risicobeoordelingen. Nader onderzoek moet uitwijzen wat voor Nederland het best zal werken en/of wat het snelst resultaat oplevert.
- Maak een structurele voorziening voor de informatievoorziening over het Nederlandse MKB in de volle breedte (financiering, werkgelegenheid, innovatie, vergelijking met MKB in andere landen). De overheid hoeft dit niet zelf te doen. Subsidiering vanuit de overheid ligt wel voor de hand.
- Zorg voor een goed toegankelijke vraagbaak voor het MKB op het gebied van financiering en overheidsfaciliteiten. De overheid kan hier samenwerken met private initiatieven.
- Zorg voor toegankelijke vormen van leven-lang-leren voor MKB-ondernemers. De overheid hoeft dit niet te organiseren, maar kan wel faciliteren dat vraag- en aanbod elkaar beter weten te vinden.

Centraal Planbureau: "Een wereld zonder banken? CPB Policy brief 2015

De nationale overheid kan informatie asymmetrieën bij de beoordeling van de kredietwaardigheid verkleinen door uniforme verslaggeving en verdergaande standaardisatie van leningen af te dwingen en een kredietregister op te zetten. Deze maatregelen verlagen de kosten van het beoordelen van de kredietwaardigheid van bedrijven door financiers. Vooral voor kleinere bedrijven is dit relatief bewerkelijk en kostbaar. Zij hebben moeite om tijdige en volledige financiële informatie aan financiers te leveren. Door een uniforme, digitale, financiële Europese verslaggevingsstandaard nemen monitoringskosten voor investeerders af. De financiële-rapportagestandaarden in Europa verschillen nu tussen landen en bedrijfsvormen. Ondernemingen van openbaar belang (beursgenoteerd, financiële instellingen) zijn verplicht te rapporteren onder internationale financiële rapportagestandaarden, terwijl alle overige bedrijven

lokale financiële rapportagestandaarden gebruiken. Met meer uniformiteit in verslaggevingsregels valt er dus winst te behalen. Uniforme toepassing van deze regels is dan wel een belangrijke voorwaarde. De praktijk leert echter dat bedrijven, accountants, en toezichthouders de IFRS regels niet uniform toepassen. Dat kan worden aangepakt door het toezicht op financiële verslaggeving en accountants naar Europees niveau te tillen.

IMF in 2017

Improving the quality and sharing of credit information would enhance the availability of credit for SMEs. This could be achieved by developing a credit bureau system to collect and share loan exposures, collateral, and payment history. Such a system could contribute to greater standardization of SME loans and facilitate securitization and should feature both positive and negative information, as well as cover nonfinancial and public agentschappen.

OESO

Countering adverse selection. By reducing information asymmetry between lenders and borrowers, credit registries allow loans to be extended to safe borrowers who had previously been priced out of the market, resulting in higher aggregate lending (Pagano and Jappelli 1993). Countering moral hazard. Credit-sharing institutions can increase borrowers' cost of defaulting, thus increasing debt repayment (Padilla and Pagano 2000). Countering information monopoly. Conversely, sharing of credit-related information has the additional benefit of reducing the information monopoly a lender has on its borrowers. For example, banks with long-standing relationships with their borrowers know the credit history of those borrowers, while other lending institutions do not have access to this information. This allows the bank to charge higher interest rates and extract other rents from those high quality borrowers (Padilla and Pagano 1997). Reducing over-indebtedness. Information sharing between lenders reveals borrowers' debt exposure to all participating lenders, eventually reducing aggregate indebtedness as highly indebted individuals receive less credit (Bennardo, Pagano and Piccolo 2009).

9.4 Lijst van AnaCredit rapporterende banken in Nederland

Observed agent identifier	Name	Reporting frequency
NL111	Kas Bank N.V.	Q
NL120	Van Lanschot Kempen Wealth Management N.V.	Q
NL148	NATWEST MARKETS N.V.	M
NL149	ABN Amro Bank N.V.	M
NL154	LeasePlan Corporation N.V.	M
NL163	ING Bank N.V.	M
NL222	Amsterdam Trade Bank N.V.	Q
NL262	Nationale-Nederlanden Bank N.V.	Q
NL361	International Card Services B.V.	M
NL410	Achmea Bank N.V.	Q
NL425	Bank Mendes Gans N.V.	M
NL431	Bank of Scotland Plc	Q
NL480	AEGON Bank N.V.	Q
NL481	TD Bank N.V.	Q
NL495	Citibank Europe Public Limited Company	M
NL500	Lloyds Bank Plc	M
NL512	MUFG Bank (Europe) N.V.	M
NL530	Mizuho Bank Europe N.V.	Q
NL538	BNP PARIBAS S.A.	M
NL544	Garantibank International N.V.	Q
NL546	Credit Europe Bank N.V.	Q
NL576	ABN Amro Clearing Bank N.V.	M
NL577	ABN Amro Groenbank B.V.	M
NL578	de Volksbank N.V.	M
NL600	Coöperatieve Rabobank U.A.	M
NL680	BNG Bank N.V.	M
NL685	NIBC Bank N.V.	M
NL690	Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.	Q
NL7802	De Lage Landen International B.V.	M
NL7807	ING Groenbank N.V.	M
NL8520	Rabo Groen Bank B.V.	M
NL895	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	M
NL9013	ABN Amro Hypotheken Groep B.V.	M
NL6278707	HSBC France	M

9.5 Eisen registers binnen stelsel van basisregistraties

Alle registers moeten voldoen aan dezelfde eisen:

Heldere wetgeving.

Eis 1: De registratie is bij wet geregeld.

Een basisregistratie is een bij wet geregeld register waarin authentieke gegevens zijn opgenomen. Een afnemer kan voor zijn taakuitoefening een authentiek gegeven uit de basisregistratie gebruiken alsof deze het gegeven zelf heeft verzameld.

Eis 2: De afnemers hebben een terugmeldplicht.

Gegevens in een basisregistratie moeten vanwege het overheidsbrede belang voldoen aan hogere eisen dan waaraan een registratie van een individuele overheidsorganisatie

moet voldoen. Die hogere eisen komen bijvoorbeeld tot uiting in verplichte procedures voor signalering en de wijze van correctie van onjuiste gegevens.

Eis 3: De basisregistratie wordt verplicht gebruikt door de hele overheid.

Alle overheidsorganisaties zijn verplicht om basisregistraties te gebruiken. In principe is het niet toegestaan om gegevens die al in een basisregistratie beschikbaar zijn, opnieuw te verzamelen. Dat is nodig om te zorgen dat burgers en bedrijven hun gegevens maar eenmaal hoeven aan te leveren.

Eis 4: Er is duidelijkheid over de aansprakelijkheid.

In de wet van iedere afzonderlijke basisregistratie is beschreven welke organisatie aansprakelijk is bij onjuistheden en het kunnen aanspreken van partijen.

Transparante financiën.

Eis 5: De realisatie en exploitatie gebeuren tegen redelijke kosten en er is eenduidigheid over de verdeling ervan.

Bij het concept van basisregistraties komen de baten vooral aan de afnemers toe, en worden de kosten gemaakt bij de bronhouders en verstrekkers. De eerstverantwoordelijk minister voor de registratie is verantwoordelijk voor het vinden van een oplossing voor het bekostigingsvraagstuk in samenspraak met de beheerder en beoogde afnemers.

Duidelijke inhoud en structuur.

Eis 6: Er is duidelijkheid over inhoud en bereik van de registratie.

De inhoud van de registratie is glashelder. De definities en het domein van de gegevens worden voor iedere basisregistratie vastgelegd in een gegevenswoordenboek.

Duidelijke verantwoordelijkheden en procedures.

Eis 7: Er zijn sluitende afspraken en procedures tussen de houder van het register aan de ene kant en de leveranciers en de afnemers van gegevens aan de andere kant.

Er zijn sluitende afspraken en procedures tussen de houder van het register aan de ene kant, en de leveranciers en de afnemers van gegevens aan de andere kant. Voorbeelden van procedures waar duidelijke afspraken over gemaakt moeten worden zijn 'change management' en het gebruik van formaten voor de uitwisseling van gegevens.

Eis 8: Er zijn duidelijke procedures voor de toegankelijkheid van de basisregistratie.

Er zijn zowel openbare en gesloten registraties in verband met de privacygevoeligheid van de gegevens. Bij openbare basisregistraties ligt de nadruk voor toegankelijkheid en leveringsvoorwaarden. Bij gesloten basisregistraties ligt de nadruk op autorisatieprocedures.

Eis 9: Er is een streng regime van kwaliteitsborging.

De kwaliteit van de gegevens in een basisregistratie moet beter zijn dan iedere organisatie op eigen houtje kan realiseren. Daarom zijn afnemers verplicht twijfelgevallen melden. Ook moet de kwaliteit van de gegevens in de basisregistratie voor alle afnemers transparant zijn, door inzichtelijkheid van kwaliteitsborgingsprocedures en het gerealiseerde kwaliteitsniveau.

Eis 10: Er is vastgelegd dat en hoe afnemers van gegevens op een niet-vrijblijvende manier betrokken worden bij de besluitvorming over de registratie.

De eisen aan een basisregistratie veranderen in de loop van de tijd veranderen. De afnemers kunnen hierop op een niet vrijblijvende wijze invloed kunnen uitoefenen, omdat ze voor hun taken afhankelijk zijn van de basisregistratiegegevens.

Onderdeel van het stelsel.

Eis 11: De positie van de basisregistratie binnen het stelsel van basisregistraties is duidelijk en de relaties met de basisregistraties zijn beschreven.

Er zijn duidelijke afspraken over de afbakening, aanduiding en de relaties van de gegevens binnen het stelsel van basisregistraties. Ook bij het toevoegen van een nieuwe basisregistratie. Zo is en blijft het stelsel intern consistent.

Eis 12: De zeggenschap over de basisregistratie berust bij een bestuursorgaan en er is een minister verantwoordelijk voor het realiseren, resp. het functioneren van de registratie

De overheid behoudt altijd zelf zeggenschap over de basisregistraties. Het operationeel beheer kan onder duidelijke voorwaarden en eisen eventueel door een (semi)-overheidsinstelling of een organisatie in de private sector worden uitgevoerd.

9.6 Gesprekspartners

Sjaak van Leeuwen	Bureau Kredietregistratie
Vanessa Vijn	Bureau Kredietregistratie
Tommy Span	Centraal Bureau voor de Statistiek
Rico Konen	Centraal Bureau voor de Statistiek
Christian Thun	European Data Warehouse
Marco Angheben	European Data Warehouse
Tatyana Panova	Europese Commissie
Richard Crecel	Global Credit Data
Paul Staal	ING Bank
Jan Henk Verburg	Kamer van Koophandel
Wouter Weyers	Kamer van Koophandel
Boris Bonsel	Logius
Coen ter Wal	Ministerie van Buitenlandse Zaken
Pawel Bonilla	Ministerie van Economische Zaken en Milieu
Victor Eurlings	Ministerie van Economische Zaken en Milieu
Georgina Peters	Ministerie van Financiën
Laura Kompier	Ministerie van Financiën
Pauline A'Campo	Ministerie van Financiën
Ton Kwaak	Panteia
Gerard Huis in 't Veld	SBR Nexus
Ralf van Oosterhout	Smart Data Company
Rob Grimberg	Trefi Finance
Fred van de Werff	www.mkbfi.nl

9.7 De schrijvers van het rapport

Jeroen Batema (mr. R.J. Batema) is directeur bij Open Source Investor Services (OSIS). Hij is in 1992 zijn carrière begonnen als accountmanager mkb-financiering bij ING Bank. In 2000 werd hij hoofd credit portfolio management bij NIBC verantwoordelijk voor het management van de bedrijfsleningenportefeuille, prijsstelling van nieuwe kredieten, kredietdata verzamelingen en speelde hij een belangrijke rol bij de Basel II implementatie van kredietrisicomodellen. Van 2004 tot en met 2011 was hij oprichtend voorzitter van Global Credit Data, de grootste internationale database met leningverliesstatistieken van top-tier banken uit Europa, Noord Amerika en Australië. Vanaf 2006 was hij hoofd securitisatie bij Fortis bank in Brussel, verantwoordelijk voor transacties met mkb leningenportefeuilles in België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. In 2011 heeft hij OSIS opgericht, een fintechbedrijf gespecialiseerd in kredietrisico-oplossingen voor zowel financiers als investeerders in leningenportefeuilles in binnen- en buitenland. OSIS was betrokken bij de oprichting van het European DataWarehouse en het Loan Level Data Initiative van de Reserve Bank in Australië, twee grote kredietrapportagesystemen. Onlangs is OSIS door de Ondernemingskamer van het Hof Amsterdam ingeschakeld om de hypotheekleningenportefeuille van SNS te waarderen vlak voor haar nationalisatie. Momenteel adviseert OSIS grootbanken met betrekking tot leningenportefeuilles in het licht van veranderende economische omstandigheden en ad-hoc regelgeving.

Victor Meijers (dr. V.A.E.M. Meijers) is jurist en is als zodanig verbonden aan de Universiteit Leiden, (Instituut voor Privaatrecht), Tsinghua University (Law School) en aan DeHeng Civil Code NV (Notariaat). In het verleden heeft hij de KvK geadviseerd over de overgang van vele losse lokale handelsregisters, verenigingenregisters en stichtingenregisters naar een Centraal Digitaal handelsregister waarin naast rechtspersonen ook boeren en beroepsbeoefenaren werden opgenomen. De Belastingdienst speelde bij het efficiënt opnemen van de nieuwe inschrijvingsplichtigen destijds een doorslaggevende rol door data ter beschikking te stellen. Aansluitend heeft Victor Meijers namens de KvK meegeschreven aan de daaropvolgende wetgeving (Handelsregisterwet 2007; Handelsregisterbesluit 2008; Beleidsregel Staatssecretaris EZ 23 juni 2008 inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister). Vervolgens heeft Meijers meegewerkt aan de implementatie van deze regelgeving onder andere als lid van de Handelsregisterraad. Victor Meijers heeft voorts meegeschreven aan het nieuwe wetsvoorstel voor een Titel 7.13 BW (Personenvennootschappen) en hij publiceert regelmatig over het handelsregister, de maatschap, de VOF en de CV. In rechtsvergelijkend onderzoek heeft het ondernemingsrecht in China zijn interesse.